

ÖĞ-DER

ŞUURLU ÖĞRETMENLER DERNEĞİ

**DİSİPLİNERARASI
ZORUNLU VE KARMA
EĞİTİM SEMPOZYUMU**

9-10 ARALIK 2017

BAŞKENT ÖĞRETMENEVİ - ANKARA

İTHAF

"Eğitimde asıl mesele, çocuğun kalbine ne koyduğumuzdur."

"Maarif bizim birinci meselemizdir."

Diyen, **Prof. Dr. Necmettin Erbakan** Hocamıza ithaf olunur.

KÜNYE

KİTABIN ADI

DİSİPLİNLERARASI ZORUNLU VE KARMA EĞİTİM SEMPOZYUMU 2017

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Abdurrahman ERBAŞ

EDİTÖR

Mustafa AYDIN

TASHİH

Ömer POLAT

TASARIM

Hayrullah KOLAN

BASKI

ANIL GRUP MATBAACILIK

ISBN

ÖĞ-DER ŞUURLU ÖĞRETMENLER DERNEĞİ YAYINLARI

Ziyabey Cad. 1420. Sk. No:2/1 Balgat/ANKARA

Tel:0312 286 18 83 Faks:0 312 287 61 80

www.ogder.org info@ogder.org

Önce Ahlâk ve Maneviyat

İÇİNDEKİLER

İTHAF		2
KÜNYE		3
İÇİNDEKİLER		4
ÖN SÖZ	Hamdi SÜRÜCÜ (ÖĞ-DER Genel Başkanı)	5
ÖN SÖZ	Selahattin TURAN Prof. Dr. (Bilim Kurulu Başkanı)	6
ÖN SÖZ	Mustafa AYDIN (Düzenleme Kurulu Başkanı)	7
TAKDİM	Ali SEYYAR Prof. Dr.	8

AÇILIŞ KONUŞMALARI 12-26

Hamdi SÜRÜCÜ
Selahattin TURAN Prof. Dr.
Temel KARAMOLLAOĞLU

ZORUNLU VE KARMA EĞİTİM ÜZERİNE MÜZAKERE, GÖRÜŞ VE TARTIŞMALAR

1. GÜN 1. OTURUM	ZORUNLU EĞİTİM: TEORİK ÇERÇEVE	27-52
Selahattin TURAN Prof. Dr. Oturum Başkanı: Sabri TEKİR Prof. Dr., Latif ÖZTEK Prof. Dr., Yasin KİŞİOĞLU Prof. Dr., Kemalettin DENİZ Doç. Dr.		

1. GÜN 2. OTURUM	NASIL BİR EĞİTİM	53-87
Saffet KÖSE Prof. Dr. Oturum Başkanı: Celal TÜRER Prof. Dr., Hasan BACANLI Prof. Dr.		

2. GÜN 1. OTURUM	KARMA EĞİTİM: TEORİK ÇERÇEVE	88-98
Hasan BACANLI Prof. Dr. Oturum Başkanı: Sefa SAYGILI Prof. Dr., Aytaç AÇIKALIN Prof. Dr.		

2. GÜN 1. OTURUM	KARMA EĞİTİM: KARMA EĞİTİM: SOSYOLOJİK, FELSEFİ, PSİKOLOJİK VE DİNİ DEĞERLENDİRMELER	99-110
Celal TÜRER Prof. Dr. Oturum Başkanı: Sefa SAYGILI Prof. Dr., Aytaç AÇIKALIN Prof. Dr., Hasan BACANLI Prof. Dr.		

DEĞERLENDİRME	111
---------------	-----

SONUÇ BİLDİRGESİ	115
------------------	-----

Hamdi SÜRÜCÜ
ÖĞ-DER Genel Başkanı

Şuurlu Öğretmenler Derneği Türkiye'nin eğitim meselesini etraflıca tartışan bu konuda konferanslar, sempozyumlar ve çalıştaylar yaparak uygulamacılar ve eğitimde politika yapıcılara ciddi katkı vermeyi kendine görev edinmiştir. Türkiye öteden beri eğitim meselesini tartışan buna rağmen kendimize özgü özgün ve milli bir model geliştirme konusunda başarılı olmayan bir ülkedir. Bizim davamız "ahlak ve maneviyat" esaslı eğitim anlayışını hakim kılmak ve yarınlar için güçlü bir Türkiye inşa edecek nesiller yetiştirmektir.

Şuurlu Öğretmenler Derneği olarak 19.yüzyıldan beri Türkiye'nin gündemini işgal eden "Zorunlu ve karma eğitim" alanında temayüz etmiş farklı alanlarda akademisyen ve uygulamalarla disiplinler arası bir bakış açısıyla ele aldık ve tartıştık. Uzun bir emek ve çabanın ürünü olan söz konusu sempozyum sonuç bildirisi ve bu kapsamda yapıcı müzakereleri sempozyum kitapçığı olarak yayınlamak nasip oldu. Politika yapıcılara ve Eğitimde uygulayıcılara katkı verebildiysek kendimizi mutlu sayarız.

Prof. Dr. Selahattin TURAN
Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi
Sempozyum Bilim Kurulu Başkanı

Dünden Bugüne Zorunlu ve Karma Eğitim

“Zorunlu eğitim” ne kadar itici bir kavram. Bir kişiyi zorla eğitmek anlamına geliyor. Oysaki eğitim insanın aklına ve gönlüne birlikte hitap eder, kişiyi özgürleştirir, kişinin kendi ruhunun ufkuna yürütür, iyi ve ahlaklı bir insan olması için zemin ve imkânlar hazırlar.

On yedinci yüzyıldan beri eğitim sistemimizin sorunları her geçen gün katlanarak artmış, son yarım asırda ise ciddi kriz ve çıkmazlarla karşı karşıya kalmıştır. İstikameti belirsiz, mefkûresiz, ülküsüz ve Avrupa Eğitim Komisyonunun rehberliğinde bazı uyum ve iyileştirme çalışmaları yapmaya çalışsa da bütün reform girişimleri büyük oranda başarısız oluyor diyebiliriz. İyi düşünülmemiş, planlanmamış veya yanlış varsayımlar üzerine inşa edilmiş eğitim düzenimiz ve bu minvalde ortaya çıkan birçok eğitim sorunumuz var. Bunların başında zorunlu eğitim gelmektedir.

Bilindiği üzere 2012 yılında Avrupa Eğitim Komisyonunun teşvik ve desteği ile Türkiye’de 12 yıllık zorunlu eğitime geçildi. O günden bugüne 1997 yılında uygulamaya konulan kesintisiz sekiz yıllık eğitim dâhil, çeyrek asır geçmesine rağmen zorunlu eğitimin getiri ve götürüleri etraflıca analiz edilmemiş, değerlendirilmemiştir. Eğitimimizin hangi meselesi etraflıca tartışıldı ki diyebilirsiniz. Eğitimimizi iyi olduğunu söyleyenler de var, itiraz etmiyoruz. Bizim eğitimden anladığımız ile eğitim düzenimiz iyi diyenlerle hayata aynı pencereden bakmıyoruz.

Eğitimimizin bin bir derdi var, eğitim meselesi derin. Herkes günü kurtarmaya çalışıyor. Remzi Oğuz Arık’ı dinleyelim, yıl 1948: “Maarifimizin bin bir derdi var. Ama bu görmeyi bilen gözler, duymayı bilen kulaklar, sızlamayı bilen vicdanlar içindir. Maarifimizin öğrenci sayısı, okul sayısı, öğretmenlerin sayısı hâlinde gören kupkuru hesap makineleri için bu dert yoktur. Kışla gibi okullar, onların kör olası gözlerini doyuran ölçüdedir. Spordan nasipsiz, müzikten habersiz, en basit makineden habersiz, yaşayan yabancı dillerden habersiz, sağlık kültürü sıfır, memleket görgüsü sıfır, dünyadan haberi sıfırın altında, yarı aç, yarı tok öğrenci, sağır vicdanlar için konu bile değil. Konu olduğu zaman ise bir rakam böbürlenmesi sınırını aşmaz. Şu memlekete, bütçeye yük olan kalem efendileri yetiştiren maarifimizden kahrolan hemşeriler! Gelin sizinle bugün bu bin bir dertten birisini objektifin altına koyalım.”

Gelin sizinle zorunlu eğitim konusunda sohbet edelim. Edebilirsek. Biz bu sohbeti yaparken Yükseköğretime Geçiş Sınavı yapıldı. Sınava girenlerin 496 bin 616’sı 150 barajını aşamadı. 12 yıllık zorunlu lise eğitimi alan 41 bin 281 aday ise sınavdan sıfır çekti. Bunun üzerine YÖK ani bir kararla baraj enkazı altında kalan öğrencileri kurtarmak ve kamuoyunu rahatlatmak için üniversitelerin bazı programlarına koymuş olduğu baraj sınırlamasını bir hafta içinde kaldırdı, değiştirdi. Değişime alışmış

kamuoyu ve öğrenciler buna pek tepki göstermedi. Sınava giren öğrencilerin net ortalamaları ise beklenenden çok düşük idi.

Diğer taraftan ortaöğretimden liseye geçişte yaşanan kargaşa aileleri bayağı perişan etmiş gibi gözüküyor. Görünen manzara çok açık bir mesaj veriyor: Türkiye’de ve dünyada eğitim ve okul derin bir krizdedir. Bu krizleri günlük, gündelik politikalarla çözmek mümkün değil. Bu krizi çözecek sorumluların özgün bakış açıları ve modelleri de ortalıkta görünmüyor. Eğitimdeki krizin arka planını ve gerekçelerini burada tartışmak oldukça zor. Eğitim sorunlarının kaynağı, sebepleri ve bazı hâl çareleri için kafa yorulması gerekiyor. Burada dünden bugüne zorunlu eğitim ile ilgili genel bir değerlendirme yapmaya çalışacağız.

Dünden Bugüne Zorunlu Eğitim

Zorunlu eğitimin ortaya çıkışı bizde ve Batı’da göreceli olarak yenidir. Modern kapitalist devletin ortaya çıkışıyla gündeme gelmiş ve her ülke bütün nüfusun zorunlu eğitimden geçmesi için politika geliştirmiştir. Türkiye’de zorunlu eğitimin gelişimi Batı ülkelerine paralel bir seyir izlemiştir. Bizde modern eğitimin ve okulun başlangıcı 1839 yılında açılan ilk sivil rüştiyelerdir. Bundan önceki eğitim ve uygulamaları farklı tür ve biçimlerde farklı adlar (Küttap, Darüttalim, Mektephane, Muallimhane, Darulilm vb.) altında faaliyet göstermiştir.

Zorunlu eğitim ile ilgili 1800’lü yılların başından bugüne birçok girişimde bulunulmuş, yasa çıkarılmış, yönetmelik düzenlenmiş, politika geliştirilmiş fakat hiçbir zaman başarılı olunamamış ve bu girişimden verimli bir sonuç alınamamıştır. Zorunlu eğitimle ilgili ilk ferman II. Mahmut tarafından 1824 ve 1826 yıllarında yayımlanmıştır. Bu fermana göre çocukların ergenlik çağında kadar okula gönderilmeleri zorunlu hâle getirilmiştir. Bu fermandan 21 yıl sonra 1847 yılında Sıbyan Okulları dört yılı, Rüştiyelerin ise iki yılı zorunlu hâle getirilmiştir. Fakat zorunlu eğitim ile ilgili en önemli yasal metin 1869 yılında yayımlanan Maarifi Umumiye Nizamnamesi’dir. Bu yönetmelik ile 1847 yılında alınan zorunlu eğitimin 4+2 şeklinde devam ettirilmesine karar verilmiştir. Bu nizamnameden iki yıl önce ise Fransa eğitimde yenileşme konusunda Osmanlı Devletine bir nota vermiş, bu notayla eğitimde yenileşme çabalarının hızlandırılması talep edilmiştir. Zorunlu eğitim ile ilgili yasal düzenleme ve kararlar izleyen yıllarda da tekrar gündeme gelmiş 1913 yılında zorunlu eğitim 6 yıla çıkarılmıştır. Bununla birlikte zorunlu eğitim farklı gerekçelerle 1921 yılında tekrar 4 yıla indirilmiştir. Cumhuriyet Dönemi’nin ilk yıllarında eğitimde farklı yenilikler yapılmaya çalışılmış, ciddi reformlar uygulamaya konulmuş ve bu kapsamda 1923 yılında ise zorunlu eğitimin süresi tekrar 5 yıla çıkarılmıştır. 1973 yılında çıkarılan ve bugünkü eğitim sistemimizin yasal temellerini oluşturan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasına karar verilmiştir. Fakat bu karar çeşitli sebeplerden dolayı bir türlü uygulanamamıştır. 1997 yılında ise 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin bütün yurttaki katı bir şekilde uygulanması kararı alınmıştır. Bu karardan 15 yıl sonra Fransızların Osmanlı Devletine vermiş olduğu “Eğitimde yenilik yapın!” notasından tam 145 yıl sonra bu defada Avrupa Birliği Eğitim Komisyonu’nun tavsiye ve yönlendirmesi ile zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır.

Dünyada Zorunlu Eğitim

Bugün dünyada zorunlu eğitim ile ilgili farklı uygulamalar bulunmaktadır. Her ülke kendi özgün koşullarına uygun modeller geliştirmeye çalışmış, zorunlu eğitim ile ilgili farklı politikalar geliştirmiştir. Türkiye’nin 2012 yılında 12 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim kararını almasındaki te-

mel amaç eğitimde Avrupa ülkeleri ile aynı seviyeye gelmek olarak ifade edilmiştir. Bugün birçok Avrupa ülkesinde zorunlu eğitim 9 ile 13 yıl arasında değişmektedir. Belçika'da zorunlu eğitim 9 yıl, Malta'da 13 yıl, bazı ülkelerde ise 15 yaşına kadar zorunlu, 18 yaşına kadar 3 yılı ise kısmi zamanlı olmak üzere farklı model ve uygulamalar söz konusudur. Bununla birlikte söz konusu ülkeler birçok temel eğitim meselesini çözmüş, kendi çocukları ve ülke çıkarlarına göre okul tür ve kademelerini ve müfredatı ona göre şekillendirmişlerdir. Türkiye kendine özgü bir model geliştirme yerine Batı toplumlarının kendi bağlam ve koşullarına göre geliştirdiği modelleri kopyalamakta ve taklitte boğulmaktadır.

Türkiye'de 1824'den bugüne farklı tarihlerde zorunlu eğitim ile ilgili fermanlar yayımlanmış, yasalar çıkarılmış fakat bu değişikliklerin hiçbirinde başarı elde edilememiş ya yasa esnekleştirilmiş veya bazı sorunlar hasır altı edilerek zorunlu eğitimin sebep olduğu sorunlar görmezden gelinmiştir. Öteden beri zorunlu eğitim ile ilgili kararların alınma zamanı ve izlenilen politikaların arka planı ve gerekçeleri etraflıca kamuoyu ile paylaşılmamış, yasaların çıkarıldığı yıllarda bütün topluma nitelikli eğitim götürme hedefi gibi genelgeçer beylik laflar edilmiştir. Zorunlu eğitimin ilk çıktığı günden bugüne getirileri ve götürüleri etraflıca tartışılmamış, konuyla ilgili raporlar hazırlanmamış; zorunlu eğitimden kaynaklanan meseleler etraflıca ele alınıp çözülmemiştir. 2012 yılından sonra uygulamaya konulan zorunlu eğitim kararından sonra ciddi sorunlar gündeme gelmiş ve zorunlu eğitimden kaçan öğrenciler kendileri için açık bir liman olarak gördükleri açık ortaokul ve liselere yığılmışlardır. Hiç kuşkusuz zorunlu eğitimin diğer yönleri pedagojik, politik, ekonomik ve sosyal yönlerden analize muhtaç bir konudur.

Örgün Eğitimden Açık Liseye Kaçış

Türkiye'de okul çağında olup da hiç eğitim kurumlarına devam etmeyen on binlerce öğrenci vardır. 2012 yılında uygulamaya konan 12 yıllık zorunlu eğitimin getirdiği en önemli sorunlardan biri okul terk oranlarındaki artıştır. Son çeyrek yüzyılda açık öğretim ve okul terk oranlarındaki artış, zorunlu ve örgün eğitimin farklı açılardan incelenmesini, tartışmaya açılmasını ve alternatif modellerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye'de yaklaşık 25 milyon öğrenci var ve bunun 5 milyonu açık öğretim öğrencisi. Bu oran Türkiye'deki toplam öğrenci sayısının 5'te 1'ine tekabül ediyor. Yani yaklaşık 5 milyon öğrenci bir örgün eğitim kurumuna devam etmemektedir. MEB'in 2016-2017 verilerine göre açık öğretim ortaokullarında 198 bin 869 öğrenci var. Açık liselerde ise bu rakam daha yüksek. 397 bin 920'si aktif ve 337 bin 486'ı kaydını dondurmuş toplamda 1 milyon 135 bin 406'sı örgün eğitimden mahrumdur. Açık ortaöğretim ve liseye devam eden öğrenci sayısı ise 1 milyon 334 bin 275'dir. 2012 yılından günümüze doğru gelindikçe açık liselerin öğrenci sayılarında sürekli bir artış gözlenmektedir. Sözgelimi, 2012-2013 yılında açık lise öğrenci sayısı 804 bin 523 iken bu sayı 2016-2017 yılında 1 milyon 135 bin 406'a ulaşmıştır. Bu rakamlardaki artış sürekli sistem değişikliklerinden ve veriye dayanmayan yanlış eğitim politikalarının bir sonucu olarak yorumlanabilir. Benzer durum üniversiteler için de söz konusudur. YÖK'ün 2017 yılı verilerine göre üniversitelerde okuyan toplam öğrenci sayısı 7 milyon 198 bin 987 ve bu öğrencilerin 3 milyon 306 bin 787'si açık öğretimde okuyor.

Öğrenciler Örgün Eğitimi Terk Ediyor

Yükseköğretim de dâhil bütün eğitim kademelerinde okul terk oranları artmaktadır. Okul terki üzerine yapılan araştırmalar okul terkinin sebepleri arasında sosyal ve ekonomik koşullar, okulların cazip olmaması, eğitimin öğrencilere seçenekler sunmaması, programların esnek olmaması, eğitimin

niteliği gibi birçok değişkenler göstermektedirler. Zorunlu eğitime geçildikten sonra okul terk oranlarında büyük artış olmuş hatta okul terk oranlarında son verilere göre OECD ülkeleri arasında en yüksek okul terk oranına sahip ülke Türkiye'dir. Türkiye'de okul terk oranı %34,3, İzlanda'da %19,8, Malta'da ise bu oran %19,6'dır. Okul terkinin en düşük olduğu ülkeler ise Hırvatistan (%2,8), İsviçre (%4,8) ve Litvanya'dır (%4,8).

Karma Eğitim

Yalnızca Türkiye değil dünyada da zorunlu ve karma eğitime taraf olanlar olduğu gibi karşı olanlar da bulunmaktadır. Yukarıda zorunlu eğitim ve bazı sonuçlarını ana hatlarıyla tartışmaya çalıştık. Karma eğitimle ilgili tartışmaları bazı başlıklar altında toplayabiliriz. Bunlar kız ve erkeklerin farklı ve psikolojik özelliklere sahip olduğu, öğrenme stillerinin farklılığı, kız ve erkek öğrencilerin etkileşiminin cinsiyete göre farklılık gösterdiği gibi konulardır. Fakat zorunlu eğitimde olduğu gibi karma eğitimin de felsefi, ekonomik, siyasi, psikolojik, dinî ve kişisel açılardan tartışılması ve Türkiye'ye özgün ve bütün tarafların ihtiyaçlarına cevap verecek bir politikanın geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'deki tartışmaların sağlıklı bir zemine çekilmesi ve toplumun farklı ihtiyaç ve beklentilerine uygun bir politikanın geliştirilmesi için Türkiye'de matematik performansı, matematik tutumu, fen performansı, bilim tutumu, sözel performans, sözel tutum, genel başarı, okul tutumu, eğitimin amaçları, cinsiyet önyargıları, kendilik algısı, kişiler arası ilişkiler, saldırganlık, şiddet, beden algısı, okullarda taciz ve benzeri konuların çalışılarak eğitimin önce iyi insan ve önce ahlak anlayışı ışığında zorunlu ve karma eğitimle ilgili politika ve bu politikanın getirdiği sonuçların yeniden değerlendirilerek Türkiye'ye özgü, özgün bir zorunlu ve karma eğitim modeli geliştirilmesi gerekir.

Sonuç Yerine

Eğitimimizin bin bir derdi var. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitimin krizde olduğunu söyleyebiliriz. Özge bir ifadeyle eğitim sistemimiz ve okullar sarsıntı geçirmektedir. Krizin esas kaynağı eğitim birikimimize dayalı özgün bir model geliştiremememizdir. Özgün bir model geliştirme yerine kolay olanı seçtik, Batı'dan aktarma model ve yaklaşımlarla eğitim sorunlarımızı çözmeye çalıştık. Her başarısız olduğumuzda başka bir ülkenin modelini yeniden denedik, yükseköğretimde ABD; ilköğretim, ortaöğretimde Fransa şimdilerde Finlandiya, mesleki eğitimde Almanya'yı örnek aldık.

Türkiye Batı'dan aktarma eğitim model ve uygulamaları ile taklitte boğulmaktadır. Kendi insan ve toplumumuzun üstün yararları doğrultusunda, eğitimde bir istikamet ve mefkûreye ihtiyacımız var. Eğer bunu başaramaz isek başkalarının planlarına dâhil olmayı baştan kabul etmiş oluruz. Görünen manzara kabul etmişiz gibi. Bu kolaycı, aktarmacı ve taklitçi eğitim politikaları ile eğitim sorunlarımızı çözmek mümkün değildir.

Mustafa AYDIN
ÖĞ-DER Genel Başkan Yardımcısı
Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı

Millî Görüşün temel ilkelerini kendine rehber edinmiş bir öğretmen kuruluğu olan ÖĞ-DER, Türkiye'nin ve insanlığın kurtuluğu için eğitimi bir varoluğu meselesi olarak görmektedir. Erbakan Hocamızın ifadesiyle: "Maarif davası bizim en önemli meselemizdir." Eğitim ve okul kayıtsız kalınamayacak önemli bir meseledir. Eğitimin en önemli unsuru şuurulu öğretmenlerdir. Bir öğretmen ve eğitim kuruluğu ÖĞ-DER olarak Türkiye'nin eğitim meselesini ele almayı, tartışmayı; bu konuda konferanslar, sempozyumlar ve çalıştaylar yapmayı, derneğimizin asli görevlerinden telakki etmekteyiz.

Alanda çalışanlar olarak elde edilen tecrübeleri, tarihi ve ilmi birikimi uygulayıcılar ve eğitimde politika yapıcılara aktarmak tarihi bir sorumluluktur. Ülkemizde uzun yıllar eğitim meseleleri tartışılmakta, ancak ülke insanımızı ve bölgemizi huzur, barış ve refah ülkesi konumuna taşıyacak özgün bir model ne yazık ki ortaya konulamamıştır. Farklı dünya görüşleri ile hep taraflı çalışmalar ortaya koyabilmış, o nedenle elde edilen faydalı tespitler toptancı bir yaklaşımla işe yaramaz kabul edilmiştir.

Millî Görüş ilkeleriyle hakikatin arayışı içerisinde olduğumuzdan, hak ve hakikat adına kimden, nereden ve nasıl ortaya konulmuş olursa olsun, ilim bizim yitık malımız olarak değerlendirilmektedir. Bundan sonraki çalışmalarımız da bu ilke etrafında devam edecek, eğitim ve okullarımıza ilişkin meseleleri farklı bakış açılarıyla ele almaya, eğitimde politika yapıcı ve uygulayıcılara yol göstermeye devam edeceğiz. Eğitimin Türkiye'nin en önemli meselesi olduğunu düşünüyor ve çalışmalarımıza bu yönde devam ediyor ve edeceğiz inşallah.

Bizim davamız "ahlak ve maneviyat" esaslı bir eğitim anlayışını hâkim kılmak ve yarınlara için güçlü bir Türkiye inşa edecek nesiller yetiştirmektir. İnsanı ahlaklı ve erdemli kılmak, insanlığın kurtuluğu ve daha insani bir dünya için olmazsa olmaz olarak görüyoruz.

Eğitimde seçeneklerin sunulması ve her insanın nitelikli eğitim alması gerektiğine inanıyoruz. Bu nedenle problemleri ve birçok sorunu peşinde getirdiğine inandığımız zorunlu ve karma eğitimi alanlarında yetkin akademisyenler ile tartışmanın, hâlihazırdaki getiri ve götürülerine çözüm üretmenin faydalı olacağını düşünüyoruz.

Farklı alanlarda akademisyen ve uygulamalarla disiplinlerarası bir bakış açısıyla ele aldığımız "zorunlu ve karma eğitim sempozyumu" çok bereketli oldu. Uzun bir zaman diliminde yoğun emek ve çabanın ürünü olan söz konusu sempozyum, sonuç bildirisi ve bu kapsamda yapıcı müzakereleri bir kitap olarak yayınlamayı nasip eden Allah'a hamdolsun.

Bu vesile ile bizlere destek olan sempozyum bilim kurulu başkanı Prof. Dr. Selahattin TURAN hocamıza, sempozyuma katılan, bildiri ve eleştirileri ile katkı veren akademisyenlere, öğretmenlere, okul yöneticilerine ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi arz ederim.

Çalışmalarımızın faydalı olması temenni ve duası ile...

TAKDİM

Prof. Dr. Ali SEYYAR
Sosyal Pedagoji Uzmanı

Bu kitabın ortaya çıkmasında emeği geçen başta ÖĞ-DER Genel Başkanı Hamdi SÜRÜCÜ, Bilim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Selahattin TURAN olmak üzere, DÜZENLEME KURULU VE BİLİM KURULU üyelerine ve değerli katılımcılara önemli katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ediyoruz. Zorunlu ve Karma Eğitim, günümüzde gittikçe daha çok tartışılır hâle gelmektedir. Üzülerek ifade edelim ki Türkiye’de bu önemli konu, her nedense yeteri kadar müzakere edilmemektedir. Bu bağlamda gerekli olan yeterli araştırmalar da henüz ciddî anlamda yapılmış değildir. Oysa Türk eğitim sisteminde yer alan okullarda okuyan öğrencilerin devam durumlarına bakıldığında halen büyük sıkıntıların var olduğunu ve bunların da devam ettiğini müşahade etmekteyiz.

İşte bu bağlamda tertiplenmesini gerekli gördüğümüz bu sempozyumun asıl gayesi, Zorunlu Eğitim ve Karma Eğitim konusunu multi-disipliner bir yaklaşımla ele almak, değerlendirmek, eksik ve yanlışlarını ortaya çıkarıp tespit etmek ve bunların müzakereler sonucunda ortaya konulan tedbir ve çözüm önerileriyle giderilmesi noktasında katkı vermektir.

Sempozyuma akademik çevrelerden ve eğitim camiasından katıların ortak görüşü, müzakerelerin sonunda özgün ve işe yarar fikirlerin, faydalı ve etkili çözüm tekliflerinin ortaya çıkmış olduğu yöndedir. Bizler de bunların heba edilmemesi, kayıt altına alınması ve kitaplaştırılması talebini dikkate aldık, sempozyum düzenleyicisi olarak kayıtsız kalmadık ve bunu bir vazife olarak kabul ettik. İşte elinizdeki bu eser, bu şekilde meydana gelmiştir. Eğitim dünyasının zenginleştirilmesinde emeği geçen herkese en kalbî muhabbetlerimizle tekrar teşekkür ederiz.

Zira tutum, davranış, karakter ve bunlara esas olan değerler düzeninin koruyucusu ve geliştiricisi konumunda olan eğitim sisteminde feda edilebilecek tek bir fert bile yoktur.

Prof. Dr. Ali SEYYAR

DİSİPLİNLER ARASI ZORUNLU VE KARMA EĞİTİM SEMPOZYUMU

Hamdi SÜRÜCÜ, Şuurlu Öğretmenler Derneği Genel Başkanı Açılış Konuşması

Esselamu aleyküm,

Muhterem konuşmacılar, muhterem misafirlerimiz hepiniz hoş geldiniz.

Bugün, Dünyada ve Türkiye’de önemli bir gün, önemli zamanları yaşıyoruz. Dünyanın en büyük terörist devletlerinin kendi kendilerine verdikleri kararlar doğrultusunda İslam birliğinin merkezi kabul ettiğimiz Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak ilan etmelerine karşı protestolarının yapıldığı, Müslümanların İslam’ın izzetini korumak için meydanlara çıktığı günlerin içerisindeyiz. Böylesine önemli bir günde biz önemli bir konuyu konuşmak için iki günümüzü inşallah burada bu konuya ayırmış olacağız. Disiplinler arası zorunlu eğitimi ve karma eğitimi tartışacağız hocalarımızla.

Tabii zorunlu eğitim ve karma eğitim nedir? “Kim için eğitim, ne için eğitim, eğitim nasıl olmalı?” konularının da konuşulması gerekir. Tüm bunlar Şuurlu Öğretmenler Derneği olarak bizim her zaman gündemimizde olan konular. Şuurlu Öğretmenler Derneği olarak 13 yıldır Türkiye’de eğitimin yanlış gidişatını ve eksiklerini ortaya koymaya çalışıyoruz. Dünyada yapılan çalışmalar, Türkiye’de eğitim alanında yapılan çalışmalar; bunların eksikleri yanlışları, yeterli oldukları yerler, yetersiz kaldıkları yerler tüm bunlar bizim her zaman gündemimizde oldu.

Evet, eğitim nedir ve niçin eğitim? Eğitim, her sınıf ve seviyedeki insana doğruyu, faydalıyı, adaleti, güzeli ve iyiyi uygun vasıtalarla amelî meleke olarak kazandırmaya yönelik planlı programlı çalışma sürecidir diye tarif ediyoruz. Bu bir süreçtir başı belli olsa da sonu belli olmayan çünkü gelişme insan için kaçınılmazdır, gelişme durmayacağına göre eğitim de bitmeyecektir.

Eğitim insan içindir, o hâlde insan kimdir? Eğitim nasıl olmalıdır ki insanı en iyi yetiştiresin? İnsan âlemlerin rabbinin yeryüzündeki halifesidir. Yeryüzünde âlemlerin rabbinin kendisine verdiği görevini yerine getirecek olan en üst varlık, kutsal varlık, iyinin güzelin doğranın faydalının ve adaletin uygulayıcısı olacak olan varlık ve bu meziyetlerin tamamının fitratına yerleştirildiği varlıktır insan. O hâlde biz eğitimi en iyi ölçülerde yaratılmış insanın fitratını bozmama ve o fitratı geliştirme çalışması olarak düşünmeliyiz. İnsanın fitratını bozmadan ancak insanı iyi, ahlaklı, adaletli ve her zaman en iyisini yapmaya çalışan biri olarak yetiştirebiliriz.

Tabii bu nasıl olacak, nasıl bir eğitim olmalıdır ki insanın fıtratını bozmadan iyi, ahlaklı kalmasını ve iyi ahlaklı olarak yetişmesini, hayatını devam ettirmesini sağlayalım? Adaletli olsun, zulme meyletmesin, haksızlık yapmasın... Çünkü insan aynı zamanda imtihana tabi tutulduğundan kötülük yapmaya da meyilli bir varlık.

Geçmişimize baktığımız zaman insanın fıtratını bozmadan en iyi insan olarak en iyi varlık olarak yetiştirilmesi için yol haritası çizilmiş, işaret taşları konmuş ve dünyada adaleti temsil eden varlık olarak, toplum olarak yaşamayı başarmışız? Bugün neden aynı adalet yok? Bugün neden dünyanın en az yarısı zulümle yönetiliyor ya da zulme maruz kalıyor? Neden bugün güçlü olanlar sürekli insanları eziyorlar? Dün güçlü olanlar adalet dağıtırken bugün güçlü olanlar neden adalet yerine zulmü icra ediyorlar? Bu, insanın fıtratının bozulmuş olmasından ileri geliyor, insanın yaratılışı üzerine yetiştirilmeyişinden ileri geliyor.

Türkiye’de son 150 yıldır eğitim sistemsizimizde işte bu zalimleri örnek alan bir uygulama ortaya koyuyoruz maalesef. Yönümüzü Batı’ya dönmüşüz dün muasırlaşmak demişiz, bugün medenileşmek diyoruz; dün garplılaşma diyorduk, bugün Batılılaşma diyoruz. Biz Batılılaşmak için uğraştıkça maalesef dibe doğru batıyoruz. 1930’dan 1949’a kadar Avrupa’dan ve Amerika’dan getirilen eğitim uzmanı diye adlandırılan kişiler eliyle eğitim sistemimiz dizayn edilmeye çalışıldı. 1950’ye kadar verilen düzen hâlen devam ediyor. Zaman zaman değişiklikler yapılsa da temeli değişmiyor, ölçüleri değişmiyor, yönü değişmiyor.

O zaman bizim, eğitimin yönünün ne olması gerektiğini konuşmamız gerekiyor aslında. Eğitimin hedefinin insan olduğu gibi eğitimin yönünün de ne olması gerektiğini konuşmamız gerekiyor. İnşallah bunları da konuşacağız. İşte bugün üzerinde durduğumuz “zorunlu eğitim” ve “karma eğitim” bu Batılılaşmanın bize getirdiği iki uygulama. İnsanların isteklerine bakılmaksızın zoraki evlerinden alınıp bir eğitim kurumuna götürülmesi ya da adı eğitim kurumu dediğimiz, öğrencilerimizin birçoğunun kendi zihin dünyasında hapisane gibi gördüğü, bir binaya doldurmak gerçekten eğitim midir?

Hepimiz senelerdir öğretmenlik yapıyoruz. Birçok öğrenciyle karşılaştık “Hocam ben aslında okumak istemiyorum ama anne babamın zoruyla geliyorum.” diyen. Ama şimdi son 10 yıldır “Hocam aslında ben okumak istemiyorum ama okula gelmediğim zaman devlet anne babama ceza keseceği için beni okula gönderiyorlar. Daha üç gün önce ortaokul 2. sınıf öğrencisi birisinin söylediği söz şu: “Hocam ben buraya her gün hapisaneye gelir gibi geliyorum, okul bana hapisane gibi geliyor.” Niye ders çalışmadığını sordüğümüz zaman söylediği şey: “Akşam eve gidince bu

hapishaneye gelmemek için kendi kafamdan fikir üretiyorum, bunları düşünmekten ders çalışmaya zamanım kalmıyor.” diyor. “Sabahleyin de gardiyan beni hazırlayıp okula gönderiyor”. Gardiyan kim dedim, “Annem!” diyor. Annesini gardiyan görüyor, okulu hapishane görüyor. Neden bu durumdayız? Biz bu çocukların gönlüne neden ulaşamıyoruz? Niçin bu çocukların gönlüne ulaşılmıyor? Niçin eğitim sistemi bu çocukların gönlüne ulaşacak ölçüler ortaya koymuyor? Eğer sistemin temelinde bu yoksa sistemin yöneticilerinin zihninde bu yoksa uygulayıcıların bunu ortaya koyması mümkün olmuyor.

Bugün karma eğitim Türkiye’de ideolojik olarak ortaya konan bir çalışma. Artıları eksileri, getirisi götürüsü tartışılmadan ortaya konmuş ideolojik bir uygulamadır. Özellikle 28 Şubat post modern darbe döneminin zorunlu hâle getirdiği, kaçınılmaz hâle getirdiği, ondan önce biraz açık kapısı varken tüm açık kapıların kapatılıp başka çaresi yoktur şeklinde uygulamaya konan bir zorunluluk. O zaman düşünmek gerekiyor, neden insanların hepsini aynı kategoride, aynı şekilde aynı tipte yetiştirme ihtiyacı hissediyoruz?

Neden insanların özgür düşüncelerine engel oluyoruz? Neden insanların okumak isteyip istemediklerine ya da karma olarak kızlar ve erkeklerin yan yana oturmak isteyip istemediklerine bakmadan bir şeylere zorluyoruz? Eğitim bir zorlama mıdır? Yoksa eğitim bir istek işi midir? Biz insanların kafalarını zorla şekillendirmeye mi talibiz yoksa insanların gönüllü olarak ilim öğrenmeleri için fırsat vermeye mi talibiz?

Bugün maalesef insanların gönüllü olarak ilim elde etmelerini düşünme yerine insanların kafasına zoraki bir şeyleri depo etmeye çalışıyoruz. 5. sınıfa giden öğrenciyi 13 ayrı dersle tanıştırmaya çalışıyoruz. Bir haftada 13 ayrı ders 10 yaşındaki çocuğun karşısına koyduğumuz zorunluluk, 13 ayrı öğretmen 13 ayrı konu ve bu çocuk 10 yaşında bunlardan hangisini öğrenecek? Biz buna çocuğu zorladığımız zaman bu çocuk gelecekte ilmi nasıl görecektir alimi nasıl görecektir? Öğretmeni nasıl görecektir? Herhâlde 13 yaşındaki okulu hapishane, annesini gardiyan gören çocuk da bu zorluğu aşamadığı için bunu böyle görüyor.

Evet, bizim ÖĞ-DER olarak çabamız, eğitim sistemimizin kendi geçmişimizden inanç ve kültürümüzden güç alan ve geleceğe güvenle bakan bir eğitim sistemi olması, geleceğe güvenle bakan insanlar yetiştiren sistem hâline gelmesidir. Bunun için çalışıyoruz, bunu için uğraşıyoruz bugün ve yarın da bunun için bu konuları konuşacağız.

Bizim burada konuşmacılardan ve dinleyicilerden beklediğimiz şey bu konularda

özgürce fikirlerini ortaya koymaları, özgürce burada bu konuların tartışılması ve bu tartışmadan çıkacak sonucu eğitimin yöneticilerine ulaştırmamız konusunda bize yol göstermeleri, bize yardımcı olmalarıdır. Hepinize teşekkür ediyorum geldiğiniz için, zamanınızı bize ayırdığınız için ve böylece önemli bir konuda bize yardımcı olacağınız için, sağ olun var olun.

Prof. Dr. Selahattin TURAN (Bilim Kurulu Başkanı)

Evet, değerli misafirler! Ben de sempozyum hakkında kısa bilgi vermek istiyorum ve bazı bilgileri sizinle paylaşmak istiyorum. Düzenleme Kurulu ve Bilim Kurulu adına bazı hususları sizinle paylaşmak istiyorum.

Bildiğiniz gibi programımızın adı üzerinde, Disiplinler Arası Zorunlu ve Karma Eğitim Sempozyumu. ÖĞ-DER öteden beri eğitimin farklı sorunlarını ele alıp çalıştaylar, sempozyumlar adı altında veya beyin fırtınaları adı altında toplantılar düzenliyor ve bunu kamuoyuyla paylaşıyor. Bu konuda benden de bir çalışma yapılması ile ilgili düşüncem talep edildiği zaman yaptığımız toplantılarda bu alanın disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini düşünerek dar bir toplantı yapmayı planladık. O bakımdan çok kapsamlı sempozyum bilimsel çalışma faaliyetinden ziyade sosyoloji, felsefe, ilahiyat, psikoloji eğitim bilimleri alanında saygın akademisyenleri bir araya getirerek bir beyin fırtınası yapmak bu sempozyumun temel amaçlarından birisiydi çünkü Dünyada da aslında bu konu çok tartışılıyor ve disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınıyor. O bakımdan sempozyumumuz yarı yapılandırılmış ve daha çok beyin fırtınası ve serbest tartışma şeklinde devam edecek. Katılımcılarımızın sayısı az ve yeterli süre takdim edilmiştir. O bakımdan önemli veriler elde edileceğini düşünüyoruz.

Konularımızdan biri zorunlu eğitim kavramı, biri de karma eğitim. Ben sempozyumun konusuyla ilgili bazı hususları sizinle paylaşmak istiyorum. Bilim kurulu başkanı olarak çok kısa, hem sizleri bilgilendirmek hem de tartışmalara zemin oluşturması bakımından. Biliyorsunuz zorunlu eğitim 19. yy'da ortaya çıkmıştır. Hem bizde hem Batı'da hem de dünyanın her yerinde daha çok modernizm, kapitalist dünya düzeni ve ulus devletlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte zorunlu eğitim uygulanmaya başlamıştır.

Türkiye'de modern eğitim aynı zamanda zorunlu eğitim ilk sivil rüştiyelerle başladı 1939'da. 1824 ve 1826'da 2. Mahmut'un iki fermanıyla ergenlik çağına kadar olan öğrencilerin eğitim almaları zorunlu hâle getirildi, uygulamada bazı sorunlar olmasına rağmen böyle devam etti. Zorunlu eğitim kavramının ilk geçtiği yer, belde 1869 tarihli maarif-i umumiye nizamnamesidir. Yani kısacası bizde zorunlu eğitimin tarihi 19. yy başlarına doğru gidiyor. Yine zorunlu eğitimin tarihi ile ilgili olarak 1847 yılında 4 yıl sıbyan mektebi artı iki yıl rüştiye zorunluluğu getirildiğini görmekteyiz. Uygulamada bazı sorunlar yaşanmasına rağmen 1869 sıbyanlar 4 yıl zorunlu, 2 yıl rüştiye zorunlu hâle getirildi, 1913 yılında zorunlu eğitim 6 yıla çıkarıldı yasa ile. 1921 yılında ise 4 yıla indirildi. Özellikle kurtuluş savaşından sonra yapılan toplantılarda

ve 1923 yılında süresi tekrar 5 yıla çıkarıldı zorunlu eğitimin. 1973 yılında 8 yıllık eğitime geçme kararı alındı. 1739 sayılı millî eğitim temel kanunu yayını ile ve 1997 yılında tüm yurtta 8 yıllık zorunlu eğitim kararı alındı.

1973'ten 1997'ye kadar uygulamada ciddi sorunlar yaşanmış ve zaman zaman da bu uygulama gerçekleştirilememiştir. En son özellikle Avrupa Birliği müktesebatı karşısında Avrupa Birliği'ne uyum sağlanması için 2012 yılında zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır. Bu zorunlu eğitimle ilgili iki temel hususu sizin dikkatinize sunacağım. Zorunlu eğitimle ilgili dünyada farklı uygulamalar var. Bugün Avrupa'da zorunlu eğitim aşağı yukarı 9 ile 13 yıl arasında değişmektedir. Mesela Belçika'da zorunlu eğitim 9 yıl, Malta'da 13 yıldır. Bazı ülkelerde zorunlu eğitim 15 yıla kadar zorunlu, bazılarında 18 yaşına kadar zorunlu. 15'ten 18 yaşına kadar üç yıl kısmi zamanlı eğitim politikaları izlenmektedir.

Bazı sorunları sizinle paylaşmak isterim, tartışmaya zemin oluşturması bakımından. Zorunlu eğitimin açılışa da Sayın Başkan'ın söylediği gibi getirileri ve götürüleri bulunmaktadır. Bu sorunlar ülkemizde çok etraflıca tartışılmış değildir. Bakın size yaklaşık 150 yıllık tarihçesinden kısaca bahsettim. Burada iki hususa dikkatinizi çekmek isterim. Zorunlu eğitimin bir sonuca ulaşması için akademik olarak çalışılması gerekiyor.

Türkiye'de 25 milyon öğrenci var ve 5 milyonu açık öğretim öğrencisi. Yani 5'te 1'i hiçbir örgün eğitim kurumuna devam etmeden zorunlu eğitim alıyormuş gibi görünmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının verilerine göre açık öğretim ortaokullarında 198. 869 öğrenci var. Açık liselerde 797. 920'si aktif, 337. 486'sı kaydını dondurmuş toplamda 1 milyon 135 bin 406 öğrenci var. Ortaokul ve lise düzeyinde toplam 1 milyon 334 bin 275 öğrenci açık öğretimde okumaktadır. Açık öğretim fakültelerinde bugün öğrenci 3,3 milyon civarına ulaşmıştır. Zorunlu eğitime geçildiği tarihten itibaren liselerde her yıl açık liseye kayma ve okul terk durumu artış göstermektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 804 bin 524 öğrenci açık lisede okurken 2016-2017 yılında 1 milyon 135 bin 406 öğrenci açık lisede okumaktadır.

Ülkemizde bu konunun akademik nedenlerini araştıran, değişkenler üzerinde çok kapsamlı araştırma yapılamamış olmasına rağmen bazı araştırmalara göre sistem değişikliğinin okul terkinin artırdığı görülmektedir. Üniversitelerde bugün 7. 198. 987 öğrenci vardır. Bunun 3. 306. 787 açık öğretimde açık üniversite okumaktadır.

Zorunlu eğitim konusu üzerinde kapsamlı çalışılmasının gerekliliğine inandığım bir diğer sonuç da şudur: Bugün Türkiye okul terk oranında Avrupa birincisidir. En

yüksek ilköğretim terk oranı 34.3 ile Türkiye'dir. İkinci sırada İzlanda, üçüncü sırada Malta gelmektedir. Az önce de bahsetmiştim, Malta'da zorunlu eğitim 13 yıl (en yüksek) olmasına rağmen okul terk oranında da en yüksek oranı temsil ediyor. Okul terk oranında en düşük ülkeler zorunlu eğitimin en düşük olduğu ülkeler. Bu durumda okul terk sorununun sosyolojik psikolojik ve bireysel yönden çok ciddi analiz edilmesi gerekir. Örgün eğitim dışındaki bu çocukların nereye gittiği, ne yaptığı ile ilgili -çünkü işsizlik oranı da bunlar arasında çok yüksek- sosyal ve politik sonuçlarının da düşünülmesi gerekir.

Daha vahim durum ise 2017 ÖSYM'de 373.414 boş kontenjan kalmıştır. 51.400 aday ek kontenjanla yerleştirilmesine rağmen 322.000 ek kontenjan boş kalmıştır. Şunu söylemek istiyorum: Bir yükseköğretim düşünün, bir eğitim düşünün, kendisini planlayamıyor. Yani 322.000 kontenjan nasıl açık kalabilir, ne tür plan yapıyor? Bu meselenin çok yönlü çok değişkenli ele alınıp tartışılması gerekir. Bu konuda maalesef çok kapsamlı ele alınmış bilimsel çalışma bulunamamaktadır. Bu çalıştay, bu sempozyum bu konuları farklı açılardan ele almayı amaçlamaktadır.

İkinci önemli bir husus karma eğitim konusudur. Açılışta Sayın Başkan'ın söylediği gibi karma eğitim konusuna bütün dünyada taraftar olanlar da var, karşı olanlar da var. Karma eğitim ile ilgili akademik çalışmalara baktığımız zaman, gelişmiş Batı toplumlarında yaklaşık 150.000'i aşkın bilimsel çalışma, makale yazılmış üretilmiş olmasına rağmen biraz önce değindiğim değişkenlerden hiçbirisi ülkemizde analiz edilmemiştir. Şu soruyu sorabilirsiniz: Türkiye'de üniversiteler ne iş yapıyor?

Özellikle gerekçe olarak karma eğitim tartışmalarında, kız ve erkeklerin farklı psikolojik ve sosyal özelliklerinin olması etkindir. Yani akademik çalışmalara konu edinilmesi bakımından... Bilişsel olarak birbirlerinden farklıdır. Yapılan bazı akademik çalışmalara göre kız ve erkekler, ezber ve sözel beceriler alanında farklılık göstermektedir. Karma eğitim tartışmalarında üçüncü ana neden ise kız ve erkek öğrencilerin öğrenme stillerinin farklı olduğu yönündedir. Diğer taraftan öğretmen - öğrenci ilişkileri cinsiyete göre değişmektedir ve sınıf içi öğrenmelerin cinsiyet temelli oluşması, cinsiyetin bu konuda belirleyici olduğunu gösteriyor.

Sonuç olarak karma eğitimin yararları konusunda yapılan akademik çalışmalar bunun herhangi bir faydası olduğunu göstermiyor ama dünyadaki gidiş, bunun seçimlik olarak sunulması yönündedir. Bugün gelişmiş ülkeler de dâhil olmak üzere yüzde 10 ile 16 arasında, karma olmayan eğitim uygulanmaktadır. Bunun gelişmiş ülkelerde, özellikle Kanada, İngiltere, Amerika gibi ülkelerde, yaklaşık beş yüzün üzerinde okulda uygulandığını görüyoruz. Bizde de bu geleneksel olarak "kız lisesi", "erkek lisesi" olarak devam ediyordu.

Özetle şunu söylemek istiyorum, karma ve zorunlu eğitimin felsefi, ekonomik, siyasal, psikolojik ve kişisel açılardan tartışılması gerekiyor. Bu sempozyumdaki temel amaçlardan birisi de bu konuyu alanında saygın akademisyenlerle tartışmak ve beyin fırtınası yapmak. Ardından, çıkan sonuçları kamuoyuyla paylaşmaktır. Karma ve zorunlu eğitim ile ilgili ülkemizde yapılan akademik çalışmalar çok az. Mesela, bu 143. 000 akademik çalışmanın yoğunlaştığı alanlar, yani karma ve karma olmayan eğitim arasındaki farkı anlayabilmek için mesela matematik performansı, bu eğitimlerin matematik tutumuna etkisi, fen performansı, bilim tutumu, sözel performans, sözel tutum, genel başarı, okulun performansı, eğitimin amaçları, cinsiyet ön yargısı, kendilik algısı, kişiler arası ilişki, okullarda saldırganlık, okullarda kız ve erkek öğrencilerin kurban edilmesi ve kız ve erkek çocuklarımızın kendi bedenlerine dönük algılarının etraflıca araştırılması ve bununla ilgili bir politikanın geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Sonuç olarak bu sempozyuma katılan bütün akademisyenlerimize, bu sempozyumun olmasına katkıda bulunan ÖĞ-DER'e ve çalışanlarına bilim kurulu adına teşekkür ediyor ve sempozyumun hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sunucu: Selahattin TURAN Bey'e açıklamalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Saadet Partisi Genel Başkanı Sayın Temel Karamollaoğlu Bey'i konuşmalarını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

TEMEL KARAMOLLAOĞLU

Es'selamu aleyküm! Efendim hayırlı sabahlar diliyorum.

Her şeyden evvel ÖĞ-DER'in düzenlemiş olduğu bu çalışmanın bir hayra vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan diliyorum. Birbirinden değerli akademisyenlerin bu sempozyum ile eğitimimizin bir sorununu halletmeye vesile olacak çalışmaları gerçekleştireceğine inanıyorum.

Babam öğretmendi, aile çevremde ve yakınlarımda da öğretmenler var, lakin akademisyen yok. Esas itibarıyla eğitimci yok. Eğitimin maksadının önce çok iyi tarif edilmesi gerektiğinin kanaatindeyim. Belki bu herkes tarafından bilinen bir şey olduğu için sık sık gündeme getirilmiyor ama eğitimin gayesi, maksadı eğer iyi tarif edilirse bugünü karmaşanın biraz daha azalacağı kanaatindeyim.

Anladığım kadarıyla dünyada bu konuda binlerce, on binlerce kitap yazılmış, herkesin farklı fikirleri var. Bir kısmı zorunlu eğitimin olması gerektiğini söylerken bazıları ise şiddetle buna karşı çıkıyor. Eğitimi biraz daha farklı anlayanlar var. Memleketimizde zorunlu eğitim uygulanıyor. Fakat birçok yerde de zorunlu eğitimi benimsemeyen kesimlerde de bir artış var. Amerika'da bunu gözlemledim, Avrupa'da, İngiltere'de de var. Bazı aileler çocuklarını okullara göndermek istemiyorlar. Çünkü çocuklarının kendilerinin tasvip etmediği birtakım bilgilerle donatıldığını ve birtakım alışkanlıkların çocuklara kazandırıldığını ve bundan da kendi çocuklarını kurtarmak istemelerine rağmen pek de başarılı olamadıklarına inanıyorlar.

Yani "homeschooling" dedikleri evde okul hayatını yaşatmak da her ailenin yapabileceği bir iş değil. Ancak anne baba belirli vasıflara sahipse kendi çocuğunu belirli şartlarda eğitebilir, gerektiğinde o çocuğu belirli imtihanlardan geçirerek onun belli vasıflarını kazandığını topluma veya belirli müesseselere iletebilir, ispat edebilir.

Söz gelimi ben İngiltere'de tahsil yaptım, tabii yükseköğrenim olduğu için ben tam ortaöğretim sistemine hâkim değilim ama gördüğüm manzara şuydu: Öğrenciler okulun herhangi bir sınıfından ayrılabilirler, bunu da kimse garipsemiyor. Ancak -ortaöğretim için söylüyorum- üniversiteye gitmek istediklerinde veya belli yerlerde vazife talep ettiklerinde onların devlet tarafından organize edilen bir genel eğitim imtihanı var, ama konular çok fazla. İki gurup için yapıyorlar; biri vasat seviyede bilgi ölçme, diğeri de biraz daha yüksek seviyede bir öğrencinin bilgisini belirlemek için yapıyor. Buna da "genel eğitim sertifikası" diyorlar, şimdilerde belki bu ismi değiştirdiler.

Üniversiteye gidiyorsanız üniversitesizden hangi okulda okuduğunuzu, hangi dersleri aldığınızı sormuyor, müracaat ettiğiniz zaman onlar sizden hangi derste nasıl bir not beklediğinizi söylüyorlar. Biz müracaat ettiğimiz zaman, teknik bir konu olduğu için dediler ki "mesela en az matematik olacak, tatbiki matematik ya da normal matematik dersleri veya biz sizden fizik kimya gibi dersleri de geçmenizi bekleriz. Gelmek isteyen öğrenci vasat seviyede mi, yüksek seviyede mi diye ölçmek için. Öğrencinin vasat seviyede olmasını istemeyiz, yüksek seviyede olmalı. Ayrıca üçüncü bir konuda siz ders seçin -konu ne olursa olsun- bu konuda da sizin seviyenizi görmek isteriz, onu da siz tercih edin" dediler. Söylediğim üniversite, insanları seçerken, insanları genel bir eğitim seviyesinin tespiti için yapılan imtihanlar neticesinde öğrencileri seçerken onun hangi seviyede bilgiye sahip olduğunu önceden öğrenmek istiyor. Bizde ise sınavları geçmeniz lazım, mutlaka her konuda bilgili olmanız lazım, bu konuların hepsinden geçecek not almanız lazım- yani sınıf geçmeniz lazım- diye bir beklenti var. Birçok ülkede böyle bir beklenti yok.

Ben aslında konuyu anlatmaya ters taraftan başladım, önemli konuya temas etmeden önce. İkincisi, bu imtihanlar yapılırken de herkes çocukların, gençlerin veya ileride işe alacakları gençlerin her konuda her şeyi bilmesini beklemiyorlar. Bundan dolayı da dışarıda imtihana girdiğiniz zaman sorulan sorular da hep tercihlidir. Yedi soru sorulmuşsa beşini tam biliyorsanız tam puan alabilirsiniz. Yani öğrenciyi biraz daha rahat bırakıyorlar.

Ben eğitim denildiği zaman, eğitimin önce tarifi dedim başlangıçta. Ne için biz eğitim görüyoruz veya çocuklarımıza ne için eğitim veriyoruz? Anladığım kadarıyla bizim eğitimdeki temel maksadımız "çocukları hayata hazırlamak". İlk ve ortaokullardaki eğitim başka, lisedeki eğitim başka. Belli bir sahada ihtisas sahibi olmak, bilgi sahibi olmak, tatbikat için üniversitede hangi kariyeri seçiyorsanız orada sizi daha farklı bilgilerle donatıyorlar, öyle olması icap ediyor.

Bundan dolayı "hayata hazırlama" derken "Hangi dersler verilirse öğrenci hayata hazırlanmış olur? veya "Mesleki yeterlilik nasıl kazandırılabilir?" bilmiyorum. Cahilliğime verin, böyle bir çalışma Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapıldı da millî eğitim sistemimiz acaba bunun üzerine mi inşa edildi? Çünkü çok hızla değişti. Geçmişte ilk, orta, lise eğitimlerini okuduğumuz zaman yani 1940'ların sonunda, 1950'lerde bizim aldığımız derslerle şu anki öğrencilerin aldığı dersler arasında mefhum itibarıyla çok büyük bir fark var. Daha farklı bir öğretim sistemi uygulanıyor kanaatindeyim.

Hayata hazırlama dendiği zaman bir gencin önce temel hayati bilgileri almasına ihtiyaç var. Yani kendi lisanını iyi öğrenip kendini düzgün ve iyi şekilde ifade

edebilmesi icap eder. Ama ben bugün üzülerək görüyorum ki üniversitelerimizdeki gençlerin -özellikle kendileri aralarında- kendilerini ifade edebilme becerisi o gence aşılıyor. Bir kompozisyon dersi vardı, bazıları belki bunu lüzumsuz görebilir. Fakat bu ders, bir insana edebiyat dışında kendi düşüncesini ve fikrini etkili şekilde ifade edebilmesine imkân tanıyor. Bu konuda deneyen, yazan, yazdıkları öğretmen tarafından denetlenen bir çocuk, yarın daha önemli bir noktaya geldiği zaman fikrini çok daha rahat ve doğru ifade edebiliyor. Tabii ki gençlerimiz arasında elbette çok becerikli ve başarılı olanları var ama toplumun geneline bakınca bu konuda gerçekten bir zafiyetin olduğunu görüyorum. Fikrini ifade edebilmek çok önemli bir şey, aynı zamanda kişinin konuyu doğru anladığını gösterebilmesi açısından önemli bir etken.

Hayata atılırken elbette birtakım “değerler” de var. Yani gaye belirlendikten sonra çocuğu hayata, topluma hazırlarken yarın nasıl davranması gerektiği konusunda ona bu toplumun değerleri ile ilgili birtakım vasıfların kazandırılması gerekir. Bizim geçmişte bakıldığı zaman Osmanlıda da kıssalar ağırlıklı olarak kullanılıyor gelmiştir. Fedakârlık duygusunun, alçakgönüllülüğün, akraba ile ilgilenmenin, toplumda mağdur olan kesimin dertleri ile dertlenmenin önemli bir özellik olduğu gençlere böyle aşılanır. Ama bugün bizim toplumumuzda böyle bir alışkanlık kazandırılıyor mu? Kazandırılıyorsa toplumumuz bu hâle nasıl geldi? Bu soruların ciddi olarak irdelenmesi gerekir kanaatindeyim.

Mutlaka bu ahlaki değerler ile birlikte öğrenciye birtakım “becerilerin” kazandırılması da gerekir. Eskiden bunlar meslek liseleri vasıtasıyla ciddi yapılıyordu. Ama bir dönem geldi, 28 Şubat döneminden sonra imam hatip okullarının önünün kesilmesi için adımlar atıldı, bununla beraber diğer meslek liseleri de ciddi kayıplara uğratıldı. Bir kimse üniversite okumak istemiyorsa üniversiteye gitmek mecburiyetinde değil.

Aslında hayatta başarılı olmuş insanlara bakıyorum, meşhurlardan önemli bir kısmı üniversite eğitimi almamış. Hatta hani derler ya Bill Gates için... Kendisi birtakım başarılar elde ettikten sonra onu mezuniyet törenine davet ediyorlar, onlara: “Artık siz üniversitenin kalıbına girdiniz, sizlerde ümit kalmadı, bundan sonra aklınızı doğru dürüst kullanma imkânınız kalmadı.” diyor. Hakikaten de çok başarılı insanlar kendi kendilerini eğitmişler, üniversitede sistematik bir eğitimden geçmemişler. Hâlbuki üniversitelerin gençlerin önünü açması, fikrini açması, onlara çok farklı konuları mütalaa edebileceği bir alt yapı hazırlaması lazım. Bu amaç için temel bilgi vermesi lazım.

Eğer bunlar işin başında iyi tespit edilmezse, büyük bir kargaşanın içinde kendimizi

bulabiliyoruz. İlk, orta ve lisede ciddi eksiklerimiz olduğu gibi üniversite seviyesinde de çok ciddi eksiklerimiz var. Lise eğitimi, özellikle karma eğitim de göz önüne alındığı zaman, bu eğitimler öğrencilerin kişiliğinde çok ciddi şekillenmeler olmasına yardımcı oluyor. Herhâlde Talim Terbiye Kurulunun esas üzerinde çalışması icap eden konudur bu.

Şimdiye kadar belki de kendilerinin anladığı bir tarzda bir eğitim sistemi oluşturdular, biz de kendimize giydirilen bu gömleğin dışına çıkabildik mi, çıkamadık mı, bunu söylemek oldukça zor. Bunu doğru dürüst zihnimde çözemiyorum. Nasıl bir ülkede yaşıyoruz ki eğitim müessesesi çocukları hayata hazırlayacak ve bu çocuklar hayata atıldıktan sonra aldıkları bilgilerle ne yapacaklarını bilemeyecekler? Bunu kabullenmek mümkün değil gibi geliyor. Bundan dolayı da ben özellikle ortaöğretim müfredatının yeniden gözden geçilmesine ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Bir insanın hayata atılırken birtakım değerlere sahip olmasına yardımcı olmalı eğitim. Elbette hayata atılırken öğrencilerin kendi inançlarının bilgisini kâmil manada öğrenmesi için gerekli imkânlar da sahip olması gerekiyor. Bu da insan hakkı olarak uluslararası kurumlar tarafından da benimsenmiş olan bir husus ki herkes kendi çocuğunu kendi inancı istikametinde yetiştirir, bu tabii bir haktır.

Bundan dolayı da bizim mutlaka 18 yaşına kadar gençlerimizi kendi inanç değerlerimize göre yetiştirme -bir insanın Müslümansa Müslüman, Hristiyan'sa Hristiyan- hakkımız ve vazifemiz var. Azınlık hakları diğer hakların önüne geçirildiği için bizim memleketimizde tam olarak böyle değil. Elbette azınlıklarla ilgili konu biraz, biraz da onların ihtiyaçlarını karşılayacak tarzda genelde gideriliyor belki ama bu temel bir hak ve devletimizin de görevi. Bunun adına yerine göre gericilik deniyor, yerine göre farklı ifadeler kullanılıyor. Evladımız temel bilgilere sahip değilse eğitim müessesesi bu ihtiyacı karşılamıyorsa ister istemez ebeveynlerde eğitim müessesemize karşı bir güvensizlik oluşuyor.

Efenim biz inanç eğitimi ile ilgili insanlara temel bilgileri verirken genel çerçevede veriyoruz. Ama bu çerçeve belli mezhepler, belli kıstaslara göre ölçülmeye kalkılınca bir dağınıklık meydana geliyor. Bu hak konusunda, temel konularda bir ihtilaf doğabileceği kanaatinde değilim şahsen ama bu eğitim verilmezse çocuk hayata atılırken hakikaten çok ciddi toplumsal problemlerle karşılaşır kanaatindeyim. Onun için eğitim çocuğu hayata hazırlarken aynı zamanda kendi inancını da doğru olarak öğrenerek hazırlamalı. Bunun için de değerler eğitimi gündeme getirdiğimizde deminde söylediğim öncelikle ahlaki, temel ahlaki değerlerin dışında kendi inancı ile ilgili değerlerin mutlaka gence verilmesi gerekiyor.

Öbür taraftan önce beceri kazandırılması da hayata hazırlarken elbette önemli, o noktayı biraz öncede ifade ettim. Orta eğitimde tercihte bulunan aileler veya gençler belli bir mesleğe yöneliyorsa, yönelmek istiyorsa bununda lise seviyesinde en azından verilmesi ihtiyacı var. Bundan dolayı bizim eğitim sistemimiz eskiden sanki biraz daha faydalı idi, doğru bir eğitim sistemi vardı gibi geliyor ama bugün bundan mahrumuz.

İmam hatip okullarını burada biraz istisna tutuyoruz. Çünkü imam hatip okulları bir bakıma genel okullar hâline getirildi. Bunun doğru tarafı da var. Ama gerekli itina gösterilmezse telafi gerektiren aksaklıklar çıkabiliyor. Çünkü imam hatip okulları adı üstünde başlangıçta birtakım bilgilerle donatılmış, insanların hayata atılması, kendilerine bir beceri verilmek için planlanmıştı. Sonra genel hâle getirildi. Aslında doğrudu yapıldı, adına imam hatip okulu denmese de.

İmam hatip okulunu bugünkü yönetim Avrupa ile olan Avrupa Birliği ile olan münasebetlerinde bu ismi kullanmayı bir ihtiyaç olarak görüyor. Çünkü siz okullarda çocuklara bir dini genel okullarda öğretmek hakkına sahip değilsiniz. Çocuk her inanç ile ilgili olarak birtakım temel bilgileri edinmeli, sonra kendisi bir tercihte bulunmalı diye bir kanaat var. Öbür taraftan da bir insan hakkı olarak her ailenin kendi çocuğunu kendi inancı istikametinde yetiştirmesi hakkı ve ihtiyacı var. Benim Hükümetin şu anda imam hatip okullarını isim olarak da tutmaya çalışmasının altında yatan gerekçeyi Avrupa'ya karşı bir bakıma savunma gibi görüyorum. Yoksa adının imam hatip okulu diye belirtilmesinde bütün din dersleri kâmil manada öğretilirken ihtiyaç olmadığı kanaatindeyim.

Onun için ilk, orta, lise eğitiminin uzmanlar tarafından oturulup önce hedefinin ve ne yapmak istediğimize dair gayesinin, sonra da müfredatın iyi bir şekilde belirlenmesi gerekir.

Şimdi Türkiye'de bütünü ile eğitim denildiği zaman üzüntü verici bir yaklaşım var. Bir numaralı mesele hep okul oluyor. Yani bina düzgün olmalı ki çocuk orada düzgün eğitim alabilsin gibi bir kanaat var. Sonra mutlaka akıllı tahta olmalı, sonra mutlaka herkes bilgisayarla tanışmalı, herkesin tableti olmalı... Bu eğitim değil ki, bunlar sadece araç. Eğitim yeri geldiği takdirde çok daha mütevazı imkânlarla çocuklara verilebilir. Binaların güzel olmasında temiz olmasında fayda var. O temiz çevreyi çocuğun görmesinde, tanınmasında fayda var ama bu temel bir ihtiyaç değil. Siz o mükemmel binalarda elinizdeki cihazlarla o çocuğa beklenen eğitimi veremiyorsunuz. O çocuk orada çok farklı bir anlayışla yetişiyorsa, hiç de arzu etmediğimiz ahlaki yapıya maruz kalıyorsa yaptığınız şeye eğitim diyebilir misiniz?

Diğertaraftan imtihanlar... Okullar arasında çok ciddi bireğitim farkı var. Üniversiteye girişlerde farklılıklar var. Bunu telafi edebilmek için efendim hakkaniyet olsun, o hâlde imtihan yapılıns deniliyor. İmtihanın da en kolay çeşidi nedir, test... Yani dünyada sadece testlerle imtihanın yapıldığı bizden başka bir ülke var mı bilemiyorum. Yine İngiltere'ye atıfta bulunarak söyleyeceğim. Bütün imtihanlar yazılıdır, bilgi sorarlar. Öğrenciye senin falanca konuda bilgin ne kadardır, onu ölçerler.

Tabii bu arada hakkaniyete riayet etmek, bilgilerin soru kâğıtlarının tamamının -yüz binlerce oluyor tabii- bunların okunup değerlendirilmesi sorun olmuyor. Bizde değerlendirmeye güven yok. İnsana güvenmediğimiz için öğretmene de güvenmiyoruz, eğitim kurumlarına da güvenmiyoruz. Öğretmenin hakkaniyete uygun bir not verip vermeyeceğine güvenimiz yok. Kimseye güvenmeden sadece pratik bir imtihan sistemi ile çocukların tercihlerini değerlendirmeye kalkarsak bu biraz yazı tura gibi oluyor.

Çok yüksek puan alan öğrenci çok başarısız olabiliyor. Çünkü test dediğiniz şey yerine göre bilmek anlamına gelmiyor, biraz hatırlama ve tahmin gibi bir iş. Ve ben her zaman pratikte sağlıklı olduğu kanaatinde değilim. Siz imtihan yapacaksanız öyle sorular soracaksınız ki testte hakikaten becerikli insanların bile bazen tercihleri farklı olabilecek. Yerine göre ikisi de doğru olabilir. İkisi de yanlış olabilir. Size birisi yazı ile bir fikri anlatmaya kalktığı zaman doğruluğu yanlışlığı veya becerikli olup olmadığı çok rahat görülebilir. Burada da insana güven yok. İnsana güven olmadığı takdirde güvensizlik ortamında hiçbir şey olmuyor.

Öbür taraftan üniversitelerin bugünkü hâli... Hâlen üzülüyorum sanki çocuklar da hocalar da düşünmeye fırsat bulamıyorlar diye sürekli kurslara tabi tutuluyorlar. Akşam kurslar var hafta sonu kurslar var, yaz geliyor kurslar var... Yani üniversitede bu dersler öğretilmiyorsa normal zamanlar içinde öğrencinin bütün zamanını işgal edecek tarzda bir eğitim sistemi olursa sabah 8'den akşam çok geç 11'lere kadar devam edecek aklım almıyor. Dışarıdan da alıyorlar bunu ama yeterli ve donanımlı mezun oldukları kanaatinde değilim. Bir mühendis okulunu bitirdikten sonra inşaat mühendisi ise inşaatla gittiğinde, makine mühendisi ise fabrikada görev aldığı anda emin olun ustaların önünde çok mahcup duruma düşüyorlar. Bunun temel sebebi önceden ciddi bir tatbikata fırsatının olmaması. Eğer siz ciddi bir tatbikatı sağlamazsanız üniversitede, çocukların elleri bir makine mühendisinin eli makineye değmezse, bir dişli nedir görmediyse -ki görmüyor- o zaman o çocuk hayata atıldığı zaman nasıl makine mühendisliği yapacak?

Bunun değişmesi emin olun imkânsız değil, imkân da var ama... Sadece üniversite

adedinin artması Türkiye'ye bir şey kazandırmıyor. Bugün Ardahan'da üniversite var ve hepimiz biliyoruz Hakkâri'de var, Kilis'te var, hemen Antep'in yanında. Fakat buraya giden öğrenciler hakikaten bir şey öğrenmek için mi gidiyorlar? Burada okuyanlar da hakikaten birtakım bilgilerle donanmış olarak mı mezun oluyorlar, tereddüdüm var. Böyle bir eğitim politikası aniden 200'e yakın üniversite açılması ülkemizde hayata geçirilmesi bize ne kattı ben bunu ölçemiyorum. Daha doğrusu ölçüyorum da bu bizi bir yere götürmüyor onu görüyorum.

İnşallah bu iki günlük çalışma neticesinde ortaya biraz somut, eğitimimizi topluma yararlı hâle getiren, insan yetiştirmeye matuf bir fikirler ortaya çıkar. "Nerede bir eksiklik var? Bu eksiklikleri nasıl telafi ederiz?" konusunda somut öneriler getirilir. Siyasilerin ve siyasi kurumların seçilebilme beklentileri yüzünden, kısa yoldan halkı etkileme eğilimleri yüzünden bu işi sağlıklı düşünebileceklerini sanmıyorum. Bunu düzeltecek olan sizsiniz. Somut öneriler gelirse siyasiler, yetkili makamlar bu konuda daha düzgün bir karar almaya, ülkemiz için daha faydalı bir sistemin oturmasına katkı sağlamaya çalışırlar diye düşünüyorum.

Hakkınızı helal edin. Biraz karışık anlattım ama beklentilerimizi size arz etmeyi bir vazife biliyorum. Bu toplantının hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum. İnşallah hayırlı neticeler hayırlı teklifler gündeme gelir, biz de ondan istifade ederiz. Sağ olun, var olun. Hayırlı günler diliyorum.

Sunucu: Saadet Partisi Genel Başkanı Temel Karamollaoğlu Bey'e bu hitaplarından dolayı teşekkür ediyoruz. Şimdi 15 dakika çay arası veriyoruz. Afiyet olsun.

ŞUURLU ÖĞRETMENLER DERNEĞİ
DİSİPLİNLER ARASI ZORUNLU VE KARMA EĞİTİM SEMPOZYUMU

1. Gün Ses Kaydı Dökümleri

I. OTURUM
ZORUNLU EĞİTİM: TEORİK ÇERÇEVE

Prof. Dr. Selahattin TURAN Oturum Başkanı:

Değerli misafirler! Sempozyumun açılış konuşmalarından sonraki 1. Oturumunu açıyorum. İlk oturumda Zorunlu Eğitim Teorik Çerçevede ele alınacak. Çok değerli katılımcılarımız var. Konu enine boyuna tartışılacak. Hep birlikte istifade edeceğiz. Ben hemen sözü Prof. Sabri Tekir Hocama vermek istiyorum. Buyurun Hocam.

Prof. Dr. Sabri TEKİR:

Bir iktisatçıyım ve dolaylı olarak bir eğitimciyim. Dolayısıyla da sizin bazı konuları müzakere etme noktasına girecek değilim, fakat Latif hoca (Prof. Dr. Latif ÖZTEK) beni kenara çekti ve birkaç kelime söyleme noktasında ısrar etti. Kendileriyle haftalık sohbetlerimiz oluyor. Sohbetlerimiz sırasında zannederim önemli ve zorunlu gördüğüm bir konuya temas edilmesini istediğini anladım.

Bizim Türk Eğitim sisteminin görebildiğim kadarıyla her alanda en çok maruz kaldığı zafiyet terminolojik zafiyettir. Yani çok açık bir şekilde söyleyebilirim. Biz terimlerin ne anlama geldiğini eğitim süreci içerisinde yeteri kadar anlatabildiğimiz kanaatinde değilim. Diyelim ki, kendi alanımla ilgili söyleyeyim “iktisat kelimesi ne anlama gelir?” bunun karşılığı olan ekonomiyi alır, iyi de ekonomi ne anlama gelir bu da ayrı bir konudur. İktisat kelimesinin etimolojik tasviri ve etimolojik izahını bilmeyen bir kimsenin iktisadî davranması mümkün değildir. Nitekim iktisat politikası adı altında takip edilen politikalarda da bu eksikliği görüyoruz. Çünkü her bir terimin terminolojilerinin mahiyetini kavramadığınız takdirde onunla irtibatlı olan diğer şeyleri de kavramanız mümkün değildir. Peki, iktisat nedir? Sadece birkaç örnek vereceğim fazlada sizi işgal etmek istemem. İktisat nedir. İktisadın kökü ‘kasîd’ diye bir kelimedenden türer ve kemiğin içindeki ilik anlamına gelir. Var ya hani yemek

pişirildiği zaman kemiklerin içindeki iliğe işte o kemiğin içindeki iliğe kasîd denir. Peki, İktisat ne demektir; kemiğin içindeki iliği elde etmek demektir. Bir başka ifadeyle kemiğin içindeki iliğe varıncaya kadar var olan değerlerden istifade etmektir. Bu günkü şartlarda artık kemiğin içindeki ilikte değerlendirilir, kemiğin kendisini değerlendiririz de ama bundan bin sene önce bin beş yüz sene önceki şekliyle eğer kemiğin içindeki iliğinde beslenme bakımından gıda bakımından değerlendirilmesi zorunluluğunu ifade eden terminoloji geliştirilmişse bunu bizim insanımızın bilmesi lazım.

Bu örneklerden bir tanesi biraz önce sohbet ederken de söylediğim Türk Eğitim sisteminin kanaatimce en önemli zayıf noktalarından bir tanesi de güzel konuşma kabiliyetinin mevcut olmamasıdır. Biz bunu kazandıramıyoruz. Neden kazandıramıyoruz, çünkü bunun önemini kavrayan bir kesim yok. Bu eğitim camiası açısından da böyledir, ondan sonra iş dünyası açısından da böyledir, siyaset dünyası açısından da böyledir. Siyasetimizin en önemli zaaf noktalarından biri meramlarını anlatırken dikkatli ve uygun bir üslup ve usul takip edememektir. Şimdiye kadar siyasi konularda ortaya çıkmış olan tartışmaların yüzde sekseni yüzde doksanı kanaatimce yüzde doksan beşi üslup ve usul noksanlığından kaynaklanmıştır. Yani ifade kabiliyetinin yetersizliğinden kaynaklanan bir takım problemler yaşamışızdır. O halde bununla ilgi olmak üzere de şunu söyleyebilirim, bizde tecvit kelimesi veya tecvit ilmi veya tecvit sanatı ne dersiniz deyin sadece Kur'an-ı Kerim'in güzel okunmasına ilişkin bir ilim veya sanat veya eğitim unsuru olarak değerlendirilir. Hâlbuki bu anlama gelmez. Kur'an-ı Kerim'in güzel okunması da dâhil olmak üzere bir kişinin güzel konuşma kabiliyetinin geliştirilmesi için gerekli olan bilgileri ihtiva eder ve tecvit ile ilgili yazılmış kitaplara baktığımız zaman bizim dilimizdeki 10-15 sayfalık - 20-25 sayfalık değil tecvit ile ilgili ana eserlerin her birisi en az 300-400 sayfalık kitaplardır. Tecvit kelime itibariyle bir atın terbiye edilmesi nallarının takılması, rahvan yani iyi bir şekilde yürüyebilir hale getirilmesi demektir. O zaman bizim mesela tecvit konusundaki kavrama da farklı bir şekilde bakmamız gerekir ve eğitimin önemli bir unsuru olarak değerlendirmemiz gerekir.

Ben Amerika'da okurken misafir hoca ve araştırmacı olarak Washington'a yakın bir yerdeydim, diğer üniversitelerin programlarına baktım. Alan farkı gözetmeksizin bütün alanlarda edebiyat olabilir, sosyoloji olabilir, tarih olabilir, mühendislik olabilir, ekonomi olabilir, şu olabilir bu olabilir bunların hepsinde ya ikinci sınıflarda veya 4. Sınıflarda diksiyon konusunda etkili konuşma veya güzel konuşma adı altında bir ders vardır. Siz, hepimiz üniversite bitirmiş insanlarız, üniversite sistemimiz içerisinde güzel konuşma dersinin bulunduğu kaç tane programımız vardır? Hemen hemen hiç yok. Edebiyat fakültelerinde belki olabilir. Sonra Amerikalı iş

adamları gelir. İş adamları müzakereye başlarlar, siyaset adamları müzakereye başlarlar, din adamları gelir bir takım şeyleri tartışmak görüşmek isterler, konuşma kabiliyetlerinin ifade kabiliyetlerinin son derece güçlü olduklarını görürüz. Nereden kaynaklanıyor; hem eğitimden kaynaklanıyoruz hem de eğitimde verilen bilgilerden biride konuşma sanatından kaynaklanıyor. Hâlbuki Kur'an-ı Kerim'de ise en önemli şeylerden bir tanesi de güzel konuşmaktır. Miraç gecesinde nazil olan ayeti kelimelerden bir tanesi de güzel konuşmaya önem vermektir. Miraç'la ilgili ayetlerde ilahiyatçı arkadaşlarımızda bilirler mealen "kullarıma söyle söyledikleri şeyi en güzel şekilde söylesinler, şüphesiz ki şeytan onların aralarını açmak ister. Şüphesiz ki şeytan insanoğlu için apaçık bir düşmandır" manasında bir ayet vardır. Toplum içerisinde meydana gelen, arkadaşlarımız arasında olabilir, aile içerisinde olabilir veya müessesedeki meslektaşlarımız arasında olabilir, kelimelere dikkat etmediğimizden dolayı anlaşmazlıklar doğar. Kendi çocuğumuza karşı da kelimelere dikkat etmediğimiz takdirde de anlaşmazlık tohumları ekmiş oluruz. O zaman bizim eğitim sisteminin birinci derecede konuşma kabiliyeti üzerine odaklanması, usulünce ve üslubunca konuşma kabiliyeti kazandırmak lazım gelir.

Diğer kavramlar itibariyle de bir kelime daha örnek vereyim; İhsan mesela Cuma günleri hutbede imamlarımız hoca efendilerimiz hutbelerini bitirirlerken bir ayeti kerime söylerler, okurlar, "şüphesiz ki Allah adaleti emreder, iyiliği emreder ve yakınlarınıza iyi şeyler vermeyi emreder" (Nahl/90) iyilik nedir burada arkadaşlar, ihsan mıdır? İhsan iyilik anlamına gelmez, iyiliği de kapsayacak şekilde yaptığınız işi en güzel bir şekilde yapınız anlamına gelir. Bunu yalnız ben söylemiyorum arkadaşlar. Elmalılı Hamdi Yazar'ın tefsirini okuduğunuzda aynen söylediğim şekilde yazar aslında bu anlama gelir ama bizde Anadolu'da gelenek haline gelmiştir iyilik anlamında kullanılır diye söyler. İşte terimlerin hassas noktalarını kavramadığımız müddetçe eğitim denilen şeyi gerçek anlamda gerçekleştirebilmemiz veya sağlayabilmemiz mümkün değildir. Onun için çocukları yetiştirmede bence ifade kabiliyetini öncelemek gerekmektedir. Genel başkanımız çok güzel konulara temas etti yani konuşma kabiliyetinin geliştirilmesi lazım, yani hem yazılı hem de sözlü ifade kabiliyetinin geliştirilmesi lazım, çalışma disiplininin kazandırılması lazım, enteresan bir şekilde bizim eğitim sistemimizde ne ilkokulda, ne ortaöğretimde, ne de üniversitede çalışma disiplini alanında yönlendirmenin yeteri kadar yapıldığını söylemek mümkün değildir. Ben sizi daha fazla meşgul etmek istemem, kusura bakmayın. Bugün terimler itibariyle İslami anlamlarda da öyledir. Kullandığımız kelimelerde de böyledir terimleri tekrar düşünmek yeniden asli hüviyetleriyle değerlendirmek mecburiyetinde olduğumuz kanaatindeyim. Yoksa başka türlü ne Kur'an-ı Kerim'i doğru bir şekilde anlama imkânımız olur ne de uluslararası ilişkilerde doğru kelimeleri kullanmak suretiyle lüzumsuz bir takım tartışmaların önüne

geçmek mümkün olur. Ne de kendimiz iki kişi insan olmak özelliğini kazanabiliriz. Kusura bakmayın çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Selahattin TURAN Oturum Başkanı:

Çok teşekkür ediyoruz hocama, kavramların öneminden bahsetti, önemli konulara değindi az önce bahsettiğimiz üzere sempozyumumuz gerçekten disiplinler arası yani sadece bu kavram konusu önemli bir konu. Eğitim alanında özellikle Türkiye’de bir eğitimde kavram kargaşası var, kavramlara aynı anlamlarını yükleyemiyoruz. Sadece zorunlu eğitimle ilgili hem 1824 hem 1826 hem 1847 hem 1913 hem 1921-23, 1997 ve 2012 de zorunlu eğitimin tanımı yok, kavram olarak, metinlerde yani zorunlu eğitimin sadece yıl olarak referans ediliyor. O bakımdan da eğitim alanında da hiç kuşkusuz bütün alanlarda olduğu gibi kavramlarla düşünüyor, kavramlarla hayatı anlamaya algılamaya çalışıyoruz.

Prof. Dr. Sabri TEKİR:

Bir şey ifade edebilir miyim? Mesela talim ve terbiye diyoruz. Talim nedir arkadaşlar? Sürekli öğretim demektir. Enteresan bir şeydir. Kullanıyoruz ama hangi anlamda nasıl kullandığımız noktasında bir eksikliğimiz var. Talim sürekli öğretim demektir. Arapçada sürekli yapılan bir şeyi (bir işlemi) ifade eder. Terbiye kelimesi de öyledir. Az önce anlattım ama yine de fazla detaya girmek istemedim. Şimdi talim bir şeyi öğretme işleminin sürekliliğiyle ilgili bir baktır, Arapça ifadesine göre. Terbiye kelimesi de aynı baktan gelir ama terbiye kelimesinin kökeni rabve kelimesidir. Rabve kelimesi son derece verimli bir toprak, bereketli bir toprak anlamına gelir. Kur’an-ı Kerim’de de rabve kelimesi geçer ondan sonra yine kelimesi bir tepe ama ağaçlarla son derece güzel ve bereketli ve meyveli ağaçlarla tepeye de..... denir. Terbiye kelimesi de terminolojik anlamda Müslüman eğitimcilerin Osmanlı eğitimcilerinin bu kelimeyi seçerek ifade etmeleri Cenabı Hakk’ın Rab sıfatından kaynaklanan bir kelime olarak eğitimde de bunun fonksiyonunun yerleştirilmesi amacıyla ilgilidir. Terbiye kelimesi; tohumu toprağa atarsınız yeterli nemi ve ısıyı bulduğu zaman tohum bir filiz şeklinde topraktan fışkırır. O filiz şeklinde topraktan fışkıran şeyi belli bir seviyeye geldiğinde çapalamak zorundasınız, çapalamazsanız o şey çalı çırpı haline dönüşür. Çapalamak, sulamak gerektiği takdirde ilaçlamak zorundasınız, biraz daha boy attığında budamak durumundasınız, budamakta aslında dikkat edilirse zorunlu ve bıçak gibi keskin şeylerin kullanıldığı bir şeydir. Ama bu ustalıkla yapılması gereken bir şeydir. Belli bir aşamadan sonra belki aşılama yapacaksınız belki de bir takım ilaçlama yapacaksınız ağacın tohumun toprağa atılmasıyla dal budak salarak meyve verme haline getirilmesine kadarki

süreç terbiye sürecidir. Harikulade güzel terimlerdir. Ama terimlerin biz hem anlamını daraltmışızdır ve hem de mahiyetini önemli ölçüde ya unutturmuşuzdur veya kendimiz unutmuşuzdur, netice itibariyle böyledir.

Prof. Dr. Selahattin TURAN:

Rahmetli dedem kötü bir davranış yaptığımızda terbiyesiz derdi o ne anlama geliyor.

Prof. Dr. Sabri TEKİR:

Terbiyesiz yani iyi yetiştirilmemiş demektir. Biraz önce tecvit konusunda bahsettiğimiz atın terbiye edilmesi de böyledir arkadaşlar. Atı alırsınız ondan sonra belli bir süreçten geçire geçire size tam anlamıyla hizmet edecek hale getirirsiniz. O da bir terbiye sürecidir.

Prof. Dr. Selahattin TURAN Oturum Başkanı:

Hocam çok teşekkür ederiz bu güzel kavram açıklamalarınız için şimdi Prof. Dr. Latif ÖZTEK hocama sözü verelim, hocam buyurun.

Prof. Dr. Latif ÖZTEK:

Selamünaleyküm! Sayın başkanım değerli arkadaşlar Sabri Bey konuşurken kendisi bir iktisatçı ben de ziraatçiyım, ama eğitim konusuna asistanlık yıllarımdan beri ilgi duyarım eğitim; eğitim, öğrenme, bilim nedir? Gibi konulara. Bizim bu konuda bir şey söylememiz çok doğru olmaz ama belki yeri gelirse bir kaç kelime etmemizde fayda olur. Sabri Bey sağ olsun kırmadılar, işi vardı ayrılacaktı ama rica ettik kırmadılar.

Şimdi eğitimin içinde çocuk çocukluğunun bilincinde değil. Hiç kimse çocuğun bu eğitimi niçin yaptığını bilmiyor. Neden eğitim aldığını soruyorsun cevap babam istiyor, annem istiyor oluyor. Bu durum sadece ilkokuldaki çocuk için değil üniversitedekiler içinde geçerlidir. Öğrenciler çok kere belki uç bir örnek olacak ama güzel sanatlara merakı var ama ortaokuldan başlıyor ailesi onu sen Anadolu liselerini kazanmak için Matematik-Türkçe şu bu veya bir başka bölüm okuyacak ama anne-baba olarak o istiyor. Yani çok kere gördüğümüz şu, çocuk değil ailesi istiyor. Az sonra inşallah gruplandırma yapmış, Kemalettin hocamız devletler ne istiyor diye. O zaman sadece Türkiye veya başka bir ülke değil bütün devletler için yetişmiş insana, almış olduğu bilgiyi de çok kere pratiğe dönüştüren, eğitimle onu birleştiren kişilere ihtiyaç duyar. Efendim bilgi nedir? Bilgi: Sebepler âleminin en büyük gücüdür. İçimizde bilmiyorum kimyacılardan var mı? Eğer içimizde kimyacılardan varsa hemen şöyle bir şey yapabiliriz,

eğer diyor, bilgi ahlak ve maneviyat olursa bu hayırda kullanılır, iyilikte kullanılan bir gücü ortaya çıkarır. Yani kimyaya dönüştürecek olursak hidroflorik asit + sodyum... = sodyum klorür + su onun formülü gibi buradaki temel şey bilgi... Bizim mutlaka insanlarımızın bilgili olması. Eğer bu bilgi varsa insanlarımızda, yetişmiş insan ile o devlet o millet o ülke çok daha ileri seviyelere gider. Çünkü şunu çok iyi biliyoruz eğitilmiş küçük guruplar eğitilmemiş büyük kalabalıkları her zaman galebe çalmıştır, her zaman üstün olmuştur, bunun örnekleri de çoktur. Tekrar örneklendirmek istemiyorum.

Peki, bu bilgi gücünü insan kendi nefsi duygularıyla birleştirirse ne olur? O zaman şerde kullanılan bir güç ortaya çıkıyor. Yeri geldiği zaman daha önceleri Bush için, sonra Obama için biraz daha akıllı falan dedik şimdi Trump için ne diyorlar “çılğının biri” “deli” deli değil, deli olsa Nasreddin Hoca'nın fıkrasını hepiniz bilirsiniz belki gençler duymamıştır. “Nasreddin hoca bir gün değirmene gider. Oradaki çuvallardaki unu kendi çuvalına doldurur. Birileri sorar; ne yapıyorsun, başkasının ununu nasıl alırsın? Derler. Hoca ben deliyim der, birazda kendi ununu başkasına ver derler. Hoca; deliyim ama kendi malımı dağıtacak kadar deli değilim der.” Şimdi Trump deli ama başkalarının ununu alacak kadar, başkalarının kaynaklarını sömürecek kadar deli. Kendi kaynaklarını kimseye vermez. Daha seneyi doldurmadı çalışmaları süresince başkanlığı süresince herkes bunu görür ve yaşar. Akıllı, bilgisi de var ama ahlakı yok, ahlakı olmadığı için herkesin elindeki kaynakları, kendi nefsi öyle istiyor, Amerika'nın menfaatleri böyle gerektiriyor diye almak istiyor. İşte o zaman ben şuradaki ibarede bu aklıma geldi daha örnekleri verebilirim ama ‘önce ahlak ve maneviyat’ diye kaide olması gerekiyor. Eğer ahlakı olursa o kimsenin hakkını yemez! Bu dünyada kazanımlarının veya bu dünyada elde ettiklerinin yarın ahirette hesabını vereceğini düşünüp yanlışa düşmez. İyiden ayrılmaz, güzelden ayrılmaz, faydalıdan ayrılmaz, adaletten ayrılmaz. Bu bilgiyi ahlaka dönüştürecek olursak, ortaya çıkacak güç faydalıdır. Peygamberi güçtür, herkese faydası olur. Ama nefsi duygularıyla birleştirirse, o zaman ortaya çıkan güç şeytani bir güçtür. Herkese zararı dokunur, kendisine de zararı dokunur.

Bugün bilginin önemini çok iyi bilen ülkeler her halükarda biz eğitilmiş olmalıyız, insanlarımızı eğitmeliyiz diyorlar. Temel Karamollaoğlu güzel bir hatırasını anlattı, okula gitmek şart değildir veya üniversite bitirmek şart değildir şeklinde. Katılmış olduğu bir toplantıda diplomatla konuşurken diplomata soruyor, siz ne mezunusunuz, hangi okuldan mezunsunuz? Adam yutkunuyor, tabi hemen cevap veremiyor, bizde işte fazla önemli değil falan diyor ama işte bakınız bunu derken bile adam bir eziklik hissediyor. Eğer mezun olduğu bir okul olsaydı böyle olmazdı. Bunu günlük hayatta hepiniz çok fazla yaşamışsınızdır. Ben en belirgin

örneğini ele almaya çalıştım, bir gençle konuştuk ailesinin isteği üzere okuması gerektiğini, ülkenin yetişmiş insanlara ihtiyaç duyduğunu kendisinin bir eğitim alırsa eğer vatana, millete, kendisine, ailesine çok daha faydalı olacağını söyledim. Kendisi her seferinde sadece onlara mı faydalı oluyor? Hiç tanımadığı kişiler geldi, delikanlı sen nerde okuyorsun dediler. Çocuk ezilmeye başladı çünkü liseyi bitirmiş devam etmemiş bunun ezikliğini hissediyor neden? Çünkü çevrenin bir baskısı var. İnsanlarımız çok okumuyor. Günlük hayatta hepimiz kaç kelime kullanıyoruz? Ben zannediyorum 300-400 kelimeyi geçmez. Sabri hocamız, Allah razı olsun, bize bir konuşma sırasında hocasının Arap dilinde doksan bin kelimemi demiştiniz?

Prof. Dr. Sabri TEKİR:

Şöyle Lisan-ül Arap diye ansiklopedik bir sözlük vardır Arapçada. Bu ansiklopedik sözlük 6-7 ciltten oluşur. Ansiklopedik derken kastedilen şey, şöyle bir bardak varsa bu bardak kelimesi ilk defa nerede hangi anlamda kullanılmıştır. Zaman içerisinde nasıl terminolojik bir değişikliğe maruz kalarak bu günkü anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Bunlarla ilgilidir ve başka diğer şeyleri de kapsayan öyle bir ansiklopedik sözlüktür. Benim Arapça hocam bana evladım demişti "Lisan-ül Arap'ta 90 bin kelime vardır. Bu abd-i aciz 60 binini ezbere bilir".

Prof. Dr. Latif ÖZTEK:

Şimdi 60 bin kelimeyi ezbere bilen anlamına vakıf olan ve o kelimelerin tek tek terminolojisiyle birlikte kökeniyle birlikte bilen bir kişinin yazdığı yazıyla, yazdığı kompozisyonla, yaptığı konuşmayla bu günlük hayatta 300-400 kelimeyle konuşan kişinin yaptığı konuşma bir olur mu?

Sabri Bey anlatmıştı, çokça konuştuğumuz bir şeydi. Bir gün lokalin önünde oturuyoruz böyle akşama doğru. Biri geldi hayırlı akşamlar, hoca diyor hayırlı akşamlar evladım, bir başkası geliyor hocam hayırlı akşamlar, bir başkası geliyor hayırlı akşamlar orada oturduğumuz yarım saat içerisinde hocamız gelen herkese izzetle, bereketle gibi farklı bir şekilde cevap veriyor. Niye kelime haznesi o adamın o kadar da ondan. Ama bizim okumuş kesimin insanların kelime haznesi dar kavramları çok fazla bilmiyor o yüzden de konuşurken aynı kelimeyi birden fazla aynı cümlelerin içerisinde kullanmak mecburiyetinde kalıyor. Kelime haznesi o kadar. Haznesinde ne varsa sadece onu ortaya koyabiliyor. Şimdi eğitim konusunu, zorunlu eğitim konusunu, şimdi bir eğitim alan var birde eğitim verenler var. Eğitim görenlere ne diyoruz, öğrenci diyoruz, talebe diyoruz eğitimi verenlere ne diyoruz muallim diyoruz. Şimdi az önce dedik eğitim alan çocukların büyük çoğunluğu eğer

öğretmeni severse şunu bilelim ki o öğrenci hem okula gitmekte arzulu oluyor, hem de derslerinde başarılı oluyor. Ama öğretmeni sevmiyorsa o zaman okula gitmek istemiyor. Açılış konuşması sırasında genel başkanımızın verdiği örnekteki gibi, çocuk annesine diyor ki ben okula gitmek istemiyorum ama gardiyan gönderiyor. Okula gittiğinde başka gardiyan var orda okulda gardiyan yok mu? Öğretmenini sevmiyor çünkü.

Tekrar ediyorum eğer okula öğretmeni severek gitse o çocuk başarılı olur. Yapmaması için hiçbir sebep yok ama okuldaki öğretmeni sevmiyor, her şeyden önce, okula gitmek istemiyor. Okulda bir çevresi var, arkadaş çevresini sevmiyorsa, çocuk gitmek istemiyor. Okulda kendisinden büyük birisi varsa eğer ve o da kendisine baskı uyguluyorsa, zulmediyorsa yine gitmek istemiyor. Doğal olarak okulun yönetimi de bu noktada mutlaka etkilidir. Yani okulun müdürü veya müdür yardımcısı eğer öğrencilerle iyi bir diyalog kuruyorsa, çocuk okula gitmek istiyor. Ama kurmuyorsa kuramıyorsa aman ne olursa olsun diyor o zaman da gitmek istemiyor. Peki, okula gelen öğrenciler, bir sınıfa gelen öğrenciler hocaların isteğine göre mi arzusuna göre mi geliyorlar? Bu devirde eğer bir hoca özellikle 1, 2, 3 ve 4. Sınıflar için başarılı ise herkes ona vermek istiyor. Ama çocuklara en basit test uygulamıyor bu çocukların zekâ seviyeleri nasıl?

Benim üniversitede hocalık döneminde tespit ettiğim şeyler var. Genellemeyelim ama her sınıfın içerisinde 2 -3 kişi yüzde olarak verirsek söyleneni alıyor. Buna ne dersiniz deyin siz, bunların zekâ seviyesi yüksek ne anlatırsanız hemen anlıyorlar. Bunlara %5 diyelim, geriye kalanın belli bir kısmı 10-15 verilen dersi evde okursa alıyor. Bizim kendi birimimiz için diyelim ziraat fakültesinde eğer uygulama yaparsan anlıyor. Uygulama yapınca anlayanlar %40 civarında, geri kalanlar ise o dersi birinci seferde geçemiyor. İkinci sefer okuması gerekiyor veya bütünlemeye kalıp tekrar etmesi gerekiyor. Yüzde 3-5 te zaten onlar tesadüfen girmişler onlarda okuyamıyor. Şimdi siz bunların hepsini aynı sınıfa koyuyorsunuz, aynı dersi anlatıyorsunuz, hepsinden aynı başarıyı bekliyorsunuz. Olmaz! Yaşanmış bir olaydır arkadaşlarla konuşuyoruz; bu üniversite sınavı uygun mu değil mi, iyi mi kötü mü? Sınav genel prensiptir. En kötüsü yine de sınavsız sitemden iyidir. Çünkü sınav sistemi olmazsa sadece belirli bir kesimin çocukları okur.

Bakınız matematik hocasının istatistik diyor ki; "ben birinci sınıf matematiği olduğu için tıp fakültesinde de derse giriyorum, ziraat fakültesinde de derse giriyorum, Fen fakültesinin birinci sınıfının matematik bölümünün matematik öğrencilerinin de matematik dersine giriyorum. Ama bunların hepsini yani ziraatın iki grubunu düşünün, tıbbi bir grup olarak düşünün fen fakültesi de kendi öğrencilerini de bir

grup olarak düşünün dördüne de aynı dersi anlatıyor. Aralarında hiçbir fark yok, birisine ne anlatıyorsa diğerine de aynısını anlatıyor. Hiç değişen bir şey yok. Başarı durumu; tıp fakültesinde başarı oranı yüzde 75-80, ziraatın gıda bölümünde başarı yüzde 65-70, ziraatın öteki bölümüne geldiğinizde başarı oranı düşüyor ve başarı yüzde 50-55, fen fakültesine geldiğinizde başarı yüzde 30 civarında. Gittim diyor bakın siz bu matematik bölümüne “bakın dedim siz bunu meslek edineceksiniz, tıp fakültesinin başarısı sizin iki katınızdan fazla, ziraatın gıda bölümünde benim dersim ne yazar koymuşlar diye bende anlatıyorum. Aynı dersi anlatıyorum sizin iki katınız yav! Dedim.” yukardan biri laf ediyor işte bütün sorun bu isteyerek gelmiyor. Yani tesadüfen takılmış gelmiş ama bu imtihan sistem üzerine ama en kötü imtihan sistemini bile düşünseniz bakınız bir seçme getiriyor. O yüzden mutlaka seçme işleminin iyi yapılması lazım.

Efendim eğitimi veren öğretmen diyoruz, peki öğretmenin kendisi eğer seçilmeden gelmiş ise, onun vereceği dersler onun yetiştireceği çocuklar ne olacak? Yani herkes öğretmen olamaz. Ne olursa olsun. O öğretmenin özel olarak seçilmiş olması lazım. Bir ara bu konuya eğildi Milli Eğitim (Bakanlığı) öğretmenlerin seviye yükseltme başarısı notlar falan verdi, Samsun’da olduğumuz dönemde 10 üzerinden notlar verildi ve ben eminim mutlaka bunun yapılması lazım ki kalite artsın. Zorunlu eğitimde mutlaka seçimliye tabi tutmamız lazım. Bir seçmeye tabi tutacağız, başarılı olanları özel olarak eğiteceğiz. Bunun en güzel örneğini Osmanlı uygulamış değil mi? Enderun sistemini getirmiş.

Zorunlu eğitim sistemi tartışıldığı zamanlarda 28 Şubat döneminde, o dönemde 8 yıl zorunlu eğitim geldiği zaman çok koşuldu, Enderun sistemiyle ilgili olarak hazırlığını yap dediler, üstün zekâlı çocukların eğitimi ile ilgili. O dönemde çok fazla şey yapılmıştı ama gördüğümüz şu ki mahallede herkese aynı eğitim alıyor. Bu öğretmene bağlı bir şey değil eğer bunu ayırabilirsek çocukların içerisindeki basit de olsa seçilebilir; öğrencilerin zekâ seviyelerine göre mi dersiniz, bilgi seviyelerine göre mi dersiniz, anlama kabiliyetlerine göre mi ama artık ne dersek diyelim ona göre ayarlayabilirsek mutlaka yapısına göre bakarsak öğrencide okula isteyerek gidecektir. Zaten örnekleri de bunu gösteriyor. Şimdi özellikle ortaokul-lise de bir zamanlar bir süper sınıf açılmıştı, sizler hatırlarsınız denenmişti, o süper sınıf açıldığı zaman matematik öğretmeniyle konuştum diyor ki “iki derecede de bana ders koymuşlar hem normal sınıfa giriyorum hem de süper sınıfa giriyorum, kendisi öğretmenliğimin de ilk yılları birinci veya ikinci yılım” diyor. Öyle bir ayırmada aklımın köşesinden bile geçmez, girdim müfredatta ne varsa onu veriyorum. Süper sınıftaki çocukların hiçbirisi derse girmedi, hiçbirisi, herkes bir şeyler biliyor. Soruyu soruyorum biliyor. Bir şey diyemiyorum. Veli toplantısı oldu, veli toplantısına geldim

bu süper çocukların velilerinin hepsi istisnasız sen nasıl matematik hocasıydın diyor. Çocukların bildiği şeyleri sen gidip onlara anlatıyorsun diyorlar. Niye dershaneye gidiyor çocuk ama bu hocada müfredatta ne varsa onu veriyor. Hocanın bir kusuru yok. Ne yapmam lazım diyor kendi kendine düşünüyor. Bir üst seviyeden ders anlatmaya başladım diyor ama diyor gene yanlış yapmışım bütün sınıflara üst seviyeden anlatınca bir sonraki veli toplantısında bu sefer normal sınıfın velileri “sen nasıl hocasın, nerden buluyorsun bunları, kitapta olmayan problemleri getirip benim çocuğuma soruyorsun, çocuğumun psikolojisi bozuldu diyerek itiraz etti” diyor. Tabi bu diyor okul yönetimine de sürekli gidiyormuş, gittim müdür beye dedim bunu yapıyorum müfredata uyuyorum süper sınıfın velileri talebeleri isyan ediyor. Hızlı veriyorum, süper sınıfa göre ayarlama yapmaya gidiyorum bu sefer normal sınıfın talebeleri velileri isyan ediyor. Bunlar sanki üniversite sınavına girmeyecekmiş gibi yapıver diğerlerine de verebildiğini ver diyor. Nasıl ayıracağım bunları dedim, bunlara kendi seviyelerine göre ver, ver ama kendi seviyelerine göre ver (dedi) not sıkıntısı ortadan kalkar. Bunu vermeye başladım, her iki tarafın velilerinden de sıkıntı bitti. Malum başarı kriteri ne diyeceksiniz belki, üniversite sınavını o okuldan kazanan öğrenci sayısı fazla ise o okulu başarılı sayıyoruz. Öyle oluyor ama diğer okullara göre düşükse, kazanana sayısı az ise, özellikle böyle önde gelen göz dolduran üniversiteler için o zaman başarısını düşük sayıyoruz. Bunu yapınca diyor hemen olumlu tepkiler gelmeye başladı. Bütün bunlar zannediyorum, bugünkü arkadaşlarımız konuşurlarken dikkate değer konulardır. Sözü biraz fazla uzattım hakkınızı helal edin, inşallah bu önemli konunun uzmanı kardeşlerimizin verdiği bilgiler çerçevesinde Türkiye’nin eğitimde bir yön belirir.

Prof. Dr. Selahattin TURAN Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Latif ÖZTEK hocama çok teşekkür ediyoruz. Israrla eğitimciler diyoruz, bizde diyoruz ki biz eğitimciler olarak eğitimci olmayanlardan daha çok önemli noktalara değindi, ben not ettim, zamanımız sebebiyle biraz öz olarak şu soru öne çıkıyor eğitimi niçin yapıyoruz? Çok temel bir soru, buna vereceğimiz cevap “çocuğun doğuştan var olan potansiyelini yüzde yüz ortaya çıkarmak için yapıyoruz veya idealini” öyle söyleyelim. Mesela burada önemli bir soru sordu yine “Aile niçin eğitimi istiyor, devlet niçin eğitimi istiyor? Çok önemli bir tartışma bu, özellikle Nurettin Topçu ile Yılmaz Özakpınar bu konuda devlete rağmen iyi eğitim olur mu? Aileye rağmen iyi eğitim olur mu? Veya topluma rağmen iyi eğitim olur mu? gibi tartışmalar var. Okulun rolü ve işlevi tartışması, ben sadece şunu söyleyeyim, mesela batı toplumları ile bizim aramızdaki temel fark şu, her toplumun bir temel noktası vardır. Örneğin Amerika da bu bireyseldir. Onun için felsefeyi pragmatizm oluşturur. İngiltere’de sanayidir, endüstridir, ekonomi oluşturur, Almanya’da düşünce disiplindir, otorite

ve sosyoloji felsefe oluşturur. Fransa’da sanat, estetik güzel konuşmadır, eğitim ona yansır. Türkiye’ye geldiğimiz zaman bu sorunun net bir cevabı yok maalesef. Diğer önemli bir kavram söyledi “okuma-yazma” bu önemli bir şey aslında, her bir başlık biz eğitimciler tarafından açılması lazım, okuma-yazma konusunda şunu söylemek isterim. Türkiye olarak son 15-20 hatta 30 yılda çocuklarımızın okuma yazma becerilerini ölçen ulusal raporlarımız yok. Mesela ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu bir çocuk okuduğunu anlama ve hocamın söylediği ve bu kavram kullanma dağarcığını ölçen sayısal verilerimiz yok. Yani bu konuların ölçülmesi gerekiyor. Çünkü bu birçok toplumda var. Hocamın söylediği kavramlar konusunda bu istek arzu, mesela çocuklar istemediği dersleri almak istemiyorlar. Öğrencilerin istediği şu anda seçimlik sunulmasıdır. Dünya genelinde de yapılan tartışmalarda da eğitimin öncelikle arkadaşlar seçim ve istek olmasıdır. Mesela bizim müfredatlar çok sabittir, merkezidir. Yani düşünün hangi dersi okutacağımızı YÖK ve Bakanlık belirler yani her şeyi merkezde yapma iflas etti, bana göre, artık biraz insanlara, sahaya güvenmek, fakültelere, okullara, müdürlere güvenmek, öğretmenlere güvenmek lazım. Siz dersiniz ki kardeşim, temel matematik ve Türkçe becerisini yüzde yüz ölçer, onun dışında ne yaparsanız yapın, önemli konu Latif hocam çok şey söylediniz, not aldım ama birde bu öğretmen konusu, Nurettin Topçu’nun bir tanımı vardır. “öğretmen ruhlar sanatkârıdır ve her öğreti kendi ruhunu oluşturmaya yönelmelidir! Ne devletin ufkuna ne bir ideolojinin ufkuna, her çocuk kendi ruhunu oluşturabilmelidir, özgürleşmelidir, özgür düşünmelidir ve biz bunları vermeliyiz. Ben hocama çok teşekkür ediyorum.

Şimdi arkadaşlar Doç. Dr. Kemalettin Deniz hocama da konuyla ilgili görüşlerini paylaşmak üzere sözü ona veriyorum.

Doç. Dr. Kemalettin DENİZ:

Değerli arkadaşlar, sayın katılımcılar, öncelikle şunu belirtiyim, ben baştan belirlenmiş bir konuşmacı değilim, daha sonradan buraya geldim, sağ olsun Mustafa hocamızın ricası üzerine buradayım. Toplantının ana amacına uygun olarak elbette katkılar sunmaya çalışacağım, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe eğitimi bölümünde öğretim üyesiyim, dolayısıyla da Milli Eğitim Bakanlığı ile sıkça çalışıyorum. Bunlardan da hareketle bir çerçeve çizmeye çalışacağım, çerçevenin ana hatlarını, zorunlu eğitimin kaynağı nedir? Ardından dünya bugün için, 1980’lerden sonra nasıl insan yetiştirmek hedefinde ve de biz ne yapıyoruz konusunda olacaktır.

Bizde zorunlu eğitim 1949 yılında başlar. Malumunuzdur; Avrupa konseyine elimizden tutulup zorla götürülüp üye yapıldık, Avrupa konseyinin amacı merkez

Avrupa'nın etrafında bir arka bahçe oluşturmaktı ve bu arka bahçede hem kendi dilinde hem de bu arka bahçede eğitimde, dilde, kültürde, turizmde ortak adımlar atmaktı. Arka bahçenin asıl amacı ise merkezin ürettiklerinin dağıtılacağı yerler oluşturmak, bu klasik "ben gücüm etrafımda da bu gücü destekleyen benim ürettiklerimi alan birileri olsun" mantığıyla oluşturulmuştu Avrupa konseyi. Daha sonra bu Avrupa birliğine dönüştüğünde bize dediler ki "siz geride kalın siz arka bahçenin evlatlarısınız biz ekonomik olarak ta devam edeceğiz" ama biz konseye yıllarca milli kaynaklarımızı yatırı yatırı devam ettik ve de çok konseyden yararlanmadık, konseyin bize sunduklarını, Avrupa konseyi şöyle bir iş yapar. Daha sonra bu konsey Avrupa komisyonu halini aldı ve birçok konuda çerçeve çizdi, örneğin diyelim ki; gelecek nesil nasıl bir kişi istiyor? Bununla ilgili bir çerçeve çizer, daha sonrada ülkelere der ki, bu çerçeve de sizde kendi ulusal (ülke) çerçevelerinizi çizin der. Dolayısı ile de baştan yönlendirmiş olur.

2000li yıllara kadar biz onların sunduğu çerçeveyi kendi çerçevemizi oluşturmadan onların bize gönderdiği danışmanlarla birlikte yaptık ve de eğitim programlarımızda asla kendi adamlarımız olmadı. Ne yaptılar? Bize dediler ki örneğin Bologna süreci çerçevesinde bir lise öğrencisi şu kadar kredi bu dersten alacak, kredili sisteme geçilecek böylece burada bırakıp Hollanda'ya gitmek isterse kredileri uysun diye örneğin 90lı yılların sonlarında kredili sisteme geçtik, asla bizim böyle bir amacımız yoktu. Sonra baktık ki biz bunu yapamıyoruz vazgeçtik. Daha sonra 2000li yıllarda 2015 yılında hükümetin program güncellemesi çalışmalarıyla yine Avrupa komisyonundan bize yönlendirmeler oldu, programımızda sürekli bu Avrupa komisyonuna uygun değişiklikler yaptık. Örneğin temel beceriler eğitimi bütün derslerde zorunlu hale getirildi. Dolayısıyla zorunlu eğitimin kaynağı biz değiliz, 1949 yılında üye olduğumuz bu kurumdur. Ve de onu hala devam ettiriyoruz. Biliyorsunuz 2017 yılında dersler ve içerikleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yine değiştirildi. Hâlbuki 2015'te zaten değiştirilmişti. Ne oldu da niye değiştirdi? Bunu anlamak için hükümetin 2016 yılı 2. Dönem planlarına bakmaya ihtiyacımız var. Avrupa yeterlilikler çerçevesi oluşturuldu, gelecek neslin yapısını ortaya koymak için. Biz gelecekte şöyle nesil yetiştirmek istiyoruz diye. Türkiye bunu 2015 yılında Türkçeye uyarladı, Türkiye yeterlilikler çerçevesini oluşturdu. Resmi gazetede yayınlandı 2016 programına alındı, 2017 yılında programlarımızı değiştirdik, şimdi biz neredeyiz burada? Biz bir şey yapmadık, Avrupa dedi yaptık, birde gelecekte Avrupa dedi yaptık diyeceğimiz bir şey daha var. Hemen önümüzde geliyor.

Avrupa 2001 yılını Avrupa diller yılı ilan etti ve orada başlattıkları projeler çerçevesinde de Türkiye'de de Türkçe öğretimine yönelik bize çerçeveler sundu ve biz önümüzdeki belki gelecek sene belki öbür seneye 5. Sınıflarımızı dil sınıfı yapacağız.

Bunun tartışması bizim akademisyenlerimiz, bizim hükümetimiz değil, bu Avrupa konseyinin 2001 de planladığı bir çalışma biz geciktire geciktire yapmışız. 2020 de büyük ihtimalle bu gerçekleşmiş olur. Dolayısıyla önce zorunlu eğitim kavramının kaynağı nedir-e baktığımızda evet mi diyeceğiz hayır mı diyeceğiz derken bizim evet-hayır diyeceğimiz konu başka, Avrupa komisyonunu ne kadar devam ettireceğiz? Ya da komisyonun çerçevesini çizdiği yapıları biz ulusala nasıl aktaracağız konusu temel sorunlarımız.

Zamanı etkili kullanmak adına zorunlu eğitimin kaynağını belirttikten sonra Avrupa ya da gelişmiş ülkeler önümüzdeki süreçte nasıl bir insan modeli istiyor? Burada değerli hocalarım özellikle Selahattin hocam bir yapı çizdi, ülkelerden örnekler verdi, Latif hocam örnekler verdi, bütün gelişmiş ülkelerde İnsan yetiştirme planlanıyor.

İnsan tipinden birincisi planlayan ya da tasarlayan, kurgulayan insandır. Bunu yetiştirmek hem Latif hocamın belirttiği gibi bunu yapabilecek beceri ve zekâya sahip insanları özel olarak yetiştirmekle mümkün. İkinci tip insan bu planlanmış, kurgulanmış, tasarlanmış işleri yapabilecek insanlar, yani fabrikada bir şeyi üreten insan, mesleki eğitimi almış üreten, planlanmış üretenlerdir. Üçüncü tip insan; bu ilk iki gruba hizmet eden insanlardır. Örneğin işte, yemek işlerini yapacaklar, hizmet eden insanlardır. Latif hocam belirttiği ülkeler kendilerine felsefeler belirliyorlar, örneğin Amerika bu konuda, ben “tasarlayan planlayan kurgulayan insan yetiştiririm, benim insanım bu olur” diyor. Sonrada bunun uygulamasını nerede ucuz işgücü bulursam orada yaptırırım, Malezya olur, Çin olur vb. oralarda yaptırırım ve benim adımla satarım diyor. Örneğin; ceplerimizde ki iPhone telefonları bu şekilde üretiliyor. Amerika’da tasarlanır, Çin’de üretilir, Türkiye’de Amerikan markası olarak satılır. Peki, Amerika üçüncü tip insanı nerden sağlıyor? Onları da green kart sistemiyle alıyor onlara diyor ki hadi siz gelin buralarda çalışın hizmet edin diyor. Bunun Amerika’nın bu uygulamasının pratiği de oturtmak için bir örnek vermek istiyorum, Atlanta eyaletinde iki üniversiteye gittim, birisi bizimki gibi şöyle örnek vereceğim ama benzetme kendi üniversitem olduğu için diyorum. Birisi bizim Gazi Üniversitesi diyelim Anadolu’nun her yerinden gelmiş öğrenciler var. Her türlü insanı görebiliyorsunuz, gittiğim üniversitelerden birisi böyleydi. Bir başka üniversite vardı, Georgia Tech Üniversitesi bizim ODTÜ gibi diyeyim, ODTÜ’nün de tasarımı oradan alınmıştı. Oraya gittiğimde bu iki üniversite arasındaki uygulamadaki farkı göstermek istiyorum. Birinci üniversitede şunu gördüm dünyanın her yerinden gelmiş insanlar var; Asya’dan Avrupa’dan Afrika’dan siyahi dediğimiz insanlar yaygın olarak var, tam bir dünya üniversitesi gibi duruyor. İkinci üniversiteye gittiğimde ise sadece gözüme takılan şeyi söylüyorum belki bin kişi gördüm gezerken içinde ziyaretlerde, bir tane siyahi gördüm oda güvenlik görevlisiydi. Üniversiteye alırken bu planlamaya göre alıyor, dolayısıyla bir sınıflandırma dünyada var devam ediyor. Şimdi insan tiplerine

dair örneği Amerika üzerinden verdik. Birde Avrupa örnekleri üzerinden verirsek, hocam İngiltere örneğini verdi, buna Almanya'yı da katabiliriz. Almanya ilk iki tip insanı birden yetiştirmeyi planlıyor. Hem planlayan-tasarlayan-kurgulayan insanı yetiştiriyor hem de uygulayanı yetiştiriyor. Üçüncü tip insanı, hizmet edecek insanı oda ithal ediyor. 1960 tan beri birçok milletten göç alıyor, örneğin beş milyon Türk Avrupa'da hizmet sınıfında başka milletlerden de var. Dolayısıyla sorun şu biz ne yapacağız?

Biz hangi insanı yetiştirmek istiyoruz sorusu öne çıkıyor. Bu soruya cevap vermek elbette tek başımıza verebileceğimiz bir konu değil ama bir ulusal bir uzlaşma ile karar verilecek ama kendi gerçeğimize bakarsak gerçeğimiz şudur. Bizim toplum aileyi geniş aileye, çekirdek aileye önem veren bir toplum, iki, bizim toplum, dolayısıyla aileyi neden öngörüyoruz? Hocalarım haklı olarak üzerinde durduğu bir şey var. Aile diyor ki benim çocuğum buraya gidecek bu işi yapacak dolayısı ile çekirdek aile oradan şekillenecek. İkincisi bizim toplumda bir yapı daha var. Kişisel özelliklerimizden birisi, kimlik özelliklerimizden birisi, lider millet, lider insan yetiştirme gibi bir eğilimimiz, isteğimiz var. Herkes lider olsun istiyoruz, bu konuda kulağını çınlatalım özellikle Prof. Dr. Erol Göka hocamızın Türklerin Psikolojisi üzerine birkaç çalışması var. Numune hastanesinde de klinik şefliği yapmıştır. Türklerin psikolojisinde şu var. Herkes lider olacak, herkes en üstte olacak orası ile bizim şimdi bu tasarımızı yaparken planlayan veya uygulayan insan yetiştiren bir millet olma hedefimiz biraz zor şimdi. Bu özelliklerimiz dolayısıyla. Şu anki ekonomik durumlarımız sıkıntı çıkarabilir, hem planlayan-kurgulayan hem de uygulayan insan yetiştirebilir miyiz? Evet, bize uygun bir yapı ama bu yapı için gereklilikler var, biraz sonra bahsedeceğim. Üçüncü modeli uygulayabilir miyiz? Planlayan kurgulayan ve de uygulayan artı da hizmet sınıfı, buda bize uyar çünkü bizim toplumda henüz çeşitli sebeplerle okumayı öne çıkartabilecek durumda olmayan arkadaşlarımız var. Çevreden gelen göçlerimiz var. Örneğin şuan 3 milyon Suriyeli kardeşimiz burada, biz şimdi bunları birinci gruba mı atacağız, üçüncü gruba mı? Eğer Avrupa mantıklı düşünürsek benimde kanaatim acı biraz ama hizmet sınıfına alalım onları o konuda yetiştirelim, aşağıda da sitelere giderseniz insanları görürsünüz oralarda örneğin ağır işleri onlar yapmaya başladı. Hizmet sınıfına alalım o zaman biz ikinci gruba geçelim, uygulayan ya da tasarlayan grubuna geçelim. Sadece Suriye değil, büyüklerimizin örneklerini bildiği şeyler var. Türkiye'ye gelmek isteyen arka bahçemizde o kadar çok insan var ki, bu üçüncü sınıfta yer almak için. Bana Gürcistan'ın bir dağ köyündeki 70 yaşında bir teyze söyledi, ah keşke beni Türkiye alsa ama almıyor dedi, Yunanistan alıyor, uçakla götürdü teyzeyi, teyzenin çocuklarına ev verdi orada, Rum kökenliydi, Erzurum'dan gitmiş zamanında, Yunanistan aldı götürdü. Selanik'te set oluşturuyor onlara, Türkler ile Rumlar arasına ortak bir grup oluşturuyor ki iki tarafı da bilecek

bir grup oluşturuyor. Yunanistan küçük bir ülke Yunanistan planlamış. Şimdi soruyoruz, biz neyi planlıyoruz? Biz bir şey planlamadık, planlamadık diyoruz ama üçüncü adıma geleceğim planladıklarımız var. Onlardan bahsetmek istiyorum. Bu konuda Türkiye çeşitli sınavlar yapıyor.

Üniversiteye giriş sınavı, kalktı ama TEOG- OKS gibi sınavlar yapıyor, yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı'nda 2010 yılından beri projeye başladık, yönetimdeki sebeplerden dolayı projeden ayrılmak durumunda kaldım, "ABİDE" diye bir projeye başladık. Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi projesine başladık. Burada Latif hocamın bahsettiği bir şeyi ortaya çıkarmaya çalıştık. Amacımız şuydu önce öğrencimizi değerlendirmek değil, Milli Eğitim Bakanlığı'nın fotoğrafını çekmek, Milli Eğitim ne iş yapıyor, nerede, nasıl yetiştirmiş bunun fotoğrafını çekmek, öğrencileri bir yarışa sokmak değildi, ama burası bize veriler sundu. Bu ABİDE projesinin sekizinci sınıflara uygulanan geçen yıl sekizinci sınıflara uyguladığımız "okuma eğitimi" yani bu PISA sınavındaki okuma becerisine benzer bir sınav tasarladık. Sekizinci sınıflara uyguladığımızda çıkan sonuç şöyle oldu. Latif hocam şöyle demişti, sınıftaki öğrencilerin bir kısmı gürültü de yapsa başka şeyde yapsa anlıyor, yüzde beş verin tekrar ediyorum daha sonra verileri söyleyeceğim, bir kısmına uygulamayı gösterir anlıyor ve bir kısmı da anlamıyor dedi. ABİDE sekizinci sınıf sonuçlarına baktığımızda şöyle bir sonuç çıktı. Acı veren bir tablo; yüzde kırk en alt seviyede öğrencimiz hocalarımızın üzerinde durduğu, temel kelime hazinesi bile zayıf, asla kelime hazinesini kullanarak ilişkilendirme yapamayan yüzde kırklık bir grup çıktı. Ne yapacağız bu grubu biraz sonra cevaplayalım, yüzde ellilik bir grup çıktı bunlar çan eğrisinin ortasında, bunlar belirli seviyede kelime hazinesine sahip, kendisine iki bilgi verilirse, daha doğrusu bir bilgi ve bir örnek verilirse bilgiyle örneği birleştiren bir grup çıktı. Latif hocamın bahsettiği uygulama yapınca anlayan grup çıktı. Üçüncü grup yüzde onluk bir kesim hocam yüzde beş demiştiniz, ben üniversiteye geçince bu yüzde beşe iniyordur muhtemelen, yüzde onluk bir grup çıktı oda şu, temel kelime hazinesine sahip, bilgiyle örneği birleştiren, iki bilgiyi birleştirip üçüncü bilgiye doğru giden bir grup çıktı. O zaman az önceki bahsettiğim iki bilgiyi birleştirelim, biz o zaman tasarlayan kurgulayan planlayan gruba yüzde 10luk bir eğitim verelim, bunları özel okullara teşvik edelim, sınav yaptık, sınavda ölçtük, bunları bir sistematığe doğru gönderebiliriz. İkinci grup yüzde %50lik grubu da uygulayıcı gruba, araba yapma, cep telefonu yapma ve benzeri gruba gönderebiliriz. Yüzde kırklık grubu da acı ama hizmet sınıfı yönlendirelim. O da para kazansın elbette hizmetinde bedeli olmalı hizmetin bedeli bugünkü asgari ücret olmasın aç kalan bir asgari ücret olmasın daha yükseğe çekip ama hizmet eden bir gruba yönlendirelim.

Milli eğitim bakanlığı, aslında ülkemizin diyelim buna benzer, değerli hocalarımızın katkılarıyla, yönlendirmeleriyle adımlarını atıyor ama mayın gibi etkileniyor. Çok çabuk etkileniyor, kayıyor. Örneğin TEOG sınavı basit bir sınavdı ama nihayetinde yine de adil bir yönlendirmeci bir sınavdı, bir sabah TEOG sınavının kalkacağı ile ilgili bir laf çıktı akşamında kalktı. Sayın bakanım sen neredesin sayın müsteşarım sen neredesin sayın ölçme değerlendirme genel müdürüm sen neredesin, siz bu işin uzmanısınız niye hiç sesiniz çıkmıyor? İşte diyorum ya Türkiye! Kayıyor ayağı, eğitimde bildiği şeyleri bazen yıkabiliyor, atabiliyor.

Şimdi Milli Eğitimin yine yaptığı böyle serseri mayın gibi işler var. Özel eğitim var örneğin; 2000li yılların başından itibaren özel yeteneklilere yönelik kurumlar açtı özel öğretim genel müdürlüğü içinde Bilim sanat merkezleri açtı. Buranın programını daha geçen seneye kadar yapmadı işte iyi bir adım attı bir hocamızın adımıyla adımını attı ama programını yapmadı öyle kuruldu şuan Türkiye’de 115 tane var bu okullardan. Nasıl öğrenci alıyoruz buraya önce bir genel yetenek sınavı yapılıyor. Ardından da özel yetenek sınavı eğer resim, müzik beden ve benzeri alanı varsa bunlara yönelik bir sınav, birde yazılı sınavın üstüne uygulama sınavıyla öğrenci alıyoruz. Buraya alınan öğrencilere baktığımızda elbette eksiklerimiz hatalarımız olabilir ama öğrenciler fark yaratmaya başladı. Geliştirdikleri yaptıkları işlerle örneğin 3D yazıcı diye bir kavram var şuan sanayide kullanılan biz bunun tanesini ortalama elli bin liraya alıyoruz tanesini, Antalya BİLSAM bunu 5 bin liraya üretti, ortaokul öğrencisi bunlar. Daha liseye yeni geçenler var arasında yapılabilecek işler var.

Türkiye bu sene bir serseri mayın adımı daha attı. Bu sene attı, bunlar heyecanlandırıyor bizi ama istiyoruz ki bunlar kurumsal hale gelsin bu liselerde 145 IQ ve üzeri 60 öğrenciyi aldı, içinde 173 IQ öğrenci var. Dünyada şuan da tespit edilen IQ seviyesinde ikinci sırada 60 öğrenciyi İstanbul’da bir yatılı okula aldı ama yine acı taraf programını yapmadı daha, program için bugünlerde bize gelip gidiyorlar görüş soruyorlar. Öğrenciyi aldı okula yerleştirdi, okulun özelliği de şu kapatılan okullardan hala inşaat devam ediyor içinde program da yok elimizde, oraya gönüllü heyecanlı öğretmenlerden alındı, öğretmenlerin azmi yine devam ediyor. Küçük aldık hatalar var, çocuk gece 3’te kalkıyor, af edersiniz benim çışım geldi uyandırın diyor. Sonra nöbetçi öğretmenin odasına gidiyor uyuyamıyorum diyor. Alt yapısını oturtamadık bunun için çocuklarla ilgilenecek hizmet sınıfı alındı oraya gerekirse ailelerini o çevreye yerleştirelim yapılacak işler var. Ama biz çocuğu aldık klasik yatılı okul gibi İstanbul’a Trabzon’dan gelmiş çocuk annesi çantasına bir sürü pasta börek koymuş, çocuğun dolabına atmışlar dolap kokuyor. Yani sahip çıkmıyoruz, serseri mayın dediğimiz o, iyi işleri planlıyoruz zaman zaman ama sahip çıkmıyoruz. Buna benzer

Türkiye'nin yaptığı başka örnek uygulamalar var. Peki, gelecekte hani buradan çıkacak bir sonuç olarak naçizane söyleyeceğim şey şu, elbette Latif hocamın söylediği, ben sınav istiyorum sınava ihtiyacım var ama bu sınav bilgi sınavı olmasın bu sınav beceri ve bilgi sınavı olsun. Öğrencilerimizi ilkokuldan itibaren yönlendirerek ortaokul ve lisede hangi gruba, hizmet sınıfına, uygulayıcı gruba, tasarlayan grubuna hangisine göndermeyi düşünüyorsak gönderelim ama burada adil olmak gerekecektir. Yoksa millete anlatamayız, herkes derki ben X partisindenim, benim çocuğumu da buraya gönderin bunu dediğimiz anda iş çöker, adil bir sınav yapılarak Türkiye'nin de zorunlu eğitimi iyiye çevirme şansı var. Bunu yapabilmek içinde elbette rüzgârlardan etkilenmeyen bir bilim kurulu ve bunu destekleyen bir siyasi yapıya ihtiyaç var. Ben zamanı etkili kullanmak adına bu kadarla yetinmek istiyorum teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Selahattin TURAN Oturum Başkanı:

Doç. Dr. Kemalettin Deniz hocama çok teşekkür ederiz. Tam da zamanında bitirdi, önemli konulara değindi, tabi çok tartışılması gereken başlıklarda açtı. Tabi bu zorunlu eğitimin bende uyandırdığı kaygı arkadaşlar şuan da 1 milyon 334 bin 275 öğrenci örgün eğitimin dışında. Yani bunlar ortaokulda olması, lisede olması gerekirken değiller ve Avrupa'da OECD ülkelerinde en fazla işsizlik oranı Türk gençleri arasında ve Türkiye nüfusunun yüzde 65 i 35 yaşının altında ve yaş ortalamamız 29-30 civarında genç nüfus nereye gidiyor? Çocuklar ne iş yapıyorlar? Üniversiteye başlayıpta 450 bini gitmeyen üniversiteyi bırakan umurunda değil üniversite. Bu çocuklar ne yapıyor? Gibi ve her 5 öğrencinizden birisi açık öğretimde bunların çoğu dondurmuş. Zorunlu eğitim bütün bu meselelerin psikoloji-sosyolojik ve diğer yönlerden tartışılması gerekiyor. Kemalettin hocamın bahsettiği bir iki hususa değinerek söz Prof. Dr. Yasin Kişioğlu hocama vereceğim. Onun da bir sunusu olacak bize.

Bu Avrupa eğitim çerçevesi aslında Avrupa birliği eğitim komisyonu Avrupa insanı yetiştirmek istiyor. Bize diyor ki "Türk insanı yetiştirmekten vazgeçin!" bunu açık açık söylüyor. Zorunlu eğitime geçişimiz de Avrupa eğitim komisyonunun almış olduğu bir karar ve müktesebat gereği 12 yıllık zorunlu eğitime aldı bu Avrupa Birliği Avrupa insanı Avrupa vatandaşı yetiştirmeyi hedeflediği için bu değişim programlarını geliştirdi, üniversite düzeyinde Erasmus mesela böyle. Şu, Avrupa'yla entegre olun, onlar gibi düşünün onlar gibi yaşayın, onlar gibi hayata bakın. Ben sadece bir konuya dikkatinizi çekmek istiyorum, bu özellikle bizde şu anda tartışılan 21. Yüzyıl becerileri temel beceriler dedikleri şey aslında Avrupa'nın ve Amerika'nın kendi geleceği için olmazsa olmaz beceriler ve küreselleşme adı altında bunun üzerine eğiliyor, aslında küreselleşmenin Türkçe karşılığı Batı'nın nizam-ı alem ülküsüdür. Batı için

küreselleşme yeryüzünü biz yöneteceğiz demesidir. Bizim nizam-ı alem ülkümüz gidiyor, yok oluyor. Yani cihan mefkûresi şeyimiz vardı. Bunu tartışmaya açmamız gerekiyor. Avrupa birliği eğitim komisyonun almış olduğu bir karar daha var diyor ki 2040 yılında toplam Avrupa nüfusunun yaklaşık 20 milyonu 80 yaşın üzerinde olacak. Bu rakam esas alındığı zaman aşırı derecede meslek lisesi mezununa ihtiyaç var. Ve sağlık liselerine ihtiyaç olacak, liseler arttı dikkat ederseniz, biz Avrupa'nın isteklerine göre mi biz meslek lisesi açacağız-kapatacağız, yüzde 60 hedef konuluyor mesela stratejik planlarda... Hayır efendim! Türkiye olarak oturursunuz, var olma gerçeklerimiz budur, buna göre planlama yaparsınız efendim meslek lisesi önemli o önemsiz, bu eğitimin önemlisi önemsizi olmaz eğitimin hepsi önemlidir. Hepsi de stratejiktir ama bir planlama yaparsınız.

Fen liselerinin 1964 te kurulması Amerika'nın önerisiyle olmuştur ve Türkiye'de seçme sınavının getirilişi de Amerikan eğitimcilerinin önerisiyle 1970'te olmuştur. Buradan eğitim uzmanları götürerek yapıldı çünkü Amerika diyor ki siz seçin en iyilerini seçin eğitin onlar sonunda bize gelecektir. Gelişmekte olan ülkeler üstün çocuklarını seçsin eğitsinler onlarda sonra bize gelsinler. İşte en son bunu 1990lı yıllarda Hindistan'da yazılım konusunda ki yetişmiş 50 dolara çalışan bütün mühendisleri New York'a getirdiler orada 500 dolarla dünyanın en saygın yazılımcılarını oluşturmuştur. Yani kafamızı biraz daha açmamız gerekiyor. Bu Avrupa komisyonu konusunda ÖĞ-DER'in çokça hazırlamış olduğu bildiri raporu var çalıştay yaptı, dikkat çekti, hatta hatırlarsanız bakanlık bir zamanlar 40bin İngiliz öğretmeni Türkiye'ye getireceğiz dedi bu İngilizlerin kültür açılımı, dil eğitimi demek başkaları gibi düşünmek demek. Dinleyeceğiz ama onu kendi menfaatimize kullanmamız gerekiyor. Mesela yabancı dil konusunda mesela bizim coğrafya mutlaka Farsçayı mutlaka Arapçayı mutlaka batı dillerinden birisini mutlaka doğu dillerinden birisini bilmek zorunda ama bunu kültür istilasına dönüştürmemek gerekiyor diye düşünüyorum.

İnsan tipi konusu Kemalettin hocamın, çok önemli bir konu, eğitimin istikameti, eğitimin yöntemi ve nasıl bir insan telakkimiz var, bunu yine tartışmakta fayda var aslında diye düşünüyorum. Aslında hocalarımızın değindiği konular tamamen tartışılması gereken konular. Ben çok teşekkür ediyorum Kemalettin Deniz hocama da, şimdi son olarak sunularını yapmak üzere Prof. Dr. Yasin Kişioğlu hocama sözünü veriyorum evet buyurun hocam, hocamız ülkemizde öğretmen yetiştirmede iki temel problem başlıklı sunusunu yapacaklar. Hocam ısrarla ben mühendisim dedi ama zaten biz bizim alanın dışındaki insanları dinlemek istiyoruz.

Prof. Dr. Yasin KİŞİOĞLU:

Sayın başkanım değerli misafirler, öncelikle böyle bir toplantıyı düzenleyen ÖĞ-DER yönetimine ve başkanlığına, başkanına ve emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. Benden önceki konuşmacı değerli hocalarımız gerçekten çok önemli konulara değindi, Latif hocam dedi ki, Latif hocam mıydı bilmiyorum, sayın başkanımız Selahattin hocamız, bu konuların hepsi önemli, tartışılmaya açılması gerekir dediler. Ben sadece tartışılmaya açılması gerekmez, eğitim alanında, eğitim konusunda çalışan hocalarımızın hepsinin bu konuda gerçekten çok iyi çalışması gerekir hatta uyumamak şartıyla, öyle düşünüyorum. Şimdi benden önceki değerli hocalarımız eğitimle ilgili birçok konulara değinmeye çalıştı, aslında gerçekten hepsi derin konular. Ben öyle görüyorum ki ülke olarak şuanda eğitimin neresindeyiz, başında mıyız daha başlamadık mı o bile belli değil gibi geliyor bana. Hemen diğer iki hocamızın dediği gibi ben eğitimci değilim, ama teknik eğitim fakültesi mezunuyum ama bir eğitimci gibi öğrencilik yaptım eğitim fakültelerinden mezun olan öğrenciler gibi eğitim aldım fakat eğitimin içerisinde de yaşıyoruz. Tabi eğitimle ilgili eğitim sistemiyle ilgili terminoloji ile ilgili, öğrencilerle ilgili, öğrencilerin kalitesiyle ilgili konuşuldu fakat esas önemli konu bana göre Latif hocam söyledi, eğitim veren kişiler öğrencilerle iyi temas kurarsa öğrenciler okulu sever. Eğitim veren kişiler kim, öğretmenler, müdür yardımcısı, müdürü ve okul camiası, öğrenciler okulu sever. Benimde burada değinmek istediğim konu nitelikli öğretmen konusunda. Aslında ben nitelikten falanda geçtim artık. Bugünkü bahsedeceğim konu ben sadece öğretmen istiyorum ben nitelikten de geçtim.

İki önemli konuyu size arz edeceğim; bu konuda gerçekten çok rahatsızım, yani, bu vatanın bir yurttaşı olarak bu milletin bir ferdi olarak gerçekten büyük rahatsızlık yaşıyorum. Eğitimci olmadığım için eğitim alanında çalışmadığım için size süslü püslü laflar edemeyeceğim, süslü püslü felsefi psikolojik kelimeler yapamayacağım. Sayın Sabri hocam gerçekten çok derin konulara değindi, o kadar derin bilgim yok kendisine saygı duyuyorum güzel konulara değindi bir iktisatçı olmasına rağmen. Fakat ben bu iki problemi sizlere arz etmek istiyorum, hepimizin bildiği gibi ülkemizde eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirir. Buna biri itirazım yok, bizim devletimizi, eğitim fakültemiz, ilgili makamlar eğitim fakültelerine böyle bir şekilde eğrisiyle doğrusuyla iyisiyle kötüsüyle eksiği ile gediğiyle yanlışla doğrusuyla bir şekilde öğretmen yetiştiriyor, itirazımız yok amenna. Fakat ben bugün iki konuya değinmek istiyorum, eğitim fakültelerinde ki hocalarım ben aslında daha önce şunu ifade etmek istiyorum. Mustafa Bey bana bundan bir ay önce bu konuyla ilgili paylaşım yaptığında bir liste gönderdi. Orada çok sayıda eğitim fakültesinden hocalarımız vardı bu sempozyuma katılacaklardı. Şimdi ben o sunuyu hazırlarken halince şunu

da düşündüm dedim ki, bu eğitim fakültesindeki hocalarıma hep kızdıracağım, mesleki ve teknik eğitim öğretmeni bugün ülkemizde gerçekten inanılmaz derecede mesleki ve teknik eğitim sorunu yaşanıyor ve her yerde mesleki ve teknik eğitim çalıştay yapıyor. Sorunları tartışılıyor çözümler tartışılıyor. Bir şeyler ortaya konulmaya çalışılıyor. Herkes konuşuyor herkes, bazı yerlere beni de davet ediyorlar konuşmaya çalışıyoruz elimizden geldiğince, fakat bununla ilgili harekete geçen yok. Bir de pedagojik formasyon uygulaması var. Ülkemizde ne yazık ki kırmızı başlık ile yazdığım bu iki başlık bu ülkenin eğitim alanında en önemli problemlerdir.

Eğitim fakülteleri ve tabi olarak eğitim fakültesindeki hocalarımız bunları eksikliklerini problemlerini hepsini bilir. Ne gibi problemler var onlar bir tarafa, eğitim fakültesi bildiğimiz gibi dört yıllık yüksek öğretim süresince mesleki dersler, pedagojik formasyon dersleri, öğretmen olma hedefi- amacı ile yetişmesi... Şimdi dört yıl eğitim süresi boyunca eğitim fakültesindeki öğrenciler hayalinde hep şunu düşünür, ben mezun olduğum zaman öğretmen olacağım. Öğrenciler eğitimcileri yani hocalarını hep kendilerine rol model alırlar, şu öğretmen daha güzel anlatıyor. Bunu ben yaşadığım için söylüyorum, ekseriyeti böyledir öğrencilerin. Şu öğretmen daha iyi ders anlatıyor bunun sunumu daha güzel gibisinden rol model alır ve dolayısıyla eğitim fakültelerinden hepimizin bildiği gibi mezun olan öğrencilerin öğretmen olma düşüncesi ile yetişir. Doğru mu burası doğru, fakat eğitim fakültelerine ÖSYM aracılığı ile sınavla öğrenci alınır. Nasıl öğrenci alınır kazanan öğrenci alınır. Yani ilgili istekleri arzuları doğrultusunda değil de sınavla öğrenci alınır. Bununla ilgili konuşmacı hocalarımız değişti ben değişmek istemiyorum. Öğretmen okullarından eğitim fakültelerinden mezun olan öğrencilerimiz ne yapar KPSS sınavına girer öğretmen olmak için, iş sahibi olmak için. Şimdi bu iki sınav gerçekten öğretmen olmak için yeterlimi ben gerçekten bilmiyorum bunların cevabını ben veremeyeceğim, eğitimci hocalarımız verecek.

Kişisel ve mesleki yeterliliklerin ölçülmesi mümkün mü bu iki sınavla yani kişisel ve mesleki yeterlilik derken sadece mesleki veya teknik anlamda söylemiyorum öğretmenlik anlamında da bahsediyorum. Mesleki ve teknik eğitimin önemi ülkede bugünlerde çok konuşuluyor. Özellikle televizyonlarda televizyona çıkan siyasilerimizin hepsi, partilerin yöneticileri ilgilileri sürekli mesleki eğitimin öneminden bahsediyor. Mesleki eğitim son derece önemli, mesleki eğitim stratejik... İşte geliştirmemiz lazım daha çok ileriye götürmemiz lazım vs.

Sanayi devrimiyle birlikte mesleki eğitim neymiş anlaşıldı, sanayi devrimiyle birlikte bütün dünyada mesleki ve teknik eğitimin rolü ve önemi, bir ülkede uluslararası piyasalarda rekabet edebilmesi için ancak çok iyi yetişmiş, mesleki ve teknik gelişmeye

sahip nitelikli iş gücüyle mümkündür. Bu benim sözüm değil temel öne çıkan herkesin sözüdür. Tamam, kabul ettik amenna, peki mesleki ve teknik eğitim nedir? Altta hemen değerli hocalarımızın çalışmalarından aldığımız bir tanımlama var. Genel olarak, mesleki ve teknik eğitim, milli eğitim sisteminin bütünlüğü içerisinde, -milli eğitimin sisteminin bütünlüğü içerisinde- burası çok önemli, milli eğitim sisteminin içerisinde neler verilir onlara ilaveten ne verilmelidir; tarım, hizmet sektörü ile ilgili her türlü bilgi ve becerinin verilmesi. Ve burada özellikle araştırma yapılması, geliştirilmesi, organizasyonu yapılması gereken nelerdir? Değerli hocam bahsetti, biz bir şeyleri planlıyoruz bir şeyleri kurguluyoruz ama fakat takip etmiyoruz. İşte buradaki tanımlama aşağı yukarı kurgulama planlamak yetmiyor bunu takip etmek gerekiyor. Sürekliliğini devam ettirmek gerekiyor.

Nitelikli ve mesleki teknik eğitim ülkelerin bir numaralı konusu, ülkemizde de son yıllarda gerçekten çok konuşuluyor. Özellikle bu 28 Şubat sürecinde meslek liselerine saldırdılar ve endüstri meslek liselerini bitirdiler. Mesleki teknik eğitimi de bitirdiler. Ama sadece orta dereceli okullar değil üniversite seviyesini de bitirdiler. Ülkemizde çok sayıda konuşmalar yapılıyor. Nitelikli mesleki ve teknik eğitimin yetersizlikleri gündeme alınıyor, geliştirilmesi için çalışmalar yapılıyor iyileştirilmesi için, yeniden yapılandırılması için. Ve bunlar için sendikalar dernekler vakıflar veya meslek odaları, ne yapıyorlar? Araştırmalar yapıyor, raporlar hazırlıyor, eğitim camiasının seslerini duyurmaya çalışıyorlar. İçerisinde raporlar hazırlıyor, görüş ve ödevler sunuyor ortaya ancak sonuç yok ne yazık ki tabi ülke genelinde biz ne yaptık ne yapıyoruz şu son zamanlarda ara insan- eleman ara insan gücünün yetiştirmek için mesleki eğitimin geliştirilmesi konusunda çalışmalar çalıştaylar yapıyoruz ama biz ülke olarak ne yaptık 2010 yılında? Milli eğitim bakanlığına bağlı mesleki ve teknik okullar açtık teknik liseler endüstri meslek liseleri çıraklık eğitiminden vazgeçtik maalesef biz bunlara öğretmen yetiştiren okulları kapattık. Sonra kalkıyoruz mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için çalıştaylar yapıyoruz, ya suyu kapattık gözü kapattık. Nasıl ben anlamıyorum sayın hocam kusura bakmayın gerçekten bu ülkenin bir yarası. İnanılmaz bir şey. Şimdi öğretmen yetiştiren öğretmen okulları kapandıktan sonra bu sorunların çözümünden nasıl bahsedeceğiz. Ben nitelikten de geçtim az önceki sözümün şeyi (sebebi) nitelikli ve mesleki ve teknik öğretmen yetiştirme, nitelikten geçtim artık. Nasıl öğretmen yetiştirilir biraz sonra buna da değineceğim, sorunların çözümünden bahsetmemiz mümkün değil, nitelikli ve mesleki teknik eğitimin gelişmesi konusundan bahsedemeyiz, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinden bahsedemeyiz, uluslararası rekabet! Kürsüye her gelen konuşuyor. AR-GE'yi geliştirmeliyiz, AR-GE den bahsedemezsiniz mümkün değil, yok ki öğretmenin yok, İnovasyon, yenilik herkes konuşur. Kodlama, bu kelimeler, son zamanların inanılmaz derecede modern kullandığınız zaman kendinizi farklılaştırma şeyinden sonra sihirli

kelimesidir. Yani bizim bunlardan bahsetmemiz mümkün değil. Mesleki ve teknik eğitim ne yazık ki şu anda bitmiş durumda.

Peki, nasıl öğretmen alıyoruz sadece mesleki ve teknik anlamda değil bütün alanlarda öyle zannediyorum ki burada herhalde öğretmen olmayan yok herkes öğretmen camiasından eğitim camiasından, eğer öğretmen olmayan misafirlerimiz varsa bilmeyebilir pedagojik formasyonu. Pedagojik formasyon ne yazık ki son birkaç yılın modası ülkemizde, eğitim fakültelerinde uygulanan bir uygulama, YÖK'ün izniyle üniversitelere şöyle bir izin veriyor. Pedagojik formasyon eğitim sertifikası programıyla ilgili iki tane usul ve esaslar çerçevesi, yönetmeliği, yönergesi artık ne dersiniz deyin, hazırlamış ve bunların ikisini de okudum evlere şenlik, yani bunları tartışmayacağım artık YÖK demişse bizim söyleyecek sözümüz yok ama evlere şenlik. Pedagojik formasyon dersi eğitim fakültelerinde ne yazık ki, ben hemen şunu ifade edeyim müsaadenizle, gerçekten üzülererek söylüyorum, bizim üniversitemiz, eğitim veren kurumlarımız, bu milli eğitim bakanlığına da bağlı olsa, yükseköğretim kurumuna da bağlı olsa hizmet veren kurumlardır. Bu vatana bu millete bu memlekete hizmet veren kurumlardır. Ticari amacı olmayan, kar elde etme amacı olmayan kurumlardır. Son yıllarda ne yazık ki üzülererek ifade ediyorum ben burada kimseyi suçlamak istemiyorum gördüğümü anlatmaya çalışıyorum. Özellikle yükseköğretim camiasında bu kurumlarımızı kişisel çıkar elde etme uygulamasına dönüştürme yoluna gidilmeye çalışılmaktadır. İşte bunlardan bir tanesi de pedagojik formasyon uygulaması, pedagojik formasyonu kimler alıyor? Türkiye de yükseköğretim mezunu herkes alıyor. Ön lisans, lisans, açık öğretim fark etmiyor, herkes. Bütün üniversite mezunlarını yani açıkçası parayı veriyorsan sen bu eğitimi alıyorsun denilmektedir. Net! Dolayısıyla burada az öncede belirttiğim usul ve esaslar var yükseköğretim kurulu tarafından üniversitelere verilen usul ve esaslar içerisinde pedagojik formasyon eğitime alınacak eğitim mi desek aslında kurs diyelim daha iyi, pedagojik formasyon kursu! Bunları okuduğunuzda şartlara bakalım, böyle bir şey yok kriter denen bir şart yok uygunluk denen bir şey yok hiçbir şart yok. Parayı zamanında getir, bu kursu al sana bir tane sertifika vereceğiz bu ülkede öğretmen olacaksın. Pedagojik formasyon kursu yada programı ne zaman uygulanacak, hafta içi veya hafta sonu eğitim fakültelerinde uygulanıyor. Türkiye genelinde birçoğu bunlar ekseriyeti hafta içi hafta sonu aynı zamanda bu eğitim fakültelerinde ikili öğretim veriliyor. Normal öğretim birde ikinci öğretim var, o kadar şeyiz ki inanılmaz derecede bir de pedagojik formasyon kursu veriyoruz. Hafta da iki saat ders on dört saatte yükseköğretim süresi var. On dört haftada bir öğrenci bir ders için on dört kere geliyor. Bir yıl içerisinde 28 kere geliyor. Hafta sonu formasyon kursuna gelen bir öğrenci, bu hafta gördüğü konuların tamamını bir hafta sonrası gelinceye kadar unutmazsa gelin bana söyleyin ben bunu yaşadım. Arapça kursuna gittim

burada Arapça bilen hocalarımız olabilir. Öğrenmeye çalıştım hafta sonu kursunda tabii, başka görevimizde var fazla eğilemiyoruz hafta sonu, bir sonraki hafta sonu gidinceye kadar öğrendiğimizin hepsini unutuyoruz. Aynı şekilde. Dolayısıyla, peki bu sınıflara kimine kaç kişi atıyor, 80 kişi 100 kişi 130 kişi 150 kişi, kimler veriyor bu kursları, profesörler, öğretim üyeleri; profesör, doçent, yardımcı doçent, öğretim görevlileri, araştırma görevlileri, yani herkes veriyor. Ama ne yazık ki yoklama yok hiçbir şey yok işte dönemin sonunda geldin gittin imza attın belgeyi alıp gidiyorsun. Geçmişte 28 günde öğretmen yetiştiriliyordu bu ülkede. Sonra biz kalkacağız sayın başkanım eğitimin meselelerinden bahsedeceğiz eğitimin sorunlarını çözeceğiz, netice bir sorunlar yumağı, pedagojik formasyon uygulaması. Gazi üniversitesinden gelen sayın hocam kusura bakmasın belki onlarda da vardır pedagojik formasyon uygulaması, muhtemelen vardır.

Doç. Dr. Kemalettin DENİZ:

Hocam ahlaki bulmadığım için hiç girmedim.

Prof. Dr. Yasin KİŞİOĞLU:

Hocam yok ben kişisel konuşmuyorum, ben genel konuşuyorum. Bir sorunlar yumağı olmasının yanında acı verici sonuçları olan bir şey. Kısaca örnek vermek istiyorum, bir komşum Artvinli, emekli öğretmen, eşi de çalışmıyordu üç tane çocuğu üniversite okuyordu, büyük bizim Kocaeli üniversitesini bitirdi, aynı üniversitede eğitim formasyon dersi aldı, o zamanlar YÖK bu uygulama için fiyatları belirlemeden önce 4150 lira (ücretle) bir kursa gitti bir öğrenci, bu emekli öğretmen zamanında bankadan kredi çekti 8250 lira ödedi bankaya ve kızı hala öğretmen olamadı, adamcağız sonra rahmetli oldu gitti. Pahalı, yetersiz süre, yetersiz öğretim -çok özür diliyorum profesör hocalarım- ben görüyorum gördüğümü söylüyorum, yaşadığımı söylüyorum, binlerle ifade edilen pedagojik formasyon kursu alan öğrenciler var. Bir okula en az 100-150 kişi öğretmenlik uygulamasına gidiyor. Artık okul müdürleri de öğretmenlerde bıktı, bunların yüzünden derste yapamıyoruz hocam diyorlar. Aşırı kontenjan, verimlilik ben iyimser rakamla sıfır diyorum, açık ve negatif hiç bir şey yok, ülke olarak borca giriyoruz. İstihdam oranı ortada, pedagojik formasyonla ilgili ben bir örnek daha vermek istiyorum, öyle ya öğretmenlik mesleği çok kutsal, öğretmenlik mesleği son derece önemli, öğretmen nitelikli olmalı vasıflı olmalı. Benden önceki hocalarımız bahsetti ben sadece örnek vermek istiyorum, ülkemizde yaşanan mesleki açıklar, mühendis açığı var, eğitim açığı var, hukuk açığı var. Ben ön lisanstan da geçtim, hadi lisans mezunlarını alalım bir sene değil iki sene kurs verelim hekim yetiştirelim, mühendis yetiştirelim aynı şartlarda aynı şeyleri,

hukukçu yetiştirelim avukat olsun savcı olsun vs. olsun, yetiştirelim mi? Sadece lisans mezunlarına bir yıl, iki yıl, üç yıl, beş yıl olsun yetiştirelim. Var mı böyle bir şey? 1996 yılında hocalarımızın hepsi bilir. 100 bin sınıf öğretmeni atandı. Üniversite mezunlarının tamamını doldurdular. Milli eğitim camiasından yönetici olan arkadaşlarımız bilir, vardır yaşayanlar. Ben Kocaeli de milli eğitim müdürlüğünde yaşadığım bir olayı anlatıyım, bazı fakültelerden mezun olanlar Latif hocam kusura bakmasın, ziraat mezunlarından sınıf öğretmeni almışlar, sınıf öğretmeni olan ziraat fakültesinden mezun olanlar sayılacak. İl milli eğitim müdürlüğünün tamamen bir numaralı sorunları, sadece ziraat demiyorum diğer fakültelerden mezunlardan da bahsediyorum, öğretmen çocuklardan çok korkuyor, gürültü yapıyor başım şişiyor (diyor) onu alıyorlar memurluğa gönderiyorlar ama bu seferde ben memur değilim öğretmenim diyor. Birçok kişiyi uygun bir yer bulup koyamıyorlar. Bunlar 1996 yılının ürünleri, pedagojik formasyonun ürünlerini bundan birkaç sene sonra eğer nasip olursa Allah ömür verirse ürünlerini göreceğiz. Ne kadar negatif bir sonuç ortaya çıkacağını göreceğiz, işte biz burada nasıl mühendis hekim yetiştiremiyorsak ilave mesleki kurslarda, makineye verdiğimiz önemi insana veremiyorsak yani nesneye verilen önem, insan yetiştiriyoruz bu kadar ucuz olmamalı.

Milli eğitim bakanlığına sesleniyorum eğer öğretmen yoksa inanılmaz derecede memur var ortada, atayın öğretmen yapın. Zaten bunlar eğitim fakültelerinden mezun olmuş öğretmen olarak yetişmiş, o sıfatla yetişmiş, o mantıkla yetişmiş KPSS koyuyorsunuz onların önüne ne idüğü meçhul bir sınav adam yeterli puanı alamıyor öğretmen olamıyor (yeterli puanı alıyor öğretmen oluyor) var mı böyle bir şey. Bu durum dolayısıyla öğretmenlik profesyonel bir meslek olmaktan çıkıyor önüne gelen öğretmenlik yapabilir manasına geliyor öğle değil mi? Şimdi önüne gelenin öğretmenlik yaptığı, öğretmen yapıldığı yerde biz eğitim sistemini tartışacağız, öğrencinin kalitesini tartışacağız. Hatta oda yetmeyecek benim için hayal olan, ilkokuldan, hatta anaokullarından gelen bazı eğitimciler, anaokullarından başlamak suretiyle biz ne yapacağız? Öğrencilerimizi yönlendireceğiz, mesleki anlamda meslek liselerine, işte İmam-Hatip lisesine yönlendireceğiz, benim için hayal yok böyle bir şey olacağını da düşünmüyorum. Pedagojik formasyonun boyutlarına bakalım, öğretmen sahip olması gereken dini milli ahlaki bunları uzatabilirsiniz arttırabilirsiniz, şuurlu, şura sahibi olması gereken biridir. Bunlar olması gerekirken ben ne yapıyorum şimdi, nitelikli eğitim ve öğretimin olması gerekir, ölçme değerlendirilmenin olması gerekir, psikolojik boyutlarının olması gerekir. Sosyolojik açıdan yetiştirilmesi gerekir. Ekonomik açıdan yetiştirilmesi gerekir. Bu boyutların düşünülmesi gerekir. Kültürel ve en önemli şey gelecek neslin yetiştirilmesi gerekir. Yani öğretmende sahip olması gereken niteliklerin yanında bunların hiçbirisi ne yazık ki pedagojik formasyonla ele alınamaz verilemez ve kesinlikle de hayata

geçirilemez. Mümkün değil. Bugün en önemli şey gelecek, değil mi? Evet aslında söylenecek o kadar çok şey var ki öğle vakti oldu birçoğunuzda acıkmıştır. Benim özet yönetiminden aynı zamanda Latif hocamdan bir istirhamım var. Bilmiyorum az öncede söyledim eğer sizler yukarıya, dernekler vakıflar sendikalar vs. çok çeşitli çalışmalar yapıyor. Sempozyumlar konferanslar düzenliyor. Bunların hepsini yukarıya iletiyoruz, sendikalar da dâhil buna. Hatta ben şunu da söylemek istiyorum, milli eğitim camiasında çalışan öğretmenlerimiz çok iyi biliyor. Öğretmenlerimiz artık özgür düşünmeyi, özgür çalışmayı, öğrenci yetiştirmeyi düşünmekten ziyade ne yazık ki yaşanan şey sendikalar arasında dernekler arasında vakıflar arasında hatta partiler hatta cemaatler hatta tarikatlar ve bunların etkisi altında etkilerinin arasında bütün öğretmenler inanılmaz derecede sıkışmış durumda. Bir eğitim camiasında bunların etkisinin olmaması gerekir ben böyle düşünüyorum. Hele hele sendikalar inanılmaz derecede, ben sizlere soruyorum değerli hocalarım, sendikaların eğitim camiasına verebileceği ne var? Hiçbir şey. Hiçbir şey. Hükümet ne yapıyor, devlet memurlarına zam yapacağım diyor, neyse sendika yöneticilerini çağırıyor. Onlarla tabi önce konuşuyorlary işte yüzde 10 isterim 15 isterim 20 isterim uçuyorlar. Sendika yöneticilerini çağırıyor onlarla muhabbet ediyor, yanaklarına iki öpücük konduruyorlar ertesi gün hükümet ne yapıyor kendi bildiğini okuyor. Yüzde 4 buçuk zam yapıyor. Hemen arkasından bütün sendikalar ne diyor, “bakın gördünüz mü bizim dediğimiz oldu.” Hâlbuki alakası yok hükümet yaptı bitti. Sayın başkanım değerli hocalarım değerli misafirler, ben bu vatanın bir yurttaşı olarak okullarda çocuğu okuyan bir baba olarak bir akademisyen olarak aynı zamanda eğitim içerisinde yaşayan bir insan olarak ve şunu açıkça söylüyorum: Ben sertifikalı öğretmencik değil, diplomalı öğretmen istiyorum. Ben nitelikten de geçtim artık hakikatten geçtim, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Prof. Dr. Selahattin TURAN Oturum Başkanı:

Yasin KİŞİOĞLU hocamıza çok teşekkür ediyoruz, farklı bir konuya, öğretmenlik mesleğinin oldukça üzerinde durulması gereken konulara değindi. Eğitim fakülteleri yeterli mi diye sordu cevap çok açık ve net kesinlikle yetersiz, tartışılacak bir tarafı yok. Bir diğer, bu öğretmen yetiştirme çok tartışılan bir konu, biliyorsunuz bizde 1869dan beri öğretmenlik mesleği çok tartışıldı. Öğretmen okulları kuruldu, köy enstitüleri açıldı birçok deneyimlerimiz var. Bu özgün ve güzel deneyimleri size dayalı özgün bir model geliştiren olmadı maalesef. Bunun baş sorumlusu da YÖK'tür. YÖK olduğu müddetçe Türkiye de öğretmen yetiştirilemez. İkinci sorumlusu ise hocamın söylediği konu, milli eğitim bakanlığının talim terbiye kurulunun 9 sayılı kararıdır. Türkiye de yükseköğretimde açılan her program, talim terbiyeye başvurarak o bölümün oraya eklenmesini istiyor. Mesela diyelim ki turizm fakültesi açtınız orda

yemekle ilgili bölüm açtınız yemek bölümünde okuyanlarında öğretmen olabilmesi için 9 sayılı karara ekletiyorsunuz. Efendim çözümü çok basit ve net, formasyon kesinlikle kaldırılacak, bakanlık ihtiyacına göre öğretmen atadıktan sonra o kişileri ilgili fakültelere formasyon alması için gönderecek. Böylelikle, şu anda Türkiye de piyasada 1 milyon formasyon diplomalı kişi var bunların hepsi öğretmen olmak için bekliyorlar, çok açık ve net 9 numaralı kararı kaldırın, ihtiyacınıza göre o kararı koyabilirsiniz bu kadar basit. Formasyonları Türkiye’de özellikle üniversite rektörleri çok istiyor çünkü çok büyük bir maddi gelir üniversiteler için, 4- 5 trilyon lira eski parayla bir gelir. O bakımdan hem öneri olması bakımından, bence formasyon verilecekse kesinlikle ücretsiz verilmesi gerekiyor. Kamu görevli öğretmen yetiştirmek devletin, bütün dünyada öğretmen eğitim fakültesine gelmeden önce kişiler mülakata tabi tutulur, aynı bizim öğretmen okullarında olduğu gibi ve aynı zamanda kişilik testinden geçirilir. Bakın 1960lı yıllarda daha önceki dönemlerde öğretmen okullarına açılırken iki şey soruluyor sözlü mülakatta, bir öğretme şevki heyecanı ölçülüyor bu öğretme şevki heyecanı ölçülüyor, ikincisi ülkeye millete gayesi ne? Ülkesine vatanına milletine ne vermeye çalışıyor? gibi. Önemli bir konudur. Bu açıdan Formasyon konusuna tamamen katılıyorum, sorun önemli bir sorundur. Eğitim fakültelerinin ders programları YÖK tarafından belirleniyor. Düşünün ya, bu gerçekten biz akademisyen, profesörlere hakarettir. Ben, bölümde 30 tane öğretim üyesiyiz bizim kararımızı YÖK belirleyip gönderiyor. Bu resmen bize hakarettir diye algılıyorum. Müfredatın esnekleştirilmesi gerekir, üniversitelerin yetkin kılınması gerekiyor. YÖK üniversiteler yetersiz diyorsanız balık zaten baştan kokmuş demektir, yapılacak hiçbir şey yok.

Aslında görüşlerinizi almak istiyorum bu zorunlu eğitim ara yemeğinde gümbürtüye gitmesin diye ama katılımınız için çok teşekkür ediyorum, meslektaşlarıma teşekkür ediyorum çok önemli katkılar verdiler, arkadaşlarımız her birini not ediyorlar, Yasin hocama da çok teşekkür ediyoruz ve afiyet olsun diyorum.

II. OTURUM NASIL BİR EĞİTİM?

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Değerli katılımcılar ikinci oturumun konusu nasıl bir eğitim olacaktır. Zamanı verimli kullanma adına sözü Celal Hocama bırakıyorum.

Prof. Dr. Celal TÜRER:

Nasıl bir eğitim? Sorusu ya da gelin bunu nasıl bir insan yetiştirmeliyiz sorusuna dönüştürelim. Temelinde medeniyet perspektifinin olduğu bir medeniyet sorusu olarak düşünülmeli. Bu çerçevede medeniyet bizim hayata ve çevreye nasıl baktığımızı onları nasıl idrak ettiğimizi ortaya koyan bir perspektif sunar. Felsefenin diliyle ifade edecek olursam, bir topluluğun varlığa, bilgiye ve değere bakışı onun medeniyet üslubunu da belirler. Elbette medeniyet üslubu zaman içinde toplumların ortak ayırt edici hatta tersinden söyleyeyim, başkalarıyla aralarındaki ayrılıklar ve mesafeyi de ortaya koyan bir çerçeve içinde olmalıdır ve o anlamda büyük bir geleneğe sahip olmayı da kendisinde oluşturur. Eğer meseleyi bu çerçeve içinde düşünürsek 150 senedir bir medeniyet dönüşümü içinde olduğumuz, gelin bunu medeniyet eksenini olarak çok fazla ifade etmeyelim, düşünme küresi ekseninde bir kayma yaşadığımızı fark etmemiz lazım. Daha açık bir ifade ile söyleyeyim, dinler ideolojiler beşeri alana düşen bütün fikirler kendilerine bir düşünme ya da medeniyet küresi oluştururlar. Bu kürenin farkına varmadığımız andan itibaren neyin değiştiğini neyin öncelendiğini fark edemeyiz. Bu çizgiyi esas kabul edersek kadim dünya, bunu ilkçağ da kabul edebilirsiniz orta çağda kabul edebilirsiniz, 17. Yüzyıla kadar etkin bir biçimde şöyle bir düşünme küresi içindeydi, mesela düşünmenin temelinde antinomileri (çakışkı) hususlar vardı. Biz bunu felsefenin antinomileri deriz veya bırakın bunu hayatın antinomileri desek yanlış değildir. Mesela teoriyi mi esas alacağız pratiği mi esas alacağız? Sabiti mi esas alacağız değişkeni mi esas alacağız? Ruhu mu esas alacağız maddeyi mi esas alacağız? Tümüli mi esas alacağız tikeli mi esas alacağız? Zorunluluğu mu esas alacağız olumsuzluğu mu esas alacağız? Biri mi esas alacağız çoğu mu esas alacağız? Bu çerçeveyi düşündüğünüzde bunların sabit olmadığını o günkü düşünme küresiyle alakalı olduğunu görürsünüz ve gerçekten mesela Yunanda düşünme teorik olarak başlayan bir faaliyettir. Nazar dediğimiz perspektife sahip olan bir faaliyettir. Bu faaliyet hemen akabinde sabiti mi değişkeni mi esas alacağı konusu ile malum olmuştur. Palmerides Heraklitos ile tartışmaları buna delalet eder sabiti kabul etmiştir. Bir adım sonra bu sabit içinde geneli yani felsefenin diliyle tümeli nasıl bulacağımız sorunu ile karşılaşmışız, mesela bizde ilim tarifi yapılır. Gelip geçenin ilmi olmaz; ilim, kaim olanı daim olanın ilmidir yani

tümeli esas almamız lazım. Sonra bu tümeli zemin olarak kuracağımız bir çerçeve bulmamız lazım apriori yer dediğimiz felsefenin, belki teknik konuşuyorum ama derdimi anlatmak için, zorunluluk alanı üretilmiştir. Yani aprioriler getirilmiştir. Vahiy bir apioridir. Matematik bir aprioridir. Mantık aprioridir. Apriori demek deneyime dayanmayan, düşüncenin zorunluluğu ifade eden deneyim öncesinde mevcut olan hatta bazıları doğuştan düşünceler olarak ifade etmiştir. Ve bu çerçevede son olarak da ruhu esas alan bir düşünme evreni oluşturmuşlardır. Ruhu esas alan Platon'dan itibaren, fakat 15. Yüzyılda batı da başlayan 17. Yüzyılda felsefi olarak temellenen düşünme modernlik olarak ifade edelim, tabiri caizse varlık ile bilgi dediğimiz bide bunu isterseniz değer eksenini düşünün. Varlık bilgi ve değer üçü aynı eksendeysen bilgiyi ön plana çıkarmıştır. Biz buna düşüncede eksen kayması diyoruz. Ya da bu günün ifadesiyle, yersizleştirme ve yurtsuzlaştırma faaliyeti oluşmuştur. Mesela bugün küreselleşmeyi şöyle kısaca ifade etmek için söylüyorum. Kadim dünyada biliyorsunuz bütün ilişkiler fiziki alana dayanıyordu yani ortaçağda ilişkiler ister kamusal pazardaki ilişkiler isterseniz evdeki mahrem ilişkiler bile bir mekâna ait idi ve o mekânla sınırlıydı ama modernlik, küreselleşme iletişim araçlarıyla transportation la ve bağlantılarla bu mekâna bağlı olan ilişkileri yersizleştirdi ve yurtsuzlaştırdı. Büyük bir zemin oluştu, bu zeminin üzerinde de insanlar yüz yüze gelmediği insanlarla konuşabildi bu çerçevede modernlik bir yersizleştirme ve yurtsuzlaştırma hareketi olarak kadim dünyaya dair olan bütün hususları yerinden oynattı. Ahlaktaki kayma da öyle mesela, şu an tartıştığımız konu bilginin ne-liği meselesidir. Ne demek bilginin ne-liği, niteliği meselesi, kadim dünyada bilgi varlıkla birlikte kaim idi. Yani ahlaklı bilgi bilgiydi. Oysa 15. Yüzyıldan itibaren bilgi esas kabul edildi, hatta bilgi güç kabul edildiği için bilginin ahlaki niteliği değişti, ne zaman lazım işte Cumartesi ya da Pazar kiliseye gitmek için lazım Pazar için lazım değildir. Mesela bu kaymayı biz ahlakta şöyle ifade ediyoruz, kadim dünyada insanları ahlaklı kılan metafiziksel iyi idi. Ne demek metafiziksel iyi, ya o toplumun erdemleridir antik yunanda olduğu gibi ya da ortaçağda olduğu gibi Cenab-ı Hakk'tır. Metafiziksel iyi yani fiziği aşan iyi ve bu iyiye tabi olmak zorunlu idi. Ama 15-16. (yüzyıllar) Hatta ahlaktaki kayma biraz daha çoktu Adam Smith ile gerçekleşti. Metafiziksel iyiden değere doğru geçtik, ne demek değer, mesela değerler eğitimi yapıyoruz ama değerler eğitimi metafiziksel anlamda iyyinin eğitimi değildir. Değerler eğitimi kişinin tercihlerinin eğitimidir ve bu anlam da tabiri caizse seküler bir eğitimidir. Bu ifademini altını çizerek söylüyorum. Niye çünkü ahlaktaki kaymayı gösteriyor. Dolayısıyla bu modernleşmeyle birlikte yeni bir düşünme evreniyle karşılaştık. Mesela bu düşünme evreninin, kadim dünyayla kıyaslayarak söylüyorum, başlangıcı teorik değil pratiktir. Sabiti değil değişkeni esas alır. Hocam nasıl değişkeni esas alır? Çok basit, geçmiş dünya sabiti esas aldığı için çünkü kadim dünyada değişmeme esastır. Mesela soruyor, bir düşünürün ifadesiyle söylüyorum, Cenab-ı

Hakk hareket eder mi etmez mi? Kadim dünya da hareket etmez çünkü hareket nakısadır ama modern dünyada hareket eder çünkü hareket kâmilliktir, kemalattır. Şimdi hareket etmez dediğimiz zaman, nereden biliyorsun? Hocam Cenab-ı Hakk işte (burada ayetin Arapçasını okuyor Rahman suresinin 29. Ayeti) ayetini niye bugün yorumlamıyorsun her gün yaratmadadır, her gün değiştirilir. Dolayısıyla burada sıkıntımız teoriyi değil pratiği esas alıyor, sabiti değil değişkeni esas alıyor, tümeli değil tikeli esas alıyor. Mesela bütün bilgiler geçicidir. Yanlışlamaya dayanır. Oysa kadim dünyada bir kere doğrulandıktan sonra o bilgi norm kabul edilir. Ama modern dünyada bütün bilgiler yanlışlama, mesela hemen ifade edeyim parantez içinde, bilim felsefesi dersini doktora seviyesinde veriyorum. Bilim felsefesinin ilk temel konusu bilim kimin ürünüdür? Eğer bir epistemik cemaatin bilim adamlarının ürünü ise yandık vallahi, ne demek, bilgiyi sadece onlar ortaya koyabilir. Oysa bugün bilginin kamusal alanda test edilebilir olması lazım, şimdi bilim felsefesinde reva gördüğümüz işi niçin dini alana reva görmüyoruz. Din -tırnak içinde- ilahiyatçılara bırakılacak kadar ihtisas işi midir? Kamusal alanda niye test edilmiyor? Hocam bu işi ilahiyatçılar yapar. Siz epistemik cemaat üretiyorsunuz, kamusal alanda da test olması lazım, test olmazsa ne olur? 15 Temmuz da gördük işte. Birileri çıkıyor akademiye bir hoca akademinin tümünü çuvala sokup bırakabiliyor ve sizin hiçbir gücünüz yok bu anlamda. Şimdi bana gelse bir kere tipten kaybedeceksin, sakalın yok diyecek bilmem neyin yok diyecek vs. diyecek. Dolayısıyla modern dünyada bilgi artık yanlışlamaya dayandırılıyor. Dolayısıyla tikel olan esastır. Yine modernliğin büyük bir kayması var artık ruh ile uğraşmıyor. Eğitimci hocalarımız bilirler davranışla uğraşıyor. Maddi olan ile uğraşıyor. Ruhu Olmadığı anlamına gelmiyor ama ruhun en azından geri planda olduğunun farkına varmamız lazım, yine zorunluluklar değil olumsuzluk esas alınıyor, bir değil çok esas alınıyor.

Şimdi kadim dünyadaki düşünme küresi ile modern dünyada ki düşünme küresi birbirinden tümüyle farklı. Şimdi Müslümanlar modern dünya içinde kadim dünyadaki değerleri nasıl yaşatabileceğimizi, bu değerleri nasıl sürdürebileceğimizi problemiyle karşı karşıya (karşılaştılar). Daha açık bir ifade ile söyleyeyim, iki yüz yıl veya yüz elli yıldır medreseyi üniversiteye taşıyamadık, kaba olarak ifade edeyim medrese kadim dünyadaki üniversite idi.

Yine sakıncalı ya da sıkıntılı bir kıyaslama yapmayalım, kadim dünyada ki medrese ile modern dünyadaki medrese arasında niteliksel farkı görelim, fark nedir?

Bir kere kadim dünyada eğitim elit insanların işiydi, şimdi hocalarımız sabahleyin söyledi, dedi ki, "efendim nitelik sayısı yüzde 10 dediler, 10 bile olsa yeterlidir" dedi de Modern için yeterli mi? Çünkü kadim dünya da eğitim seçkinlere yapıldı.

Seçilirdi, süzgeçlerden geçirirler 10 kişi yetiştirilirdi, modernde biz 1000 kişiye eğitim veriyoruz.

Gerçekçi olalım 100 kişi iyi yetişıyorsa bizce yeterlidir, yeterli görürüz. Çünkü kadim dünyada örgün ya da yaygın dediğimiz eğitim yoktu, eğitimi genelde gelenek yapıyordu. Ahlaki eğitimi birkaç tane rol model insan yapabiliyordu. O yüzden medreseyi üniversiteye taşıyamadık, taşıdığımız yerler var.

Buradakileri tenzih ediyorum, medrese beş ayaklıysa birincisi fen dediğimiz mühendisliğe tekabül ediyor. İkincisi hukuk dediğimiz hukuk fakültesine tekabül ediyor. Üçüncüsü edebiyat dediğimiz edebiyat ve güzel sanatlara tekabül ediyor. Dördüncüsü tarih dediğimiz tarih sosyoloji buna tekabül ediyor. Beşincisi ilahiyat.

Bu beş alandan dördü modernliğe adapte oldu ve bu anlamda bu alanlardaki bütün eğitimler kendilerini modern içinde tanımlarken bir tek tanımlayamayan ilahiyat, niye tanımlayamıyor?

Çok basit, mühendislik tabiri caizse modernin normları üzerinden çalışıyor. Hiçbir mühendis ya bu mühendisliğin kadim dünyadaki yeri nedir diye araştırmıyor. Bu anlamda mesela değişim dönüşüm ilahiyatlardan bekleniyorsa çok beklenir. Bence tümüyle gerçekleşmesi yani bütün alanlarda kadim ile modern arasındaki o kayıp halkaların bir şekilde oluşturulması lazım. Mesela ilahiyat açısından sorunumuzu söyleyeyim, kadim ile modern arasında geçişi sağlayacak o bağlantıyı sunamazsak problem sürer. Hemen net söyleyeceğimi söyleyeyim, Çarşamba'yı Bağlarbaşı'na bağlayamayız. Çarşamba ile ne kastettiğimi biliyorsunuz. Bağlarbaşı ilahiyat fakültesine bağlı hüküm üretebilirler mi? Saffet hocam burada Ebu Hanife'nin ya da Hanefi fıkhının hükmünü bugün için üretebilirler mi? Ben Hocalarımı tenzih ediyorum, genelde fıkıhçılar "bana ne oynamıyorum modundalar" kadim dünyada böyle miydi? Çöz, moderne uygula! Neden, çünkü hüküm tutulmasına tutulduk, hükmedemiyoruz.

Yani, hükmedebilmek için bir kere hangi dünyada yaşadığımızı anlamak lazım. Daha kötüsü geçmiş dünyadaki ne olduğumuzu fark etmemiz lazım, bu ikisi arasında geliş gidiş yapamadığımız için söz gelimi zorunlu eğitim, çok basit kadim dünyada zorunlu eğitimin Z si yoktu. Neden, çünkü eğitim elitlere yapıldı ve toplumun eğitimi aidiyetlerle sağlanırdı, ne demek aidiyet? Çok basitçe ifade edeyim, ben şuyum diye kadime sorun, bütün kadimler ben Hristiyan'ım, ben Müslüman'ım diye başlardı. Peki, bugün sıradan bir moderne sorun, ben ile başlayan ilk söylemi ben kızım ben erkeğim, ben mühendisim öğretmenim, vb. olmaktadır. Kendini inşa etmek çünkü

modern kendisini inşa etmektir, kadim dünyada bağlantılarımız aidiyetlere ve bu aidiyetler tabiri caizse zorunlu iken modern dünyada bütün aidiyetler çözüldü. Bu zorunluluk nasıl sağlanacak, tek bir zemin bulabilirler Rostow'da da geçerlidir: "ahlak zemini".

Vatandaşlık, vatandaşlıktan başka modern toplumların ulusların zorunluluğu yok ve bu çerçevede düşündüğünüzde zorunlu eğitim niye yapılır? İyi vatandaş yetiştirmek için. Burada da iyiyi tırnak içinde "muti" olarak anlayabilirsiniz, iyi insan değildir. Neden iyi insan değildir çünkü kurallara tabi olan bir vatandaş isteniyordur. İyi ahlaklı insan bugünün ifadesiyle söyleyelim, bugün ahlaklı insanın ilk nitelemesi enayidir. Niye çünkü uyanık değildir, piyasa şartlarına uygun davranmıyordur.

Dolayısıyla zorunlu eğitim, eğitimde modernliğin getirdiği bir hususiyettir. Şimdi ne yapmalıyız sorusuyla karşılaşırız, benim acilen modern diye tanımlanan bütün alanlardaki hocalarımızın kadim ile ilişkisi, kadimi bilen ilahiyatın ise modern ile ilişkisini acilen kurması lazım. Bu gecikmişlik kayıp halkaların kürelerin irtibatı meselesi böyle üç günde beş günde yapılacak bir işlem midir, öncelik farkında olmaktır. Çünkü anlamadığımız şeyi değiştiremeyiz ve şu an pek çok insan modern anlamıyor, örnek verelim işte küreselleşme, küreselleşme tek tipleştirmedir. Böyle düşünürseniz tek tipleşme olur ama şöyle düşünürsek, mesela küreselleşmeyi homojenleşme tek tipleşme değil de kültürün heterojenliği olarak anlarsak hakikaten asıl meselenin bizi belli bir zorunluluğa, çerçeveye iten küreselleşmenin değil, tabiri caizse bize ait mahsus hususların olduğunu anlayabiliriz.

Daha açık bir ifade ile söyleyeyim, felsefik bir açıdan söyleyeyim, homosapiensin üyeleri olarak yani akıllı varlıklar, akıllı rasyonel bireyler olarak öncelikle kültüre bağlı bireyleriz. Kültüre bağlı olmak ne demek, yani belli bir medeniyete bağlı olmak, belli bir çerçeveye bağlı olmak varlık-bilgi-değer eksenine sahip olmak anlamında belli imtiyazlara ve angajmanlara bağlı olmak demektir.

Ne söylemek istediğimi daha açıklayayım, örneğin bugün uluslararası kurumlarda insan hakları niçin işlenmiyor? Çok basit, uluslararası kurumlar ile insan hakları vb. anlaşmaların ürettiği zihniyetin bu bağlantısı imtiyazı yani Batı üretti bunları Batı için bu kurumlar ve anlaşmalar onların özel imtiyazı ise yani angajmanı ise, aynı şey bizim için, kültürel bağlamda konuşuyorum dini doktrinlere bağlı olmak bizim angajmanımız, bu anlamda iki angajman arasında fark yok, fark güç meselesine geliyor, ama siz, biz homosapiensi yani rasyonel olmayı kültürel imtiyaz kültürel angajmanın önüne getirirsek zaten küreselleşmenin istediği bu zaten.

Bu çerçeveye bakın, yani meseleleri küresel çapta çözme, ne solda vardır... Mesela hocam itiraf etti, modernlik çözemediği sorunları Müslümanların çözmesini istiyor.

Ben sorunları üretmedim ki!

Ama bizim gibi insanların sadece kendi toplumumuzu değil, 8 milyarın sorununu çözmek gibi bir geniş bakış açısına ihtiyacımız var. Ama bunu yapabilmek için tekrar ifade ediyorum ve kapatmak istiyorum, kadim olan ile cedid olanın arasını dolduracak işler yapmalıyız.

İlahiyat fakültesindeki hocalarımız eskiyi biliyorlar ve bu anlamda kadim olan ile karşılaşmak ya da kadimin kapısı ilahiyat fakültesinden geçiyor. Ama sabahleyin Sabri hocam ne güzel, yani kadime olan meylini gösterdi, kadimi araştırdığımız andan itibaren kendi alanıyla ilgili bağları kurabilecek, bunu kurdu zaten mesela Edip Cansever hoca kurdu, bir mimar olarak hakikatten kendi çağında Allah rahmet eylesin yapmaya çalıştı. Şimdi aynısını, tabiri caizse falan hocalarımızın, filan hocalarımızın yapması lazımdır. Aynı şeyi de din alanında, ilahiyat alanında da artık cedid olanda yeni olanda bir yansıması ya da kayıp halkaların sağlanması lazım, bu böyle bizim imtihanımız olduğunu düşünüyorum.

Yani şuan bizim imtihanımız keşke gelenek içinde olsaydı pek çok şey kolay olurdu, ama bir inkıta var o inkıta bizim doldurmamız lazım. Ben de herhalde imtihanımızın bu olduğunu düşünüyorum. O bağlantıyı eksen kaymasını düzeltmek olduğunu düşünüyorum. Bu çerçevede zorunlu eğitimin de modernliğin bir dayatması olduğunu, yapabileceğimiz kadar direnmemiz, ama bizim onlara alternatif ya da kendi içimizde o zorunluluğu ortadan kaldıracak imkânlar ya da arayışların içinde olmamız gerektiğini ifade ediyorum. Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Celal hocama teşekkür ediyorum ben aldığım notlarla bir şeyin altını çizmek istiyorum konuşmalarından, düşünme küresi ekseninde bir kaymavardediniz değil mi hocam? -Süreç- küre... İkincisi modern dünyada kadim değerleri nasıl sürdürebiliriz, üçüncüsü zorunlu eğitimin iyi vatandaş yetiştirmek üzere planlandığını ifade ettiler. Şimdi bu çerçeve içerisinde tabi konuşmasını tamamladılar.

Ben şöyle bir şey söylemek istiyorum. Hocamın konuşmasında söylediği cümle, bunu değerlendirmek anlamında değil, şimdi Profesör Erol Güngör'ün bir tespiti var, ben bunu önemiştir diyorum ki, "sanayi devrimine kadar hayatla fıkıh beraber gidiyor. At-başı gidiyordu, çünkü fıkıh yapanla hayatı yapanlar aynı insanlardı, ama sanayi

devriminden sonra hayatı yapanlarla, fıkıhı yapanlar değişti. Dolayısıyla aktörler, hayata yön veren aktörler farklılaştığı içinde bu sefer biz sorunlarla baş başa kaldık ve bunları çözemez hale geldik. Böyle bir problemimiz var". Bunu tutarlı olarak görürsünüz veya görmezsiniz ama bir hakikati ifade ettiğini düşünüyorum. Kendi adıma bu birincisi, ikincisi bizim şöyle bir problemimiz olduğunu düşünüyorum: Celal hocam ne der bilmiyorum ama burada tartışalım diye düşünüyorum. Şimdi ben evet fıkıhla meşgul oldum ama şöyle sosyolojiyi okumadan, psikolojiyi, antropolojiyi, belli şeyleri okumadan ilahiyat ilminin çok fazla yeterli olmadığını düşünüyorum. O açıdan da epeyce bir kitap okudum. Bu konularda şöyle bir neticeye geldim, batı dünyası şimdi bu aydınlanma dönemiyle birlikte, yani özetle kiliseden bu dünya çok çekti. Bu aydınlanma dönemiyle birlikte özelde kiliseyi, genelde de dini değerleri dışarda bırakmayı başardı. Özetle Batı dünyası insanlığa yön veren teknolojiyle de birleşince, bunu Batı düşmanlığı anlamında söylemiyorum ve bir takım yeni kavramlar geliştirdiler, bu kavramlar bizim dünyamıza da girdi. Demokrasi, insan hakları, özgürlük, eşitlik, mesela işte modern, post-modern, kişisel gelişim vs. yeni kavramlar dünyamıza girdi ve kendi kavramlarımızı unuttuk.

Şimdi burada şöyle bir kısır döngü içerisindeyiz diye düşünüyorum. Mesela bizim ilahiyatçılar arasında da bunu ciddi şekilde tartışmamız lazım diye düşünüyorum. Şimdi temel metinlerimizi açıyoruz Kur'an-ı Kerimi mesela, hadisi şerifleri açıyoruz, bu kavramlar üzerinden okuyoruz, mesela demokrasiyi buluyoruz Kur'an-ı Kerim'de, mesela kadın-erkek eşitliğini buluyoruz Kur'an-ı Kerim'de, insan haklarını buluyoruz orada. Orada bunları meşrulaştırıyoruz. Bir başka açıdan da Kur'an-ı Kerim'i bunlar üzerinden okurken Kur'an ve sünnet üzerinden de bunları meşrulaştırıyoruz. Böyle bir kısır döngü içerisine girdik. Ben şunu söylemiyorum, bunlara karşı çıkalım, atalım demiyorum, bu insanlık tecrübesidir ve bu dünyada bunların bir gerçekliği var. Ama biz bunları kendimize kendi kültürel dünyamıza adapte edemediğimiz için ve o kültürel dünyadan, yani ait olduğu kültürel dünyadan getirdiği bir takım değerleri bütün halinde absorbe ettiğimiz için de başka sorunlar yaşıyoruz, diye düşünüyorum. Tekrar etmeyeyim bitiriyorum, söylemek istediğim şeyi, ne demek istediğimi anlatmak için bütün bunları söylüyorum.

Şimdi mesela Kur'an-ı Kerim'i açıyoruz kadın ile ilgili yazılan, kadın modern kültürün sembolüdür modernleşmenin sembolüdür, bunu felsefeciler çok iyi bilir. Şimdi bakın eşitlikte modernliğin en temel değerlerinden bir tanesidir ve modernleşme de kendini kadın üzerinden ifade ediyor. Şimdi bütün kadın ile ilgili yapılan ilahiyat çalışmalarına bakıyoruz şimdi, kadın-erkek eşitliğinden bahsediyorlar ve Kur'an-ı Kerim'e de bunu söylettiriyorlar. Hadislerimiz zaten problemleri deyiş, eğer zaten modern kültürle örtüşmeyen bir şey varsa zaten rivayet zincirinde birini bulup

atıyoruz kenara. Antony Giddens diye bir sosyolog var hakikatten mükemmel bir sosyoloji kitabı var. En azından kendi açımdan böyle söylüyorum, orda şöyle bir şey söylüyor “heteroseksüel ilişkilerde kadın erkek arasında bir eşitlik sağlanamıyor çünkü bir taraf daha fazla mutlu oluyor ve eşitlik olmuyor. O zaman eşitliğin tam sağlanabilmesi için gay ve lezbiyen birliktelikleri olmalı yani kadın erkeğin birbirleri ile ilişkilerinde eşitlik ancak böyle sağlanır” diyor. Şimdi bunun sosyolojik zemini de var. Şimdi bu noktaya geldiğimizde o zaman acaba Kur’an’a göre siz diyebilecek misiniz bunlar geçerlidir ya da caizdir? Böyle de bir bakış açısı var, bir sıkıntı var. Mesela bugün post-modern feministler mesela, yani erkek ve kadın normlarının verili olmadığını, bunların toplum tarafından inşa edildiğini, dolayısıyla bunların bütünü değişebilir ve test edilebileceğini kısaca savunan bir şey.

Şimdi ben şöyle bir şey düşünüyorum, biz bu kavramların altında yenilmişlik ve ezilmişlik psikolojisiyle de birlikte yeni bir dindar tipi oluşturmaya başladık. Ya da oluşturmaya çalışıyoruz ve gerçekten kendi kavramlarımız devre dışı kaldı. Mesela takva, iffet vardı, hayâ vardı, zaten bunlar artık hiç konuşulmuyor, böyle bir sorunumuz var. O zaman biz modern dünyanın bize taşıdığı birtakım değerleri kendi iç dinamiklerimiz ile birlikte nasıl mezcedebiliriz? Eğer bunun imkânı varsa, biraz da bunun arayışında olmamız gerekir diye düşünüyorum. Bunları tartışalım ama önce Hasan hocam da bir konuşsun ondan sonra bütün halinde sırayla bunları konuşalım, Hasan Hocam buyurun.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

Fatih Sultan Mehmet Vakıf üniversitesi eğitim fakültesinde öğretim üyesiyim, uzun zaman Gazi üniversitende çalıştım dolayısıyla uzun zamanda Ankara’da çalıştım, yaklaşık beş senedir İstanbul’da çalışıyorum. Ben ne ile uğraşıyorum; isterseniz size oradan başlayayım, ben son zamanlarda düşünme eğitimi ile uğraşıyorum, değer eğitimi ile uğraşıyorum bu günlerde de davranış eğitimi ile uğraşıyorum, davranış eğitimi ile ilgili özel bir yaklaşım üzerinde çalışıyorum. Şimdi benden önceki sunumlarda ilahiyatçıların cevap veremediği veya cevap vermekte zorlandığı noktalardan ileri gelen çatışmaları görmüş oldum. Çok not aldım hangisinden başlayacağımı bilemiyorum.

Şuradan yani sondan başlayayım, bir zamanlar ben bir kitap çevirdim, bunu hiçbir yerde söylemiyorum aramızda kalsın, “Tarihselcilik ve gelenek” diye bir kitaptır. Güzel bir kitaptır ancak şanssız bir çeviri oldu, Abdullah Laroui diye Faslı bir düşünürün kitabı. Asıl adı o değilmiş, onu şimdi söyleyeceğim. Biz Fransızca çevirinin, İngilizce çevirisinden Türkçeye çevirdiğimiz için adı böyle bir şey oldu. Asıl adı Abdullah

Arabi, tabi ben Abdullah Arabi olduğumu yaklaşık olarak kitabın çevrilmesinden on sene sonra öğrendim. Yani buradan şu anki durumumuzu görelim diye söylüyorum. Bu ben de dâhil olmak üzere akademik dünyanın genelde karşı karşıya olduğu ya da entelektüel dünyanın karşı karşıya olduğu sorunlardan birisi budur. Şimdi alışkın olduğum için onu kullanacağım ama siz aynı kişi olduğumu bilin bunu da Alpaslan Bey, Talim Terbiye Kurumu başkanımız söylemişti, o adamın asıl adı Arabi demişti, böyle bir şeyimiz oldu.

Şimdi Arabi diyor ki, İslam dünyasında şöyle bir sorun var: Bir insanın davranışı, yani bir insanın durumu toplumsal hayatımızı düşünün, 4 katmandan oluşuyor diyor. Birbirinin içine girmiş olan 4 tane katmandan bahsediyor. En içte bir daire var, bu daire diyor akide dairesidir, inanç dairesidir. Bunun dışında hemen etrafında davranış dairesi vardır. Onun dışında bir kültür dairesi vardır, onun dışında bir tarih dairesi vardır.

Dolayısıyla İslam'ı anlayacak olursak, İslam üzerine konuşacak olursak, bir İslam akidesi var, bir İslam'ın davranış yani İslami bir davranış vardır, bir İslami kültür vardır, bir de İslam tarihi dediğimiz bir tarih vardır. Bu terimlerin ne kadar doğru olduğunu, tartışmalarımız vardır. Mesela İslam ülkesi dediğimiz şeyin ne anlama geldiği ile ilgili, o tartışmaları bir kenara bırakırsak, az önce söylediği şey şu, bizde diyor bütün bu daireleri ilahiyatçılar konuşur. Dolayısıyla akide ile ilgili bir sorun varsa diyor akideyi ilahiyatçılar konuşur veya davranış ile ilgili bir sorun varsa ilahiyatçılar konuşur veya kültür ile ilgili bir sorun varsa ilahiyatçılar konuşur, tarih ile ilgili bir sorun varsa onu da, ilahiyatçılar konuşur.

Dolayısıyla şimdi her şeye ilahiyatçıların açısından bakılınca, tarihte dolayısıyla İslam'a ait olmayan, tarih sonuçta yaşanmış dündür, dolayısıyla yaşanmış dünde İslam'a uygun olanlar da vardır olmayanlar da vardır. Dolayısıyla tarihteki bir takım kişilerin davranışlarını, yani tarihsel bir takım olayların İslami bakış üzerinden çalışmak yapılan yanlışlardan birisidir. Hâlbuki diyor, yapılması gereken mesela tarih ile ilgili bir sorun varsa otursun buna tarihçiler karar versin doğrudur veya yanlıştır, bunu İslam'a mal etmenin bir anlamı yok, tamam Müslüman olan insanlar bunu yapmıştır, ama tarih sonuçta İslam'ın bir parçası değildir.

Veya kültür ile ilgili bir şey olduğu zaman hemen ilahiyatçılar cevap vermeye çalışıyorlar. Şimdi sanıyorum bizim, yani bizim yapmamız gereken temelde böyle bir ayırım yapmak ve bu ayrıma sahip olmak, sadık olmak gibi geliyor.

Yani Arabi'nin düşüncesi bana çok mantıklı gelmişti. Bunu ben değerler eğitimi

uğraşırken çok yaşadım, şimdi hocam çok güzel bir şey söyledi ben bunu şimdiye kadar bu kadar güzel ifade etmemiştim, daha önce ben de edememişim. Etrafımdan da duymamışım.

Değerler eğitimi seküler bir eğitimidir, ifadesi çok hoş bir ifadedir. Yani günümüzde, mesela bizim işte, kişisel olarak değerler eğitimi ile uğraşıyorum. Değerler eğitimi ile uğraşırken yaptığım, (önce isterseniz ne yaptığımı anlatmaya çalışayım ondan sonra uygulamada ne ile karşılaştığımı anlatayım), şimdi değerler eğitimi normalde evet seküler bir eğitimidir. Yani fazla gündeme gelmeden önce de söylemişim, değerler eğitiminin seküler bir eğitim olduğunu, ama o zaman kimse ciddiye almamıştı.

Bizde batılılar bir şey söylemediği zaman kimse onu ciddiye almıyor. Ben 94 yılı, hocam kusura bakmasın profesör olunca anılar çok oluyor. Şimdi ben o zaman teknik eğitim fakültesindeydim, teknik eğitim fakültesinde arkadaşlar vardı, bana ne çalışacaksın diye sordular, ben onlara dedim ki ben duyuşsal eğitimi çalışacağım. Duyuşsal eğitim yani bunun bizde tam karşılığı yok. Belki biraz manevi eğitime gelebilir ama manevi biraz da maneviyi seküler anlamda anladığımız zaman manevi eğitim olur. Tabi ben oraya gittim sen afektif değil efektif eğitim çalış dediler. Etkinlik çalış dediler, ben dedim ki hayır hayır afektif çalışacağım, herhalde dediler sen harfi yanlış yaptın, çünkü o zamanlar bilinmiyordu. Ben ısrar edince bir tane danışman verdiler bana danışman da benim neyle uğraştığımı bile anlamadı. Çünkü Amerikalıların kafasında da öyle bir kavram yok, ama benim gördüğüm şey şuydu, bu toplumdaki insanlar hakikatten hem duygularıyla hem değerleriyle ilgili bir sorunları var. Dolayısıyla bizim bu eğitimi yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Şimdi ben bunu yaptım orada tahmin edebileceğiniz gibi kimse ciddiye almadı ben bir takım toplantılara gidiyorum orada oturuyorum ne söyleyeceksin? Diyorlar. Benim bir şey söylememe gerek yok, duyuşsal eğitimin önemli olduğunu hatırlayın yeter diyorum.

Duyuşsal eğitim ne zaman önemli hale gelmeye başladı, ben geldikten bir sene sonra Amerika'da adamın birisi duygusal zeka diye bir kitap yazdı. İnsanlar aaa demeye başladı, sonra 2000 yılından sonra tüm dünyada değerler eğitimi diye bir şey çıktı. Yani bir şey dışardan gelmediği zaman bizim için sorunlu anlaşıyor. Hâlbuki biz bu toplumda yaşıyorsak kendi sorunlarımızla kendimizin uğraşması gerekiyor, başkasının kavramları ile mesafe kaydedemiyoruz.

Ama biz genelde bunu yapıyoruz, yani bu akademisyenlerin bu konuya ağırlık vermediğini zannediyorum. Şimdi değerler eğitimini, orada yapmaya başladık. Sonra benim mantığım şuydu, yani yapmamız gerekenin bu olduğunu düşündüğüm için söylüyorum.

Şimdi değerler eğitimi, biliyorsunuz 2011 yılında Nimet Hanım'ın başlattığı bir harekettir, milli eğitimde değer eğitimi yapacak diye bir konferans düzenlemişti İstanbul'da, ondan sonra her tarafta değer eğitimi uygulanmaya başlandı.

Ama herkesin yaptığı iş şu, değer eğitimini insanlar yurt dışından kitapları çeviriyorlar, ondan sonra değer eğitimi yaptıklarını düşünüyorlar. İkinci bir yol, ya da geleneksel yollarla yapmaya çalışıyorlar, o da şimdiki nesle hitap etmiyor. Dolayısıyla ben dedim ki bizim sorunlarımızdan yola çıkan bir şey olsun.

Bizim sorunumuz nedir? Bizim sorunumuz şudur, hocam onu çok güzel ifade etti, ben uzun zamandır toplantılarda şunu anlatamadım "değer bir tercihtir" ifadesini anlatamadım. İnsanlar değer deyince, sanki böyle hani Akif'im bir mısrası vardır; "Müslümanlık bilmem ama galiba göklerde", insanlar değer deyince göklerde bir şey algılıyor, göklerde bir şey olunca da gündelik hayatımıza yansması gereken bir şey olduğunu düşünmüyorlar. Hâlbuki değer bir tercihtir, eğer siz dışarda çay içmeyi değil de burada oturmayı tercih ediyorsanız bu bir değerdir. Yani değer o kadar gündelik hayatımızın içerisinde yer alan bir şeydir. Sonra bir takım çalışmalarda ilahiyatçılarla birçok tartışmamız olduğu için söylüyorum.

O zaman Ensar vakfında yapıyordum bunu, Ensar vakfının değerler eğitimi merkezi diye bir merkezi var. Orada değerler eğitimi yapalım dedim. Çünkü siz genelde değerler eğitimi yapıyorsunuz, olur dediler. Ama dedim bir şartım var, değerler eğitime ilahiyatçıları çağırmayacaksınız. Çünkü şöyle bir şey var, ilahiyatçıların bakış açısı ile içindeki uygulamalar arasında bir sorun aslında önceki paradigma ile, yani kadim bilgiye veya geleneksel yaklaşıma sahip olan kişiler, gündelik hayattaki bugün günümüzdeki eğitim uygulamalarına uyum sağlayamıyorlar. Dolayısıyla onlar daha çok biz bir şey dediğimiz zaman genellikle hocamın söylediği güzel bir şey var "bir şey söylenmiş ama günümüzde böyle değil", bu ikisinin arasında bir dengeyi kurmak zorlaşıyor. Bu da bizim uygulamalarımızda bir sorun olarak yansıyor diye düşünüyorum. Yani değerler eğitiminde böyle bir şey oldu, o nedenle sizinle paylaşmak istedim.

Şimdi hocam o kadar çok güzel güzel şeyler söyledi ki hangisinden başlayacağımı o yüzden şaşıyorum, güzel ifadeleri vardı mesela mekânın ortadan kalkması önemli bir şeydir. Değerle bağlantılı olduğu için söylüyorum, şimdi hakikatten mekân ortadan kalktı, benim düşüncem şu, insan dünyadan başkasına ulaşmaya çalışıyor, yani mekân insanın sorunlarından birisi olmuştur, sorun demeyelim pardon, şimdi mekânla ilişkisi şöyle mekân içinde yaşayan insanların davranışlarının temel belirleyicilerinden birisi olmuştur.

Biraz da ben fiziksel ele alacağım bunu, belki bu birazda akademik olarak böyle bir yapıya sahip olduğumdan olsa gerektir. 1900lerin başlarında mekân, yani artık insanlar için mekân bir sorun olmaktan çıktı. Aslında biraz önce hocamın söylediği güzel laflardan birisiydi, modernlik yersizleşme ve yurtsuzlaşmadır. Aslında 1900 yılından sonra başlayan bir süreçtir. O zamandan bu yana yersizleştik ve yurtsuzlaştık, hepimiz yersizleşiyoruz yurtsuzlaşıyoruz. Biz bunları konuşurken benim için de aynı şey geçerli sizin için de aynı şeyler geçerlidir. Ben burada önemli bir nokta görüyorum. Yani son zamanlarda çalışmalarımızdan gelen bir şey bu, şimdi önce evlerimizde mekânı kaybediyoruz. Eskiden misafir odası diye bir yer vardı, artık misafir odası diye bir yer yok. Hatta eskiden evdeki odalar birbirinden ayrıyken şimdi o odalar birbirinden ayrılmıyor sadece bir yatak odaları var. Onun dışında nerenin ne olduğu belli değil, daha da tuhaf olan bir şey var günümüzde mutfak diye bir şey var, yani günümüzdeki mutfağın bizim alıştığımız mutfaktan yani bizim kültürel mutfağımızdan çok farklı manaları var.

Yani mesela şu an da üzerinde çalıştığımız bir proje var, bu projede aileyi nasıl koruyabiliriz, kurtarabiliriz diye çabalıyoruz. Bizim orada getirdiğimiz en önemli öneri şu sofraya, çünkü biz yemeği mutfakta yemek başladığımız zaman sofrayı kaybettik, sofrayı kaybettiğimiz zaman kültürlenmeyi kaybettik. Şimdiki ailelerimiz, bu birazda tabi genelde kadınların işin kolaya kaçmasından kaynaklanan bir şey, yani kadınlar mutfaktan yemeği alıp ta salonda yemek, salonda sofraya kurmak istemiyorlar. Ama şimdi bir yandan sofrayı ortadan kaldırdığımız için, mutfakta hazır bir şeyler hemen yiyip kaldırmak mantığı içinde yemek yediğimiz için, bir yandan yemek yemeyi kaybettik. Birlikte yemek yemeği kaybetmenin bir başka özelliği daha var, çok değişik olduğu için söylüyorum, mesela günümüzde beslenme diye bir kavram var, hâlbuki insanlar beslenmezler hayvanlar beslenir, insanlar yemek yer. Dolayısıyla bizim yemek yeme kültürümüzü canlandırmamız gerekir. Yani beslenme saati diye bir şey var, otlanma saati gibi ama yemek başka bir şey, yemek kültürel bir şeydir aynı zamanda. Beslendiğin zaman bir takım gıdaları, karbonhidrat protein falan filan yani bunları alırsınız, bunlarla yetinirsiniz. Ama yemek yediğiniz zaman, yemek başka bir şeydir. Yemek bir kültürdür, sofrada bir kültürdür. Şimdiki ailelerimizde, ne evde, ne de dışarıda sosyalleşemiyoruz, yani evdeki mekânı kaybettiği için dışardaki mekânı da kaybettik. Bizim önerdiğimiz şey şu; diyoruz ki sofraya kurmak demek, şu demek mutfaktan yemekler alırsınız, evin salonunda bir masanın üzerine veya yere sofraya koyarsınız, sofraya hazırlarsınız sonra insanlar gelir ve sonra yemeklerini yerler. Sonra da bir şekilde o mekânda bulunmaya devam ederler, hâlbuki mutfakta yediğiniz zaman aynı mekânda bulunmazsınız, mutfakta temizlik başlar. Etraf toplanır, dolayısıyla mutfakta uzun süre muhabbet edemezsiniz ama salonda yapabilirsiniz. Dolayısıyla insanların çocuklarıyla ilişkilerinin, çocuklarının kültürlenmesiyle ilgili

ilişkileri aslında sofradır. Biz evet üç aşağı beş yukarı hepimizin, -hoş aramızda gençler var bilmeyebilirler- ama benim yaşımda olanlar bilecektir. Bizim evde akşam ezanında sofra kurulur bu standarttır değişmez ve sofranın başında babam oturur, otururdu daha doğrusu, şimdi yani herkes gelirdi ve gelmediği zamanda insanlar suçlu hissederdi. Sofrada da büyükler konuşurdu genelde küçüklerde dinlerdi. Bu bir tür kültürlenme vasıtasıydı aynı zamanda, yemekten sonrada insanlar kahve içerdi çay içerdi yani bir şekilde sohbet- muhabbet devam ederdi. İnsanlar ne yapacaklarını bilirdi. Şimdi insanlar bir yandan sofrayı ortadan kaldırıyorlar, bir yandan da...

Ondan sonra etrafımızdan şöyle duyumlarla karşılaşıyoruz, alış veriş merkezi denen bir yer var, insanlara soruyorsunuz diyorsunuz ki genelde babalara soruyoruz, çocuklarıyla vakit geçirmeleri gerekiyor ya, diyorsunuz ki çocuklarınızla vakit geçiriyor musunuz, geçiriyorum diyor? Ne yapıyorsunuz diyorsunuz, alışveriş merkezine götürüyorum, diyor. Yani alış veriş merkezine götürüp oradaki oyun parkına çocuğunu bıraktığı zaman adam babalık vazifesini yaptığını düşünmeye başlıyor. Yani hem çocuğun kültürlenmesi için gerekli ortamları ortadan kaldırıyoruz, hem arkasından bu sefer kız çocuklarımızla ne yapacağız onu bilmiyoruz yani hakikatten günümüzde babalar çocuklarıyla ne yapacaklarını bilemiyorlar. Bunların temel nedeninin bu yersizleşme ve yurtsuzlaşma diye ifade ettiğimiz modernleşme olduğunu düşünüyorum. Bu yersizleşme ve yurtsuzlaşma o kadar ileri bir noktaya götürdü ki burayı, mesela kültürlenmeden bahsettik, aslında batı medeniyetinin kültürlere bakışı genel de özet bir bakıştır. Yani batı kültürlere değer verirken onun çıkarı yoksa aslında o kültürlerin yaşamasını kimse istemiyordur. Daha doğrusu batı medeniyeti istemiyordur.

Şimdi şunun da farkındalar yani eğer insanlar bir takım şeyleri standart bir şekilde yapmaya başlarsa insanlar kültürü oluştururlar kimliği hatırlarlar. Ama içinde bulunduğumuz medeniyet o kadar hızlı bir şekilde bizi değiştirmeye zorluyor ki artık bizim bir kültür oluşturacak zamanımız da yok, dolayısıyla burada ki öğretmenlere yavaşlamayı öğretmemiz gerekiyor ve çocuklarımıza yavaşlamayı öğretmemiz gerekiyor. Yani bu hızın içerisinde yapabileceğimiz en iyi şey, hani Necip Fazıl'ın bir sözü vardır "durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak" bu çok önemli bir ifadedir. Hakikatten şimdi kaçımız durup ta mesela, bu arada İstanbul'da karşılaştığım, İstanbul'la ilgili yaşantıları olanlar bilirler, İstanbul'da hiç durmak diye bir şey yok, sürekli bir yere yetişmeniz gerekiyor, sürekli olarak koşturmanız gerekiyor, ondan da birazda yavaşlamayı önemsiyorum. Bazen şöyle düşünüyorum hakikatten bir sokağın başında durup, durun kalabalıklar nereye gidiyorsunuz diyesim geliyor.

Aslında nereye gidiyoruz tartışmasının ayrıntılara girmeyeceğim ama aslında

namaz insanı duraklatıyor, namaz insanları yavaşlatmaya çalışıyor ve bu yüzden bana sorarsanız günümüzde beş vakit namazın esprisi bu, hani şey vardır ya miraç hikâyesi vardır. 50 vakitten 5 vakte inmiştir, bence o da önemli bir şeydir, hakikatten belki bizim için değil de bizden sonraki nesiller için hakikatten günde 50 sefer durup düşünmeleri gerekiyor, zamanı gelecek diye korkuyorum aslında, şimdi biz beş vakitle idare edebiliriz diye düşünüyorum.

Mekânla ilgili evet biraz sonra değinilecek çok konuşacak şey var doğru ama eğitimle ilgili, konumuz zorunlu eğitim olduğu için oradan başlayacaktım aslında, hocam güzel şeyler söyleyince onlarla ilgili düşüncelerimi ifade etmek istedim.

Şimdi bizim milli eğitimimizle ilgili genelde uygulamalar ya dışarıdan birileri bir şeyler yapmaya çalışıyor, ya da özellikle son zamanlarda 2000 yılından bu yana milli eğitimdeki, ona sistem değişikliği dememek lazım uygulamalar demek daha olumlu, milli eğitimdeki uygulamalar genelde üzerinde çok fazla düşünülmeyen, üzerinde çok fazla tartışılmadan veya üzerinde fikir geliştirmeden yapılan uygulamalar diye düşünüyorum.

Bu önceden de vardı 2000 yılından sonra çok daha hızlandı. Artık biliyorsunuz 2000 yılından beri biz milli eğitimdeyiz, bazı projeler yapıyoruz. Pilot uygulama yapmaya falan gerek görmüyoruz aslında, yapmamız gerekiyorsa, biraz da hızlandırmaya çalışıyoruz belki, hemen uyguluyoruz.

Zorunlu eğitim konusunda evet öncelikle zorunlu olan nedir zorunlu olmayan nedir? Şöyle bir şey düşünülebilir mi, ben üzerinde konuşabilir miyiz diye söylüyorum. Şimdi bir yandan zorunlu eğitimi savunan kişiler şöyle savunuyorlar, diyorlar ki, herkesin öğrenmesi gereken şeyler var. Evet, insanların eskiden okur-yazar olması gerekmiyordu niye, okunacak bir şey yoktu ki, adam çıkıp ta İstanbul'da yol bulmaya çalışmıyordu ki levhaları okumak zorunda kalsın ama günümüzde okumak zorunda, burada acaba o kişilere vermemiz gereken şey eğitim midir, okur-yazarlık denen şey midir?

Hani, son zamanların moda deyiimiyle, belki burayı anlamamız gerekiyor. Eğitim başka bir şeydir okur-yazarlık başka bir şeydir. Okur-yazar diye insanlara bir şeyler öğretmemiz gerekiyor ama eğitim anlamında düşündüğümüz de herkesi eğitmemiz gerekiyor mu? Bunu yeniden düşünmemiz gerekiyor. Yine bu sefer hocamın söylediği bir şeyi söyleyeyim, herkese eğitim veriyoruz, herkese eğitim vermemiz gerekli mi? Gerekli.

Peki, durum ne şöyle ilginç bir durum var, hocam müsaadenizle belirtmek istedim, şimdi günümüzde toplumsal cinsiyet diye bir moda var biliyorsunuz birçok kişi bunu söylüyor. Şimdi birilerinin bulduğu bir kavram var, cinsiyet diye başladılar baktılar ki cinsiyeti aşamadılar insanların kafalarını değiştirmediler, şimdi toplumsal cinsiyet diye bir şekilde yeniden tanımladılar. Yani cinsiyeti biyolojik cinsiyet, psikolojik falan diye ayırdılar. Ama bizde olmadığı için böyle bir ayırım, dolayısıyla batı dışındaki toplumlarda pek tutmadı, onun için şimdi bunu toplumsal cinsiyet şekline dönüştürmeye, farklı bir şekle sokmaya çalışıyorlar. Tabi temelde amaç aynı, androjen bir nesil yetiştirme, androjen bir insan yetiştirme, androjen dediğimiz kişi kim? Androjen dediğimiz kişi ne erkek ne kadın özelliği taşımayan kötü bir örnek olacak ama kusura bakmayın şu androjen, bir kısım insanlar vardır ki erkeksi özellikleri ağır basar, bir kısım insanlar vardır ki kadınsı özellikleri ağır basar, bir kısım insanlarda bu ikisinin arasındadır; hem erkek hem kadın gibi, bir erkek bir kadın gibi, bunun güncel örneği bazı sanatçılardır. Örneğin bir şarkıcı var ya, çok meşhur biri bilirsiniz, o androjen bir isimdir. Çok fazla erkeksi bir tarafı yoktur, çok fazla kadınsı bir tarafı da yoktur. Mesela adam bir şarkı söylüyor, ne olur zamandan ayırdı beni ara falan diye, hiçbir erkek böyle demez ama o söylüyor. Zaten içinde bulunduğumuz medeniyetin istediği şey de bu, yani herkesi androjenleştirmeye çalışıyor. Şimdi şu ilgimi çekti benim, geçen gün birisi konuşuyor, toplumsal cinsiyetin ne kadar önemli olduğundan kadınlara ne kadar değer vermemiz gerektiğinden falan filan, kadınların eğitimini artırmamız gerektiğinden bahsediyor. Dedi ki üniversitede ki öğrencilerin yüzde 73 ü kadın, şimdi adam hem istatistik veriyor, diyor ki üniversite öğrencilerin yüzde 73 ü bayanlardan oluşuyor, hem de kadınları eğitmemiz gerekiyor çünkü üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmı kadınlar haline geldi. Yani içinde bulunduğumuz durumu daha ciddi daha analitik bir şekilde değerlendirmemiz gerekiyor bu tür batıdan aldığımız kavramların kendilerini değerlendirmemiz gerekiyor ve kendi sorunlarımızı bulmamız gerekiyor diye düşünüyorum o yüzden değer eğitimiyle başlamamın nedeni oydu, bizim sorunumuz ne? Biz ne öğreteceğiz sorusunu, önce bizden başlayarak cevaplandırmamız gerektiğini düşünüyorum. Şimdi bu kadar konuşayım, teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Hasan hocama teşekkür ediyorum. Bizim geleneğimiz de önce metin yazılır sonra şerh, ardından haşiye olur. Celal hocam metni yazdı, Hasan hocam da metni şerh etti. Şimdi aklıma bir fıkra geldi, bizde bir Kudur-i şerif diye bir kitap var. İlahiyatçıların iyi bildiği temel kitaplardan bir tanesidir. Şimdi, Nasrettin hocaya demişler ki hocam bizim çocuk uyumuyor. Hoca da Kuduri'nin fıkıh kitabını almış başlamış okumaya, hocam sen ne yapıyorsun ya demişler. Hoca demiş ki ben bunu okumaya

başladığımda koca koca adamlar uyuyor, çocuklar uyumaz mı? Şimdi öğleden sonra bir uyku moduna doğru gidiş var, üstüne de bir yarım saat ara vereceğiz hem namaz, hem çay molası, ondan sonra tekrar buluşacağız.

Prof. Dr. Yasin KİŞİOĞLU:

Hocam bir şey sorabilir miyim ayrılmadan önce, ben teknik öğretmeniyim sesim gür gelir sayın hocam, sayın başkanım teşekkür ediyorum, değerli hocalarımıza da katkıları için teşekkür ediyorum ilahiyatçı hocamıza da, az önce yukarıda yemekhanede öğlen yemeği yedik. Tabağıma yemeğimi aldıktan sonra boş masa arıyorum baktım masanın birinde iki kişi oturuyor, boş masa var oturabilir miyim dedim ve oturdum. Daha önce bir ara dışarı çıktığımda karşıdaki salonda ne var diye baktım orda bir tane levha var Kaliforniya solucan falan filan bir şeyler yazıyor. Orada biraz kulak misafiri oldum. Konuşuyorlar işte kooperatif falan diye, dedim herhalde şoförler cemiyeti falan, hani kanarya derneği falan oluyor ya, siz hangi toplantıya katılıyorsunuz diye sordum kırmızı Kaliforniya solucanı toplantısındayız. Meğerse bunlar Türkiye genelinde organik tarım için gübre üretiliyormuş, organik tarım için kimyasal gübre kullanılmaması gerekiyormuş. Siz hangi toplantıya katıldınız dediler, ben de sizin karşınızdaki eğitim toplantısındayım dedim. Mesleğiniz ne dediler, öğretmenim dedim. Ne eğitimi dediler, ben de eğitimin sorunlarını tartışıyoruz, dedim. İlkokul mu, ortaokul mu, lise mi, dediler, ben de üniversite de dâhil dedim. Birisi sizin işiniz çok kötü, dedi. Neden öyle dedim. Siz boyunuza kadar batmışsınız, bu problemlerin içinden çıkamazsınız dedi. Sizin mesleğiniz ne, eğitim durumuz ne dedim. İlkokul mezunuyum, çiftçiyim dedi. Artık ben fermuarı çektim yani, yalnız bir örnek vermek istiyorum. 24 Kasım öğretmenler gününde bizim Kocaeli üniversitesinde eğitim fakültesi bir toplantı düzenlendi. Öğretmenler günü etkinliği olarak Ankara üniversitesi eğitim fakültesinden bir hoca geldi. İsmi vermeyeceğim, belki tanıyanlarınız olabilir. Belki arkadaşınızdır, önemli değil. Bir sunum yaptı. Öğretmenler gününü anlam ve önemine binaen eğitimci, kendisinin eğitimi de Türkçe eğitimiymiş. Hoca bir sunum yaptı, ben hocanın sunumunu bir türlü anlayamadım. Türkçesini anlayamadım en başta, hoca öyle kelimeler kullandı ki inanılmaz derecede, hani şu uydurukça kelimeler diye tabir edilir ya, yani sunumu hazırlamak için, konuşmayı hazırlamak için o kelimeleri bulmak için adeta kendisini yırtmış yani. Fakat sunumdaki kelimelerle kendisinin söylediği konuştuğu kelimeler aynı değil, bizim anlayacağımız dilden, bizim anlayacağımız dildeki kelimeleri kullan, ilahiyatçı hocam saygılarımı sunuyorum çok güzel konuştunuz ama çok aşırı felsefik. Hocam kusuruma bakmayın, ben ayrılmak zorundayım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öğrt. Mustafa AYDIN:

Kendi mefhum ve mefkûrelerimizle düşünebiliyor muyuz? Bunun önündeki engeller nelerdir?

Prof. Dr. Celal TÜRER:

Derler ki, Efendim biz tefsirciyiz. Tefsir, zemini şudur ve böyle olmalıdır. Fakat bunu söylerken bile modern içinden bakarak söylerler. Farkında bile değiller. Kuran ve sünnetin karşımızda durduğunu ifade ederler. İyi ama karşımızda durmuyor Kuran-ı Kerim. Kuranı- Kerim ve sünnet modern içinden okumaya ta'bid olduğu zaman işte Saffet hocamın dediği gibi Kuran-ı Kerimde demokrasi mi arıyorsunuz? Bulursunuz. Kadın Haklarını mı arıyorsunuz? Bulursunuz ve bunu da gelenekselciler yapıyor. Modernler bunu söyledikleri zaman, ya siz uçtunuz gittiniz şeklinde oluyor. Ben böyle kesin ayrımların ideolojik bakışa dönüştürülmesi bugün tartışılması sorunu büyütüyor. Efendim, ilahiyat işlevini yerine getiremiyor medreseye dönelim. Ben kendi adıma söylüyorum. Medrese işlevini tamamladı kardeşim, zamanında oldubitti. Medreseyi tümüyle kapatalım demeyelim, medresenin ruhunu bu güne taşımaya çalışalım. Ama siz hala geçmişle ısrar ediyorsanız işte medrese dün hangi işlevi, yapısıyla birlikte bilmem nesiyle birlikte alıp bugüne taşımaya çalışıyorsanız bence bugün ki modern birikimini ıskalıyorsunuz, demektir.

Mesela ilahiyatlar için söylüyorum 70 senelik bir birikiminiz var. Ayarları ile oynadığınız andan itibaren 70 senelik birikimi ortadan kaldırılıyorsunuz. Medrese dediğiniz hususiyeti de eskideki işlevi ile değil tam tersi modern içindeki işlevi ile bir etmeye çalışılıyorsunuz. Komik bir şey oluyor. Ben bir üçüncü yol olduğunu düşünüyorum.

Bu üçüncü yol nedir? Kadim ile modern arasında geçişlerin olabileceğini düşünüyorum. Ve bunu yaparken de bir yaşama üslubu olarak üçüncü alternatif almalıyız. Ne demek bu yaşama üslubu ile kast ettiğim, eğer biz bunları ideolojik davalar şeklinde değil de çünkü meseleyi ideolojik davaya dönüştürdüğünüz andan itibaren yani geleneğe bastığınız andan itibaren modernin imkânlarının hiç birini kullanamıyoruz. Oysaki modernlik teknik anlamda, sözgelimi insan hakları konusunda kanaatlerinin tümüyle suçlu mu? Modernliğin hangi imkânını eleştiriyoruz biz acımasızca ama modernliğin pek çok nimetinden de faydalaniyoruz. Pek çok şeyinin doğru olduğunu ifade ediyoruz. Hadi yapın dediğinde modernliğin sunduğunun ötesine gidemiyoruz. Dolayısıyla her ikisi arasında yaşama üslubunu benimseyebilirsek ama bize mahsus olmak şartı ile ve bu yüzdende ben bu işin hiç kolay olmadığını süreç olduğunu eğer formül istiyorsanız hemen formülü veriyorum.

Felsefi anlamda fizik ve metafizik olarak konuşuyorum. Fiziki alanda adaleti sağlama metafizik alanda tevhit ilkesinden vazgeçmeksizin yapacağımız bütün faaliyetler bence Müslümanlığın gereğidir.

Yok, efendim şu ilkeyi de taşıyalım şu hususu da taşıyalım dedikten sonra tabiri caiz ise çuvallarız.

Ama şu iki ilkeyi bırakamayız: Bir, adalet ilkesi, iki, tevhit ilkesi. Ve Müslümanlığın, Müslüman olma bilincini sürdürdüğümüz müddetçe, modernist yaklaşımdaki arkadaşlara çok ayıp ediyoruz. Ya bu iki ilkeyi taşımayı düşünüyorlarsa! Çünkü düşüncemi şöyle ifade edeyim önce bir çeşitleniyor ifratla tefrite gidiyor, daha sonra Sünni ortodoks bir alan oluşuyor. Yoksa işte kombinasyon biçimde bu zaten düşüncenin yapısında yoktur. Şu an yaşadığımız bir tezahürdür. Şu an insanlık durumundayız Müslümanlarda bunun içinde bu insanlık durumunda bizi Müslüman kılan, Rasim Özdenören'in meşhur bir kitabı vardı Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler. Yani Müslüman gibi sürdürdüğümüz sürece gelenek ve modern ikilemine girmedığımız müddetçe bence üçüncü bir yolu başarabiliriz diye düşünüyorum. Ama bu bir kişinin değil pek çok kişinin katılımı ile yolumuzu bulmaya çalışacağımız bir faaliyet olacağını düşünüyorum.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Bizim günümüzdeki karşı karşıya olduğumuz İslam'ında ölçülerini koymamız gerekiyor. Yani akidevi kim ne yapacağını davranışı ne yapacağını ortaya koymamız gerekiyor ve içinde bulunduğumuz zaman bile tarihsel bir zaman dilimidir. Bu İslam'ın tarihsel olduğu anlamına gelmiyor. Akide tarihsel değil ama diğerleri tarihsel. Yani biz günümüzde İslam'ın hangi ayağından bahsettiğimize karar vermemiz gerekiyor. Akidenin dışındakiler tarihsel olmak zorunda zaten.

Şimdi sorusu olan sırayla gidelim isterseniz. Buyurun.

Öğrt. Nurullah ÖZKUL:

Biraz zorunlu eğitimin dışında olacak ama Nurullah Özkul milli eğitim bakanlığında çalışıyoruz. 12 sene önce Ankara ilahiyattan mezun olduk. Hala kafamdaki şu soruya cevap alamadım. Yanlış hatırlamıyorsam idris eşşafi Hz. fıkhıta "esmanın tegayyuru ahkâmın tegayyuru ibtiza eder" diye bir sözü var yani zamanın değişmesi ile hükümlerde değişikliğe uğrar, Celal hocamızın da dediği gibi insanlar felsefi olarak kültürde sanatta estetikte 4 alanda geçişi sağlayabilirler. Eskiden yeniye doğru ama ilahiyatta bunu başaramadılar yani bunun temelindeki sebep ne? İnsanlara irşat kapısı kapandı mı? Niçin hüküm çıkartmakta ilahiyatçılar zorlanıyorlar.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Ben şöyle söyleyeyim yani mecellenin otuz dokuzuncu maddesi bu, “ezmanın tegayyuru ile ahkâmın tegayyuru inkar olunamaz,” yani zamanın değişmesi ile hükümlerin değişmesi inkar olunamaz. Bir de on dördüncü madde var, “mevrid-i nassda içtihadı mesağ yoktur.” diyor. Yani nasların kat-i ve kesin verdiği hükümlerde içtihat olmaz. Şimdi ben şöyle bir şey söylemek istiyorum.

Şimdi bu modernitenin meydan okuması karşısında biz biraz savrulduk belli arayışlara girdik. Böyle olunca da farklı akımlarda ortaya çıktı. Mesela bir yaklaşım var geçmişte her şey vardı yeni şeylere gerek yok geçmiş külliye silenler oldu. Birde bu ikisini uzlaştırma gayreti içerisinde olanlar oldu. Benim kanaatim şudur, tarihselci yaklaşımın bu noktada fazlaca etkilendiği kanaatindeyim. Modernitenin karşısındaki duruşu bunu gösteriyor diye düşünüyorum.

Kur'an ahkâmını tarihsel okumaya tabi tuttular Arap harfine bağlı olarak kendi hükümlerinden bahsettiler ve o hükümlerin değişebileceğini söylerken en önemli argümanları bence bu, onların fikirlerini okudum. Hz. Ömer'in içtihatlarından bahsettiler. Hz. Ömer'in içtihatlarında da en önemlisi müellefe-i kulub çok fazla dillerine doladılar. Kur'an'da olmasına rağmen Hz. Ömer müellefei kuluba zekâtı vermedi, vermeyi kesti ise maslahat gereği neyi gerektiriyorsa bizde o hükümleri değiştirebiliriz noktasına geldiler. Modern dünya ile çelişen konular arasında biraz daha fazla açılımı gitme ihtiyacı hissettiler. Mesela kadınlarla ilgili hükümler. Şahit meselesi miras meselesi modern dünyanın hiç anlamadığı bu hat konuları gibi konularda yumuşamaya gittiler. Hâlbuki Hz. Ömer'in içtihatlarında onlara zemin olacak hiçbir şey yok. Mesela müellefei kuluba zekât vermedi dediler, böyle bir şey yok. Hz. Ömer'in yaptığı şey şuydu, Hz. Ebu Bekir döneminde oluyor bu olay, müellefei kulub olarak gelenler o özelliklerini kaybetmişlerdi. Müellefei kulub 3 gruptu. 1. kalbi İslam'a ısındırılmak istenenler. 2. Müslüman olup kalbine tam iman oturmamış olanlar. 3. Kabile reisleri. Bunlar kabile reisleriydi. Bunlar Hz. Ebu Bekir'e gelip dediler ki, Muhammet bize veriyor, sende bize ver. Bak mühürlü kâğıdı var elimizde. O gitti halife sen oldun. Hz. Ebu Bekir'de pusula yazarak Hz. Ömer'e gönderdi. Hz. Ömer pusulayı yırttı attı. Dedi ki güçsüz olduğumuz zaman size verdiğimiz bir şeydi. Şimdi İslam güçlendi. Adam gibi durursanız geçinip gideriz, Müslüman olursanız kardeşim olursunuz, ama zarar vermeye kalkarsanız aramızda kılıçlar konuşur dedi ve ondan sonra bunlar da döndüler gittiler. Hz. Ebu Bekir efendimize geldiler; Halife sen misin Ömer mi? diye fitne çıkarmaya çalıştılar Hz. Ebu Bekir efendimiz de dedi ki hilafeti istiyorsa buyursun Ömer'in olsun dedi. Dolayısıyla döndüler gittiler o fitneyi orda söndürdü.

Olay bundan ibaret, yani zengin birisi birisine zekât verirken verdiği adam da zenginleşmişse zekât alamaz hale geliyor. Aynı şey.

Ben şunu söylüyorum sadece ben Kur'an-ı Kerim'in tarihsel olduğuna inanmıyorum bir kere onu baştan söyleyeyim.

Kur'an-ı Kerim'de 3 türlü hükümden bahsedilebilir, birincisi maslahat-ıslahatla ilgili hükümler vardır, bunlar ayrıntılı şekilde gelmiştir bunlar aile ile ilgili hükümlerdir daha çok zaman ve mekâna göre değişmeyen hükümlerdir bunlar. İkinci grup hükümler de çoğunlukla böyledir, temel ilkeleri verirler o ilkeler çerçeveyi çizer, o çerçeve içerisinde zamanın ve mekânın ruhuna göre bunların içtihatlarını siz işletir, o çerçeve içerisinde siz hükümleri bulursunuz. Diyelim, örtüyü emrediyor değil mi, Malezya'daki örtünme farklıdır, Afganistan'da farklı, Türkiye'de farklıdır. O sizin bileceğiniz şey. Ana ilkeler belirlenmiştir yönetim biçimlerinde de böyledir. Mesela birkaç tane had cezası vardır Kur'an-ı Kerim'de modern ceza hukukuna hepsi uyumludur. Mesela üç ana ilke vardır, bir caydırıcılık ikincisi suç-ceza dengesi üçüncüsü ıslah edip topluma kazandırma, bunlar ile ilgili şeyler bunlar, onun dışında tamamen takdir yasama organına bırakılmıştır. Onun da kendi içinde ilkeleri var, temel ilkeler bir de Kur'an-ı Kerim'de kişilerden ve toplumlardan bahsedilir, onlar da belli davranış kalıplarının tiplemesi olarak bahsedilebilir aynı şeyler bugün de yapılabilir, oradan bunları çıkarırsınız. Bir de üçüncü olarak konusu maddi olan ilimler ile ilgili ilimler ile ilgili işaretler vardır, o ayrı bir alan ayrı bir konu, o yüzden bu tür noktalar bu tür konular eğer Kur'an-ı Kerim'in kendi anlam bütünlüğü içerisinde bunları değerlendirebilirseniz ben tarihi şartlara bağlı olarak gelmiş, tarihte kalan bir hüküm olduğuna inanmıyorum.

Şimdi konuyu çok uzatacağız ama sadece bir iki şey söyleyip ondan sonra bitireceğim bu konu önemli. Mesela Süleyman Ateş hocamız büyük âlimdi ama mesele insanlar zaman içinde bazı şeyleri anlayamayabilirler bu tabi bir şeydir ben bunu eleştirmek için söylemiyorum gerçekten ellerinden ayaklarından öperim büyük bir âlim hürmetimiz var. Ama mesela diyor ki Hz. Peygamberin hanımlarıyla ilgili ayetler tarihseldir. Mesela böyle bir sözü var, hâlbuki alakası yok, mesela Ahzap suresinin 30 ve 31. Ayetlerinde diyor ki "ey peygamberin hanımları siz bir günah işlerseniz size iki günah yazarım güzel bir iş yaparsanız da iki defa sevap yazarım" diyor yani bire on verdiği göre en az yirmi yazarım diyor. Bunu peygamberin eşleri ilgili olarak bunların tarihsel olabileceğini söylüyor ama hâlbuki alakası yok, onlar model kişiliklerdir, davranışları topluma örnektir. Cehaletlerin delili âlimlerin ya da bu model kişiliklerin davranışları diye insanların zihninde bir şey vardır. Yani onlar nasıl davranıyorsa diğer insanlarda öyle davranır. Onun için mesela normal zamanlarda

bir imam, şurada ramazan ayında oruç tutmayan bir adam bir şey yiyip içen bir adam varsa onun yiyip içmesiyle bir imamın yiyip içmesi aynı değildir. Bir doktorun sigara içmesiyle diğer insanlar aynı değildir. Allah onları ikiyle çarpıyor yani onların şahsında ayet bundan bahsediyor.

Şimdi bunların tarihsellikle alakası yok. O açıdan içtihat İslam'ın dinamizmidir, o temel ilkelerle hayatın bulunduğu alandır ama bu gün hani ilahiyatçılara çok fazla söz söyleniyor, ilahiyatçılar özellikle fıkıhçılara bir takım şeyler söyleniyor ama gene en dinamik kalan fıkıhtır. İlahiyat içerisinde en azından hayatla buluşturuyoruz birçok şeyi. O yüzden modern dünyanın meydan okuması karşısında belki bizim çözümlerimizin bir kısmını o dünya kabul etmiyor, yani seküler bir dünyada yaşıyoruz. Zaten Müslümanların da sekülerleşmesi, çok güçlü ve hızlı bir şekilde devam ediyor, o açıdan problem tek boyutlu değil çok boyutludur. İctihat hiçbir zaman kapanmamıştır, bir dinamizm onun üzerine kuruludur. Burada ben bu kadarla yetinmiş olayım çünkü belki biraz konu dışı oldu ama bunu da açıklama ihtiyacı hissettim, buyurun Hasan hocam.

Öğrt. Mustafa AYDIN:

Ben de bir soru sormak istiyorum biraz da konuya yaklaşmış oluruz, zorunlu ve karma eğitimin akademik ve ahlaki gelişmeye etkisi nedir ve kendi kavramlarımızla üretemememizin bu konudaki etkisi nedir? Buna bağlı olarak kendi eşyamızı üretemeyen bir topluluk olarak kendi mefhumlarımızı ve ıstılahlarımızı geliştirebilir miyiz? Cehaletin sonucu ahlaksızlık olduğuna göre ahlakla ilişkisi bakımından bir değerlendirme yapabilir misiniz değerli hocam?

Prof. Dr. Celal TÜRER:

Şimdi soruların aslında kitabın olmasından ortasından olduğunun farkındasınız zor sorudur. Niye? Çünkü hakikatten karşılaştığımız meseleler, söz gelimi mefhumlarımız üzerinden ifade edelim şu an kendi kavramlarımızla düşünüyor muyuz? Öncelikle hayır olduğunu söyleyeyim çünkü cumhuriyetle birlikte sosyolojik olarak söylüyorum bir eksen kayması yaşadığımız, hafızamızı unuttuğumuz tepeden inmece bir eğitimle tabiri caizse sersemleştirdiğimiz aşikâr. Şu içinde bulunduğumuz durumun tabiri caizse bir uyanış parçaları ya da eksik halkanın ne olduğunu keşfetme arayışı olarak nitelendirmek de mümkün, o yüzden de kendi mefhumlarımızın olmadığını fark ediyoruz.

Peki, bu durumda kendi kavramlarımızı ya da Batının ifadesiyle paradigmalarımızı üretebilir miyiz? Özgüvenimiz geldikçe üretebileceğimizi düşünüyorum, ama

bunun sadece bir ayağı düşünsel değildir çünkü medeniyet çok boyutlu karmaşık bir hususiyeti ortaya koyar. Bir örnekle ifade edeyim, hepiniz bilirsiniz Kanuni Viyana seferinde kaç bin atlı vardı dersiniz minimum otuz bin atlı vardı. Altı aylık sefer var yaklaşık ayda bir nalların değişmesi lazım altı defa nal değişmesi lazım bir nalında minimum 250 gram olduğunu düşünelim otuz bin kilo altıyla çarpın 180 bin kilo, şimdi sizce demir madeni mi buluyorlar? O demiri işleyecek ekipmanları var, o demiri işleyecek ustaları var dolayısıyla medeniyet tek bir boyutta söz gelimi düşünsel anlamda çok güçlüsünüz fakat fiziki anlamda güçlü değilsiniz bu mümkün değil. Eğer zülcelaheyn olabilirsiniz, fizik ve metafizikte güçlü olabilirsek bu meydan okumaya karşı çıkabiliriz.

Bunun yolu nedir diye sorarsanız ben teknik anlamda söylerim herkesin üzerine düşeni yapması ve bu anlamda çokça sevdiğim sözdür, zafere hiç kimse memur olmaz sefere memur olur. Elimizden geleni yapmak bizim imtihanımızın bu olduğunu ifade edeyim. Peki, mefhumlarımız bize ait değilse ahlak eğitimimiz nasıl olacak? Hemen onu söyleyeyim, düşünce dünyamız ile ahlak arasında bir paralellik vardır, nasıl algıladığınız nasıl davrandığınıza sirayet eder, o yüzden de yani modern içinde algıladığımız pek çok şeyi modern olarak düşündüğümüz için ahlaki davranışlarımızın da modernliğe daha yakın olduğunu söyleyebilirim. Peki, bu kürede bu çerçevede nasıl daha ahlaklı olabilirim hikâyesi, şöyle olabilir bence ahlakı mümkün kılan duyarlılığı gösterebildiğimiz oranda güçlü olabileceğiz.

Ne söylemek istedim daha açıklayayım mesela bugün Müslümanlar ahlaki alanda metafiziksel olana işaret ederek ahlakın bizi dönüştürmesini bekliyorlar yani daha açık bir ifadeyle Cenab-ı Hakk'ın emirlerini yani söz gelimi ilahiyatçı, Kur'an okumuyor mu, Müslüman değil mi dediğiniz andan itibaren siz aklınızı metafiziksel olana yapıyorsunuz.

Oysa ahlakı şöyle anladığımızda bana göre ahlaki fail ile yöneldiği nesne arasındaki buna cenabı hak diyebiliriz, aradaki süreci ifade eder, yani üçlü ayak var, özne her daim o tarihsellik içinde mevcut, yöneldiği nesne Cenab-ı Hakk ve arasındaki ilişki ahlakı oluşturuyor.

Mesela algılamalarımız emirlerin ya da metafiziksel olanın değerlerin ne olduğunu belirliyor. Bu ikisi arasındaki ilişki esas olması gerekirken mesela Müslümanlar en kolayını yapıyor, metafiziksel değerlerin üstünlüğüne atıf ederek ahlakın bizi dönüştürmesini bekliyorlar. Bu tıpkı şuna benziyor, Hacca giden Kabe'ye gidenler bilirler Kabe'ye gittiği zaman tümüyle dönüşmesini bekliyor ama ahlak böyle bir faaliyet değil, ahlak öznenin değerlere modern anlamda konuşuyorum, yönelimi ile

oluşan sürecin kendisi bakın sürecin kendisi diyorum, özne ve nesnenin ilişkisinin oluşması ve bu anlamda ben ahlakın bir duyarlılık işi olduğunu düşünüyorum. Bir bilinç işi, bir şuur olduğunu düşünüyorum, çünkü eğer siz ezberleriniz olan iyiyi hayatınıza yansıtıyorsanız ahlak yeni durumlarda ortaya çıkan bir şeydir.

O zaman o noktada iynin ne olduğunu keşfedecek duyarlılığınız şuurunuz yoksa yanlışa çok çabuk düşersiniz. Bu anlamda geleneksel ahlaka sahip olduğumuz için ezberlerin dışına çıktığımız andan itibaren pusulamızı şaşırtıyoruz, kiblemizi şaşırtıyoruz. Oysa ahlakın hali hazırda canlı bir faaliyet olduğunu anlayabilirsek, şu anda bile içinde bulunduğumuz süreçte gerçekleşen bir yönelim, tercih işi olduğunu kavrayabilirsek o zaman duyarlılığımız bizi her daim iyi konusunda, ya Müslümanca bu işin doğrusu ne olabilir diye kaygı çekebiliriz.

Bu kaygıları çekmiyoruz yani ahlak bizde çok canlı dinamik bir faaliyet değil. O yüzden de zorunlu ve karma eğitimin bu noktada nötr kaldığını düşünüyorum çünkü siz ahlakı önceleyen bir süreci takip ettiğinizde ister zorunlu olsun, ister karma olsun onların bir engel teşkil etmediğini düşünüyorum. Bu yüzden de mesela ben ilahiyat fakültelerinde ayrı eğitim Kur'an-ı Kerim ve benzeri derslerde olabilir, fakat karma eğitimi öcü gibi göstermek hatta muhafazakârlara, muhafazakârlar genelde modernlere yapıyor, he senin gönlün başka şey istiyor demi? Şeklinde çok ayıp belden aşağı şikâyetlerin doğru olmadığını düşünüyorum.

Çünkü Müslümanın eğitimi İslam'ın hedefinin insan olması gerektiğini cinsiyetlerin arkada kalabileceğini, ama bu hassasiyetlerin gösterilmesi gereken yerde de onlara dokunmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu anlamda da yani suçlu zorunlu eğitim, işte karma eğitim hususiyetinden önce nerede hata yaptığımız, ahlak konusunda kavramlarımız konusunda acaba sıkıntımızın ne olduğunu düşünmemiz, ben kendi adıma söyleyeyim bu anlamda herkesin eğitimi modernliğin kitle eğitimi diyor bir fırsat ama bu fırsatı değerlendirecek yönelimlerimizin olması lazım.

Ama siz kalkıp da kadim dünyadaki ayrımları esas kabul ederseniz, modernlere anlatamıyoruz ben çok samimi itiraf ediyorum kızım bile baba diyor bir erkekle bir kadın yan yana gelirse ne olur bir şey olmaz ki diyor. Her şey belden aşağı değil ki diyor ama siz kalkıp da ona ateşle barut dediğiniz andan itibaren "ya baba yapma" diyor. Hakikatten bizim bu noktada ahlakı onlara sunarken ahaksız pozisyonuna düştüğümüzün farkına varmamız lazım. Yani biz ahlakı öğretiyoruz fakat onları ahaksızlıkla suçlayacak şekilde bir kaymamız oldu, oysa hepimiz biliyoruz hacda kadın erkeğin bir arada geldiği bir ortam istenilen, ideal eğitim bu zaten o yüzden de ben gerekmedikçe zorunlu eğitim için karma eğitimin bugün toplumsallık açısından pek çok yararı olduğunu düşünüyorum.

Çünkü geçmişte imam hatip eğitimlerinin nasıl olduğunun farkındayım ben, erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkilerin sıkıntılı olduğunu biliyorum ama bunların hepsinin hakikaten bugünün ifadesiyle seviyeli olması nitelikli olması gerektiğini de düşünüyorum. O yüzden de meseleyi zorunlulukla karma eğitim değil de, eğitimin niteliği üzerinden düşünmenin daha doğru olacağını ileri sürüyorum.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

Üç tane sorun çıktı birincisi kendi kavramlarımızı nasıl üretebiliriz diye işledi, ahlak ve bilim. Şimdi kendi kavramlarımız tabi ki üzerinde entelektüel çalışma yapmak için. Üretebilmemiz lazım bunun için özel bir çaba göstermek gerekiyor mu tabi ki bir miktar özel çaba göstermek gerekir.

Ben size sadece, hocam Ahlak kavramından anlattı ben Bilim kavramından örnek vermek istiyorum size, şimdi hepimizin aklında bilim ile ilimin aynı olduğu bir şey vardır.

Hepimiz bazen ilahiyatçılarla konuştuğumuz zaman onlar da aynı şeyi söylüyor, hocam diyor, bilimle ilimi ayırmak mı gerekiyor neden ayırıyorsunuz diyor. Hâlbuki ilim başka bir şey bilim başka bir şeydir. İlmi bilimle birleştirdiğiniz zaman veya karıştırdığınız zaman o zaman Allah'ın kendisine ilim verdiği kişileri ihmal etmiş olursunuz, yani çünkü kuranda ki anlamıyla ilim bugünkü bilimden çok farklı bir şeydir. İlahiyatçılar onu tayin edeceklerdir bunu haddimi aşmak olarak değerlendirmeyin, bana sorarsanız "bilenlerle bilmeyenler bir olur mu" ayeti insanların eğitimi, bilim öğrenmesi eğitilmesi anlamına gelmez oradaki bilgi daha başka bir bilgidir yani bugünkü anladığımız anlamda bilgi değil, mesela yer çekimini bilen bir adam bilime sahip olabilir ama ilme sahip değildir. İlme sahip olmak başka bir şey, yani kavramlarımızı bu anlamda yeniden değerlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum bu değerlendirmelerin yeni kavramlar türetimine fırsat vereceğini düşünüyorum yani isteyen olursa bilimle ilim ayrımını ayrıca tartışabiliriz.

Şimdi karma eğitim konusunda hocama katılıyorum şöyle bir şey var benim genelde inancım şu, zaten eğer biz karma bir şekilde yaşamayı başaramayacak olsaydık aynı ailenin içinde farklı cinsiyette insanlar olmazdı, o zaman bazı aileler sadece belli bir şey üretirlerdi bazıları başka bir şey üretirlerdi. Yapılan araştırmalar sonuç olarak şunu gösteriyor ki karşı cinsten kardeşi olan çocuklar evliliklerinde daha başarılı oluyorlar çünkü karşı cinse karşı nasıl davranacaklarını biliyorlar.

Biz genelde hani karşı eğitim psikolojisi biz gelişim psikolojisinde biz şunu

anlatıyoruz, her dönemde insanların kendi cinsiyetleriyle ilgili öğrendikleri farklı şeyler var, dolayısıyla okul öncesinde de insanların cinsiyetle ilgili öğrendikleri şeyler vardır, ilkökul döneminde de, mesela okul öncesi dönemde insanlar sadece erkek veya kadın olduklarını öğrenirler, ilkökul döneminde kendi cinsiyetlerine bakarak kendi cinsindeki insanların nasıl davrandığını öğrenirler, ergenlik dönemine geldiğinizde karşı cins ile nasıl ilişki kurulacağını öğrenirler. Bunların gelişim görevidir kişinin bunu yapması gerekir eğer yapmazsa ileriki hayatında sıkıntılarla karşılaşır. O yüzden karma eğitimle ilgili temel sorunun çocuklardan değil de bizden geldiğini düşünüyorum, hocama o anlamda katılıyorum. Çocuklar bizim kadar cinsel düşünmüyorlar orada, yani çocuklar daha yani birbirleriyle ilişki kurdukları zaman bunu cinsellik temelli kurmuyorlar ama biz onları bu ilişkilere karıştırıyoruz diye düşünüyorum.

Zorunlu eğitimin akademik ve ahlaki gelişime etkisi ne olabilir? Sorusu var.

Şimdi içinde bulunduğumuz durumda zorunlu eğitimden kaçma şansımız yok yani bir şekilde insanları eğitmek zorundayız.

Burada ayırt etmemiz gereken şey, biraz önce söylemeye çalıştığım şey oydu, okur-yazarlıkla eğitimi belki birbirinden ayırmamız gerekiyor. Yani herkesi okur-yazar hale getirmek zorundayız onun başka yolu yok. Bu insanlar sokağa çıktıkları zaman bir şeyleri okumak zorundalarsa bir şekilde herkesi okutmak zorundayız ama eğitim vermek anlamında belki seçkin bir eğitim mi belirlersiniz, bu alışkın olduğumuz seçkin değil, seçkin eğitim derler, yani daha ayrı eğitim vermemiz gereken kişiler üzerinde belki tartışmamız görüşmemiz gerekir.

Yoksa sanıyorum ki içimizden hiç birisi kalkıp ta okuma yazmayı kimseye öğretmeyelim diyeceğini zannetmiyorum veya matematiği kimseye öğretmeyelim diyeceğini zannetmiyorum. Zaten zorunlu eğitimin temelinde şöyle bir varsayım var, bu varsayımı ne kadar yerine getirdiğimizi tartışabiliriz. Zorunlu eğitimde normalde verilmesi gereken bilgi insanoğlunun şimdiye kadar elde etmiş olduğu ve herkesin üzerinde ittifak ettiği bilgidir.

Mesela iki kere ikinin dört ettiğini öğrenirsen dünyanın neresine gidersen git değişmez, bunun böyle olması gerektiğini bilir, yani böyle bilgileri örneğin verebiliyor muyuz veremiyor muyuz tartışmak gerekir bence, bu tanımlı yaptığımız zaman işimiz daha kolaylaşır diye düşünüyorum, teşekkür ederim.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Bende bir iki şey söyleyeyim bu konuyla ilgili, diğer hocalarımız alanlarıyla ilgili olarak konuştular, şimdi biz ilahiyat fakültelerinde kız erkek ayrımı olsun diye bir ara gündeme geldi bu olay bazı okullar ayırdılar.

Bir ara kızlar geldiler hocam biz ayrı okumak istiyoruz dediler hatta bir tanesi babasıyla gelmişti hocam ben okulu bırakmak istiyorum dedi. Neden kızım dedim, kız erkek karışık okuyoruz dedi, zaten caiz değil dedi, bende ona dedim ki orda dur. Senin taleplerine saygı duymak zorundayım almak zorundayız ama sen bana fıkıh dersi verirsen ben fıkıh profesörüyüm bana bunu yapma dedim, şimdi çocukla biraz konuştuk. Biz ikna edemedik, o da okuldan ayrıldı.

Ben ayırmadım başka öğrenciler de geldi ayrılmak istediklerini söylediler. Ben onlara şunu söyledim, gerçekten böyle bir şeye ihtiyaç varsa bunu yapmak benim görevim, böyle bir ihtiyaç hissediyorlarsa tamam. Kur'an-ı Kerim dersinde zaten ayrılıyorlar, bazı derslerde yine zaten ayrılıyorlar. Efendimiz de camide önde erkekler arkada çocuklar ve en arkada kadınlar aynı mekân içerisinde namaz kıldırmaştır ama bir sıkıntı varsa tamam başımızın üstüne, bunlar neticede yetişkin insanlar, şimdi bunlar olabilir benim buna hiçbir itirazım yok.

Fakat liselerde şöyle bir problem var daha doğrusu bu konunun tartışıldığı bir programı dinledim epey bir hoca topluluğu vardı. Tıp fakültesinden diğer alanlardan hocalar vardı, Nevzat Tarhan hoca dedi ki, Nevzat Tarhan hocayı tanırırsınız, dedi ki ben liseler de kız erkek ayrı olması gerektiğini düşünüyorum. Ona itiraz ettiler o da ben izah edeyim dedi, orda şöyle bir şey söyledi, bakın dedi erkekler erotik kızlar romantik düşünür dedi.

Eğer sınıfta ergenlik çağında o çağlarda dikkatinizi çekerim, bir kız arkadaşı varsa kendisinin toplayıp kendini derse veremez dedi, şimdi ben şunu söylüyorum yani bu konuların çok farklı boyutlarıyla oturup tartışmak istişare etmek ve makul bir çözüm bulmak gerekir diye düşünüyorum. Yani ne getirip ne götüreceğine bakmak lazım, belki değerli hocamın sosyalleşmesinde daha faydalıdır, ayrı olması belki birlikte olması onu bilmiyorum. Bunları beraberce düşünmek lazım diye ben de altını çiziyorum.

Yine bir şey daha aslında art niyetli olmamız gerektiğini düşünüyorum şöyle bir hatıram var, Yemen'de bulundum bir haftalığına ben, bizim Konya'da bir vakfımız vardı gençleri evlendirme vakfı, biz gençleri evlendiriyoruz, yani nişanlı olup ta

evlenemeyenleri evlendiriyoruz. 25 bin genç evlendirdik, bir evde ne lazımsa veriyoruz. Beyaz eşya dışında, hiçbir ayırmada yapmıyoruz, başı açıktır kapalıdır alevidir, Sünnî'dir. Müslümandır, Hristiyan'dır bütün dinlerde kadın erkeklere meşru kılınan her türlü nikâh yeter ki evlenmek istesin insanlar. Bir erkek kız isterlerse evlendiririz hiç sıkıntı yok.

Yemen de uluslararası bir toplantının üyesiyiz biz, Yemen'de bir toplantı yapıyorlar San'a da, herkes kendileri gibi hangi alanla çalışıyorlarsa onlarla toplantı yapıyorlar. 25 tane kadın var. Bizim gibi iş yapan sonra da toplantı yapacağız, hepsi peçeli sadece gözleri gözüküyor, iki tanesinin sadece yüzü, açık bizim kadınlar gibi kapalı yani, peçeli kadınlardan bir tanesi dedi ki, biz kadınları erkeğin çantası olmaktan kurtaracağız dedi, ben dedim ki bu çarşafın içerisinde Fransa'dan gelen bir kadın var diye düşündüm. Ona dedim ki bir dakika sizinle toplantıdan sonra konuşmak istiyorum dedim, neyse onunla konuştum siz dışarıdan yardım alıyor musunuz dedim, almıyoruz dedi yanındaki arkadaşları alıyoruz dediler. Nerden alıyorsunuz dedim. İngiltere, Fransa... Tamam! Dedim.

Yani şöyle çarşaf içinde de olsa kafanın içinde başka bir şey varsa başka bir şey oluyor. Yani hakikatten hocamın dediği gibi öze dönük bir şey yapmanın faydası var bunları yapalım, ama farklı boyutlarda farklı şeyler varsa bunların değerlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum ben kendi adıma.

Öğrt. Katılımcı Sorusu:

Şimdi sabah ki konuşmalarda eğitimle ilgili toplumun ihtiyaçlarına göre bir planlama gerektiğine ilişkin fikir ön plana çıktı, yani toplumun ihtiyaçlarına göre planlamanın o bağlamda yapılacak yönlendirmenin ne kadar ahlaki olduğunu merak ediyorum. Bir de hocam yani şu erkeklerle kadınların mekân kullanımı ile ilgili de, yani ortak mekânların kullanılmasının bir mahsuru var mıdır, yok mudur?

Hangi düzeyde ortak mekân kullanımına müsamaha gösterilebilir konusunda tavsiye ettiğiniz bir eser var mı? Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Celal TÜRER:

Bir önceki soruya katkıyla başlayayım buradan devam edeyim, anladığım kadarıyla ahlak kişinin doğası diyebileceğimiz güdüler, itkilerinin ötesine çıkabilmek, ahlakın birinci aşaması budur. Söz gelimi itkilerine ve güdülerine tabi olan bir kimse ahlaksız bile değildir hastadır. Çünkü ahlak birinci aşamada itki ve güdülerin ötesine geçebilmeyi ifade ediyor.

Mesela Nevzat Tarhan hocam doğru söylemiş, erkeklerin erotik bayanların romantik düşünmesi bizim doğal halimizdir ama ahlak bunun ötesine geçebilmeyi meydan okumayı, bu birinci aşamadır bence birde ahlak eğer siz kendinizi aşıp yani doğal halinizi aşıp, mutlak değerle mutlak olanla ki ahlak esas orda başlıyor. Şimdi birinci aşamadaki engeli görüp te geriye çekildiğiniz andan itibaren, o zaman sunacağımız ahlak minimum bizi koruyabilecek erkek kadın ilişkilerinde, tamam ayırdığımızı varsayalım erkeklere ve kadınlara mahsus düşünme ortadan kalkacak mı? Sadece pansuman olacak, yani hala yani şimdi lise çağındaki insanlar diyoruz, yapmayalım isterseniz, biz farklı mıyız? O yüzden de kaygılarını anlıyorum fakat o kaygıların ötesine geçmemiz gerektiğini düşünüyorum. Buradan hareketle işte ahlaki eğitim açısından nasıl düzenleyeceğimiz hususu bence toplumu nasıl inşa edeceğimiz hususuyla alakalı. Biraz daha açıklayayım şimdi felsefede akıl deyince hemen buradaki hazırın aklın tümüyle tüm zamanlarda devam eden bir süreç olduğunu hatta aklın fail olduğunu, aklın kurulmuş kurgulanmış deniz feneri gibi bütün her şeyi temaşa ettiğini düşünür.

Oysa sadece aklın zaman içerisindeki serencamına baksak, mesela kadim dünyadaki akıl öncelikle metafiziksel akıl idi, yani fiziki dünyayı aşan tabiri caizse temaşa eden akla deniliyordu, ama ortaçağda akıl teolojik akıl olmaya başladı peki modern dönemde aklın işlevi ne? Kamusal akıl, kamusal akıl neye yarar? Hakikati araştırmak, ne diyelim tanrının işlevini veya emrini yerine getirmek değil, toplumu nasıl oluşturacağımız hususunda, akıl böyle olsun diye söylemiyorum bastığımız durduğumuz zemini anlamak için söylüyorum.

Benim için de bugün hakikaten İslam'ı yaşamak, yaşatmak istiyorsak önce kamuyu nasıl oluşturacağımız meselesiyle uğraşmamız lazım. Bir arada nasıl yaşamamız gerektiği, birlikte nasıl bir toplum inşa etmemiz gerektiği, çünkü bunu başaramazsak şöyle bir durum ortaya çıkacak. Efendim kimin gücü varsa onun hükümler olduğu bir toplum oluşacak, rövanş alma meselesine geleceğiz. İşte cumhuriyet dönemini esas alırsak, laiklerin sürücü koltuğunda olduğu bir hayat, muhafazakârların ya da dindarların sürücü koltuğunda rövanş alınan bir hayata dönüşür. Oysa bizim köklü olarak hakikatle birlikte, bugünün ifadesiyle değerlerimizi etkin kılarak nasıl yaşayacağımızı oluşturmamız lazım ve bu anlamda eğitimi de buna göre planlamamız lazım.

Bu ihtiyacımız var yoksa kadim dünyada ki ihtiyaç efendim söz gelimi, insanın hakikat arayışını doyuracak, onu kâmil yapacak, tamam bunlar olmasın demiyorum ama acilen ihtiyacımız nasıl bir arada yaşayacağız? Birbirimizin görüşünü, mesela felsefenin şu anki anlamını ifade ederek söyleyeyim, derdimi anlatmak için söylüyorum.

Felsefe şuan hakikat arayışı falan değildir, gündelik olanın ifşasıdır. Gündelik hayatımız neye dayanıyor? Siyaset yapmayacağım tamam, şöyle söyleyeyim, şu an insanlar hükümetten ne bekliyorlar? Ben hemen ifade edeyim, eğitim şu an ellinci sırada bile değildir.

Gündelik olanı ifşa edelim, peki sıradan herhangi birisi şu an trafiğe çıktığında diğer insanlardan ne bekliyor? Vallahi yolumu açsın, bana herhangi bir şekilde yol versin, ya böyle bir ilişki olur mu, böyle ilişki olur mu? Şimdi o zaman bizim öncelikle nasıl bir arada olacağımız, nasıl yaşayacağımız konusunda uzlaşabileceğimiz bir platform oluşturmamız.

Ama bunu yaparken de insanların değerleriyle yaşayabileceği bir ortam oluşturmak lazım. Laik, laik olmak istiyorsa herhangi bir şekilde devam etsin, ama dindar da dindarlığını sonuna kadar yaşamak istiyorsa yaşayabilsin. O yüzden de en temel meselemizin toplumu oluşturmak olduğunu fark etmemiz, kamuoyu oluşturmak zorunda olduğumuzun fark edilmesi lazım.

Yok, siz efendim hakikat böyledir dediğiniz andan itibaren size ilk söylenecek itiraz hem de maharetli bir şekilde “benim hakikatim farklı” olacaktır. Ne yapacağız, baskı mı yapacağız ona? O yüzden de meselenin ben kamusal platform da, biraz seküler oldu farkındayım, ama yani şu an ki, birlikte yaşayamıyorsak, birlikte hareket edemeyeceksek bir toplumu oluşturmamamız nasıl olacak?

O yüzden de toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim meselesini teknik ihtiyaçlar meselesine indirgememiz lazım. Yani mühendis ihtiyacımız var planlayabilirsiniz ama bugün eğitimin hakikatten bir arada nasıl yaşayacağımız değerlerine saygılı, birbirlerine hakikatten bağlantılı olan yasalarla olaksa veya değerlerle olaksa, bu insan tipini yetiştirmek zorundayız, bu kaygının ön planda olması gerektiğini düşünüyorum.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

Ben bir eğitimciyim, bu eğitimi nasıl algıladığımızla ilgili bir şey, bana göre eğitim bir azaltma sürecidir, bir sınırlandırma sürecidir. Yani biz eğitimle öğrencilerin davranışlarını sınırlandırırız. Eğitim bu demek zaten, biraz önce hocamın dediği gibi iki kişinin doğal davranışları vardır, biz eğitimle o doğal davranışları sınırlandırırız.

Dolayısıyla eğer ergenlik çağındaki kişiler erkeklerden bahsediyoruz, eğer erotik düşünüyorlarsa bu erotik düşüncüyü bizim sınırlandırmamız gerekir. Bana göre eğitim bu demek, ama siz kişiyi eğer o eğitim ortamından uzaklaştırırsanız yani cinsiyetleri

birbirinden ayırırsanız o zaman o kişinin bu davranışlarını sınırlandıramazsınız hayatı boyunca buna devam eder. Bu çocuğun, bu davranışı bu sınırlandırmayı öğreneceği yer burasıdır ve burada öğrenmesi gerekir, yani şunu mu demeye çalışıyoruz? Biz karma eğitim yapmayalım derken bunlar erotik düşünüyor bunlar romantik düşünmeye devam etsinler birbirlerine karışmasınlar mı demeye çalışıyoruz? Bunlar birlikte birbirlerinin davranışlarını sınırlandırmayı öğrenmeleri gerekir, o yüzden ben karma eğitimden yanayım. Başka türlü bunları öğretemeyiz çünkü bu kişileri bu ortama sokmadığımız sürece bunların kafalarını değiştiremeyiz, bunlar hala aynı şekilde düşünmeye devam ederler diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Ben de bir boyutuyla ilave ederek bitiriyorum. Şimdi tabi hocalarım haklılar fakat şöyle bir problemimiz de var. Yani bunu da görmek gerekiyor, cinsel uyarıcılar toplumda gerçekten çok güçlü. İkincisi cinsellik, özgürlük çerçevesi içerisinde artık görülmeye başlandı. Bir üçüncüsü, çok ısrarlı bir şekilde Celal hocam bunu ara vermeden önceki konuşmasında söyledi, geleneksel kurumlar ve geleneksel kavramlar arasındaki aidiyetler koparıldı.

İnsanlar ve aileler bir anlamda çocuklarına hâkim değiller şuanda ve bunun getirdiği bir telaşla düşünüyorlar ve o yüzden de bazı şeyleri daha farklı düşünebiliriz, düşünmeliyiz. Meselenin bu boyutlarına da bir çözüm bulmalıyız diye düşünüyorum. Peki, zamanımız çok daraldı, buyurun buradan devam edelim, çok özür diliyorum bir soru sorulmuştu o soru boş kalmasın. Bu konuyla ilgili, bundan iki sene önce sanıyorum Ordu ilahiyat fakültesi bir “mahremiyet sempozyumu” yaptı. O sempozyumun bildirileri iki cilt halinde basıldı. Orada aradığınız her şey var, sempozyumun bildirileri var. İki, İslam ansiklopedisini çok önemsiyorum çünkü bir heyet tarafından hazırlandı ve çok uzun bir sürecin sonunda tamamlandı orda mahremiyet maddesine bakabilirsiniz.

Ahmet Recai TEKİN- ESAM Yönetim Kurulu Üyesi:

Celal hocamın özellikle kamusal alan tasavvuru üzerinden belki bir açılım sağlayabiliriz katkıda bulunalım diye söz aldım. Kamusal alan malum olduğu üzere Avrupa merkezci bir düşüncenin ürettiği ve kendi içerisinde bir denge unsuru olarak yanikendi içerisindeki çatışmacı dünya görüşlerini bir arada yaşama demokratikleşme ve çoğulculuk üzerine inşa ettikleri ulus-devletlerde ortaya çıkmış bir kavram.

Şimdi burada bir paradoks var, yani özellikle laiklik Avrupa için anlamlı olurken, bu

kavramın İslam toplumlarına yeniden sunulduğu ve bunu siz de çoğulcu olmanız gerekir, sizin de bizim gibi düşünmeniz gerekir tarzında bir dikte söz konusu. Yani kamusal alanda mekân ve eğitim konusunda İslam medeniyetinin tasavvurlarının sanki hiç yokmuş gibi ya da çoğulcu kültürün İslam toplumlarında teorik arka planı yokmuş gibi bir modern ara dönemle karşı karşıyayız.

Bunun nedeninin pratikteki yaşadığımız süreç üzerinden daha çok tartışıldığı için zannediyorum. Fakat örneğin Avrupa merkezci düşünce onu bir davranış biçiminde çözmeye kalktı ve adına dedi ki rasyonel etik kurumu, yani kamusal alanda rasyonel etik davranışla insanlar bir arada barışı sağlayabilirler, toplumlar ve devletler de. Şimdi bizim o manada büyük eksikimiz var mı Celal hocam, yani bu rasyonel etik dediği bizim de belki ahlak olarak daha çok ortaya koyduğumuzda, mekân-ahlak ilişkisi anlamında çoğulcu ve bir arada olma noktasında bir zafiyetimiz var mı? Şimdilik bu kadarla iktifa edelim.

Prof. Dr. Celal TÜRER:

Teşekkür ederim. Şöyle ifade edeyim yine modernin ürettiği hususiyetlerin bizim kendi bilincimiz tarafından kullanılmasında bir sıkıntı yok hocam yani hakikatten kadim dünyada ki toplumların olmadığına farkına varmamız lazım. Oluşturacağımız toplumun parçalı olacağı aşikâr, şimdi bu noktada biz ne yapabiliriz dediğimizde biz kendi açımızdan baktığımızda bizim Osmanlı tecrübemiz balkan tecrübemiz Kudüs tecrübemiz bunları gayet mümkün kıldığını gösteriyor kendi zamanları içinde. Bu anlamda bizim İslam düşüncesinin temel akidelerinin ilkelerinin de başkasının yaşamasına birlikte yaşamamıza engel olacak bir hususiyet olmadığını düşünüyorum. Yani onların rasyonel etiğine karşı bizim ilkelerimizin, çünkü hemen aklıma gelen Yunus'un meşhur ifadesi "sen kendini ne sanırsan, aynı orada, onu san" bu başkalarıyla birlikte yaşamak için yeterli değil midir? O yüzden yani bizim o zemine sahip olduğumuzu düşünüyorum ama bu mesele kesinlikle bir güç meselesidir, bir siyaset meselesidir, bu çerçevede Müslüman toplumlar halklar bilinçlendikçe zaten o hususiyeti yerine getireceklerini düşünüyorum yoksa dediğiniz gibi şuana kadar sekülere dair uygulamalar sanki Müslümanların öyle bir alternatifi önerisi yokmuş gibi anlaşıyor. Hâlbuki var hatta bunlardan daha ahlaklı önerilerimizin olabileceğini düşünüyorum.

Ahmet Recai TEKİN ESAM Yönetim Kurulu Üyesi:

Özellikle hocam, 11 Eylül'den sonra ve bugün küresel anlamda terör meseleleri ortaya çıktığında batıda ulaşılan modern seviye Müslümanları dışlamaktan geliyor

yani bunlar eğitim kurumları ilkokullara kadar indiği için detaylandırmıyorum burada yaşam tahayyüllerinden sizin öğleden sonraki oturumda vurguladığınız husus, yaşam tarzları üzerinden yani şekilde potansiyel bir terörist olarak İslam toplumları suçlanıyor ve diyorsunuz ki hayır bunu biz yapmadık bunu bana ispatla durumuna düşülüyor ya da hayır orada değilim, benim gibi düşünmüyorsunuz diyor bir ileri aşamada da hayır benim gibi yaşamıyorsunuz noktasına geliyor yani yaşam tarzları noktasında biz bunun üzerinden pratiği inşa edebilir miyiz? Burada modern olanın bize sunulması ile ilgili bir sorun var hocam bu dediğiniz gibi siyasi bir sorun mudur? Bu mekân tasavvuru, mekânın inşası, eğitim mekânının inşası bu yönüyle de değerlendirmekte fayda mülahaza ediyorum teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Celal TÜRER:

Şimdi aşağı yukarı söylediğiniz aynı şeyler, bende farkındayım Batı'nın bu noktada angajmanı söz gelimi bizim dini doktrinlere bağlanmamız kadar bir angajmanı içeriyor. Onlar kültürel anlamda rasyonel anlam bunu bir baskı unsuru olarak kabul ediyorsa da bizim kendi kültürümüzü dini doktrinlere ait angajmanımızı sunabilecek kuvvete ihtiyacımız var ama bu kuvvette değiliz farkında olmamız lazım.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Celal Hocam teşekkür ederim. Hocam buyurun.

Öğrt. Mustafa AYDIN:

Hocam, teşekkür ederim, az önceki oturumu dinlerken değindiğiniz cinsiyetsiz bir toplum yani androjen bir toplum acaba karma eğitimin sonucu olarak değerlendirilebilir mi?

Diğer taraftan karşı cinse davranışı öğrenme deneme süreci de biraz abartılmıyor mu? Şöyle ki bizim medeniyetimiz, inancımız açısından mahrem yaşantı içerisinde karşı cinsle olan münasebetler ve onun dışındaki namahrem ilişkiler içerisinde ki karşı cinsle olan münasebetlerimiz belirlenmiştir.

Bu kurallarla yapılan eğitimin öğrenmeye yeterli katkı sağlandığını, yani yüzyıllarca geçen süre içerisindeki tecrübe bunu ortaya koyarken acaba kendi mefhumlarımızla düşünmeyişimizin oluşturmuş olduğu, kendi medeniyetimizin dışındaki davranış kalıplarına zorlanma biçimleri mi bizi bu problemle karşı karşıya getirdi? Bunu da sorgulamak gerekir mi diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

Androjen bizim ortaya attığımız veya şu an da savunduğumuz bir şey değil. Sistemin amaçladığı bir şey, hakikatten bunu istiyor veya kapitalizm bunu istiyor. İşin kötü tarafı biz şuanda kapitalist sistemin içerisinde yaşıyoruz ve bu sistemde çocuğumuzu yetiştireceksek kapitalizm diyor ki böyle yetiştirin böyle diyorum yani benim bunu onayladığım anlamında söylemedim onu sadece buradaki toplumsal cinsiyet kavramının geldiği nokta olarak söyledim. Diğer yani bu eğitimle ilgili olarak karma eğitimle tarihsel geleneklerimizden gelen bir şey olarak, şimdi bu insanlar bu çocuklar bir topluma çıkacaklar dolayısıyla bu toplumda bunlar dediğim şeyi öğrenmek zorundalar yani karşı cinse karşı nasıl davranılacağını öğrenmek zorundalar. Bunun ister eşleri olduğu düşünün isterse ertesi gün gidecekleri işyeri için düşünün isterse sokakta karşılaşacakları birisi için olduğunu düşünün isterse minibüstü metrobüstü otobüste karşılaşacakları insanlar için olduğunu düşünün. Yani toplumda erkeklerle kadınları birbirinden ayırmadığımız sürece bu insanlar bir şekilde birbirleriyle etkileşimde bulunacaklar ve bunu öğretmenin yolu da okuldur ve dışarda kötü öğrenir biz eğitimi bizim istediğimiz şekilde davranışı sınırlandırmak için veririz. Eğer biz o sınırları bulmazsak dışardaki toplum kendi istedikleri gibi sınırlandırır. O yüzden biz okulda bunu öğretmezsek dışarda çocuğun bunu nasıl öğreneceğini bilemeyiz, dolayısıyla bizim sınırlandırmamız gerekir ki çocuk dışarda bizim istemediğimiz bir şeyle karşılaşmasın dolayısıyla benim bu konudaki düşüncem budur.

Prof. Dr. Saffet KÖSE Oturum Başkanı:

Buyurun Hamdi Hocam.

Hamdi SÜRÜCÜ Şuurlu Öğretmenler Derneği Genel Başkanı:

Şimdi bugünkü konu aslında zorunlu eğitimdi yarın ki konu karma eğitimdi ama biraz konu karıştı çerçeveden uzaklaştı. Ben şimdi burada zorunlu eğitimle ilgili sormak istiyorum aslında. Kur'an-ı Kerim'e baktığımızda Cenab-ı Hakk toplumsal konularla ilgili yanlışlara cezalardan bahsediyor ama kişinin kendi ferdi ibadetleriyle ilgili cezalardan bahsetmiyor, bu konuda zorlama yapmak insanı münafıklaştırır mı? Benim bugün dinlediğim kadarıyla ilahiyatçılarımızın bir kısmının söylediği şey Cenab-ı Hakk onun için insanı münafıklaştırmamak için zorlamayı koymuyor. Şimdi insanlar buradan hareketle okula zorunlu getirdiğimiz zaman acaba insanları okumaya karşı münafıklaştırıyor muyuz? Düşündüğüm şey bu. İkincisi de eğitim yaparken insanları bir binaya toplayıp ta binanın içerisinde 10 yaşındaki bir çocuğa

mesela 5. Sınıfta ortaokul birinci sınıf zamanımıza göre söylersek 13 tane ayrı ders okumak mecburiyetinde kalıyor. 10 yaşındaki çocuğa 13 tane ayrı dersin zihnine depolamaya çalışmak eğitim midir? Zoraki onu oraya getirmek eğitim mi oluyor? Yoksa eğitimin insanlara bir şeyler öğretmek için hayatın içerisinde hayatı yaşarken karşılaştıkları sorunları aşmak için onlara kolaylık sağlamak ve kendi hayatlarını kurgulamaları için olarak mı düşünmeliyiz, buyurunuz.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

Şimdi güzel bir noktaya temas ettiniz, ben demin şunu söylemeye çalıştım bizim eğitimde verdiğimiz bilgiler insanlığın şimdiye kadar üzerinde uzlaşmış olduğu bilgiler olmalıdır. Dolayısıyla o 13 tane dersin hatta bana sorarsanız bizde işine yarayacak olan bir tane ders koyalım denmiştir oda hayat bilgisi dersidir. Ben bunun adını çok komik buluyorum, yani biz eğitimle öğrencilerin dışarda edinecekleri bilgiyi sistematik hale getirmeye çalışıyoruz, şimdi aramızda kalsın bunu kimseye söylemeyin de biz bir araştırma yaptık okula gelirken okula gelmeyen kişileri okula nasıl alacağız diye? Yani bir çocuk bulduk 9-10 yaşında okula gitmiyor, bunu nasıl eğitime alacağız? Şimdi bunları diyelim ki yakaladık biz bu çocuğu hangi sınıfa sokacağız bunun araştırmasını yaptık. Mesela 10 yaşında birisini buldunuz bu 10 yaşındaki birisini birinci sınıftan başlatamazsınız, zaten bunu yine siyasi bir düşünce olarak algılamayın siyasi bir tarafı olduğunu nasıl olması gerektiğini söylemiyorum. Mesela 4+4ün uygulamasında görünüyor, 4+4 ile beraber daha başka bölgede olan farklı bir çevrede olan çocuklar 4+4 ile birlikte bir yaş erken ergenliğe girmek zorunda kaldılar ve bu davranış bozukluğuna yol açtı, yani bu şuan sorunun bir kısmı burayla ilgili aslında. Şimdi 10 yaşında ki çocuğu aldık bunu nereye sokacağız? Dedik ki bu çocuğun durumunu görelim dolayısıyla bu çocuğu teste tabi tuttuk, dedik ki bu çocuk Türkçeyi ne kadar biliyor matematiği ne kadar biliyor yani bu çocuğu sınıfa soksak çocuk bu sınıfa yürütebilir mi diye şunu gördük ki, 10 yaşındaki bir çocuk 3. Sınıftaki çocuk kadar matematik biliyor. Yani okula gitmediği halde gündelik hayatta matematiği biliyor, anlatabiliyor muyum, yani Türkiye’de bir miktar öğreniyor ama bizim istediğimiz gibi öğrenmiyor. Biz eğitimle bunları sistematik hale getirmeye çalışıyoruz bunu demek istedim, yoksa alışılmış eğitim karşıtı şeyler vardır, bunları şeye kadar götürebilirsiniz. Yani eğitimsiz yapabiliyorsanız gerçekten eğitimsizlik daha iyi bir şeydir. Ama o zaman her şey rastgele olur biz dolayısıyla eğitimde bunları sistematik hale getirmeliyiz.

Bizim onaylamadığımız veya istemediğimiz bir şekilde ortaya çıkmasın veya bu davranışları edinmesin diye eğitimi veriyoruz. Bunları nerede verebilirsek yani eğitimi o yüzden nerede yaptığımız öne çıkıyor, biraz önce söylemiş olduğum şey benim için

önemli bir şey. Eğitimi davranışları sınırlandırmak için, öylemi görüyoruz? Yani eğitimi nasıl gördüğümüzü oturup konuşmamız lazım okulu da aynı nasıl gördüğümüzü oturup konuşmamız lazım, bana sorarsanız, sorunuz aslında önemli bir soru pratik açısından baktığımızda şöyle bir sorun veriyoruz. Mesela İstanbul'da ben bir takım okullar görüyorum üniversitelerden daha iyi buraya gönderilen çocuklar farklıdır. Yani okul denen şey nerededir nasıl bir şeydir? O ayrı bir şey ama burası okulsu ben bu okula göndermem anlatabiliyor muyum? Yani uygun şartları sağlayabildiğiniz okullara göndermemiz gerekiyor ama şu anki halimizi soruyorsanız evet şu anki halimiz içler acısı. Ama insanların edinmesi gereken temel bilgiler var bu popüler deyimle okur-yazarlık denen bir şey, bu okur-yazarlığı biz herkese kazandırmak zorundayız ve biz eğitimle insanların davranışlarını sınırlandırmak zorundayız ve sınırlandırırız. Biz bu davranışı kendimiz uyarlırsak iyi bir eğitim vermiş oluruz ama kendimiz uyarlamazsak, sorun yaşarız. Anne babalara diyorum ki çocuğunuzla arkadaş olmayın çünkü siz çocuğunuzla arkadaş olursanız ana babası başkası olur siz ana babası olun çocuğunuz arkadaşıyla arkadaş olsun yani onun gibi şimdi biz bunu sistematik bir şekilde planlamalıyız ki ne istediğimizi gösterebileyim çocuğa yoksa dışarı çıktığında ne ile karşılaşacağını Allah bilir. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Saffet KÖSE:

Ben ufak bir şey ekleyeyim öyle bitirelim. Rozet diye bir yer var bir ramazan ayında burada bekliyoruz. Dağ başında bir doğa şehri burası domateslikler falan var, adam her türlü sebze ekmiş oraya girise bir tane kumbara koymuş, bir tane fiyat listesi koymuş, bir tane terazi koymuş. Hiç kimse yok orada kamera falanda yok insanlar oraya gidiyor, tartıyor, kendisi ödemeyi yapıyor. Şimdi biz neyi kaybettik onlar neyi buldu ve biz neyi arıyoruz, eğitim sistemimiz de mesele bu şekilde ele alınmalıdır.

Herkese çok teşekkür ediyorum.

ZORUNLU VE KARMA EĞİTİM SEMPOZYUMU

2. GÜN 1. OTURUM

KARMA EĞİTİM: TEORİK ÇERÇEVE

Prof. Dr. Hasan BACANLI Oturum Başkanı:

Değerli katılımcılar. Sizin de gördüğünüz gibi yanımda iki duayen var. Birisi Aytaç Açıkalın hocam, ikincisi Sefa Saygılı hocam. Ben sözü Sefa hocama veriyorum.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Böyle önemli bir konuda ÖĞ-DER'e öncülük ettiği için teşekkür ediyorum. Bu tabu gibi görünen konunun tartışılması gerekir. Kadın ve erkek yapıları farklıdır. Kadın daha çabuk buluşa ererken (12) erkek 14 yaşında erer. Cinsiyet kadında daha çabuk gelişir. Kadın bedensel olarak daha zayıftır. Erkeğin gücünün %70 i kadardır. Enerji metabolizması erkeğinkinin % 80 i kadardır. Kadın mahrumiyetlere, şoklara daha fazla dayanır. Kan sayımlarında kadın daha farklıdır. Alkol, sigara gibi maddelere karşı kadın daha hassastır. Kadın yarı yarıya erkekten daha az tolere eder. Kalp damar sistemi olarak, solunum sistemi farklı. Asıl ruhsal olarak farklıdır. Kadınlarda hormonal durumlarda dul, evli, çocuk olarak dalgalıdır. Analık içgüdüğü başlı başına bir konu, adet kesiminde patolojik bir psikoloji var. Erkekten böyle bir durum yoktur. Kadınların regl halinde ruhsal yapıda kadınlarda değişme olur. Kadın ve erkek çocukluktan itibaren ayrı dünyaların kişileridir. Çocuk kız ise kendisini sevdirebilir. Çocuk masallardan, erkek makine icatlardan savaşlardan, kız çocuğu çiçek ve kuşlara sahip olmayı tercih eder. Erkeklerde ergenlikte babalık güç ortaya çıkar. Organizmada ağır yükler yüklenilmesi ruhsal yapıyı bozabilir. Bedensel olarak zorlayan kadınlarda ruhsal bozukluk olabilir. Erkekler üniversitede daha saldırgan, daha fazla suç oranına sahiptir. Adli tıpta 20 yıldır görevlidir. Suçlu olarak on erkeğe karşı bir kadın gelmiyor. Alkol uyuşturucu ve sigara bağımlılığı erkekte daha fazla. Ailede erkeğe teslim olmak, erkeğin aileye sahip çıkması. Erkek ben-merkezcidir. Kadın diğergam, eşseverdir. Başkalarının ıstıraplarını paylaşmak, fazilet derecesinde yüksektir. Erkek kendini düşünür. Kadın bedensel olarak dayanma gücü fazladır. Merhametlidir. Mukavemeti daha fazladır. Erkek daha dışa dönüktür. Dış dünyayı ele geçirmeyi düşünür. Kadın iç dünyaya yönelir. Kadın giyime karşı düşkündür. Vejetatif yöne eğilimlidir. Akıl eşittir. Ancak bazı melekeler farklıdır. Erkek sayılarla çalışma yeteneği, teknik beceri açısından üstün kadın lisan hızlı konuşma, gözlem açısından üstün. Erkekler karar alma, kritik davranışlara ilgi, kadın daha toplumsaldır. Entelektüel açıdan değil duygusaldır.

İki farklı dünyayı aynı kefeye koyarak eğitimi yaparsanız sorun çıkar. Batıda bu konuşulur, bizde ise tabudur. Normal şartlarda farklı beyinlerle dünyaya gelir, kadın duyarlı ve empatik bir yapı erkek düşünsel yapı (Der Spiegel). Kız çocukları ve erkelerin birlikte okumasını önerenleri kız ve erkek okulların başarısı karmaya göre daha fazla (Times dergisi) İngiltere'deki puana göre yapılmış. İlk üçe girenlerin tamamı özel kız okulları ilk 50 ye giren lisenin 41 i karma değil. Sadece 7 tanesi karma eğitimde. Çağdaşlığın gereği olan eğitim belki de düşünöldüğü kadar başarılı değil diyor (Milliyet)

Karma okul erkelerinin %55 i başarılı ayrı okuldaki erkeklerin %80 i başarılı. Müfredatları aynı ancak başarı farklı. (ABD istatistik). The Times da Bernick isimli bir kişi kızların erkeklerden farklı eğitim almalarının faydasını gördüğünü söylüyor. Kızlar erkeklerin olmadığı bir ortamda kendilerini daha güvende istiyor.

Kızların olmadığı bir ortamda dikkat dağılmıyor ve daha başarılı. Kızların olduğu ortamda daha fazla söz alıyor. Olduğu ortamda ise acaba kızlar ne der diyorlar.

İlk on okulda sadece birisi karma okul. ABD de bu düşünce yıkılmış. Ayrı okullar teşvik ediliyor. Öğrencileri meşgul eden taciz, gebelik, boş zaman geçirme bu okullarda daha az.

Ergenlik çocuklarda hamile kalma 1/40 karma okullarda üçte bir. Ayrı okula gidenlerin kendine güvenleri daha yüksek.

ABD senatosundaki kadınların % 20 si kız okullarından mezun olanlar. Öğrenci testleri ve üniversite yerleşiminde ayrı okullardan gelenler yüksek. Özel okullarda % 7 ayrı okullar. Yakında daha fazla oranda ayrı okul olacak. New York ta 9 devlet okulu ayrı. Yine başka ey-aletlerde de benzer uygulamalar var.

Göröldüğü gibi karma okullarda sorunlar var. Kavg, güröltü, yaralanma hemen hemen çoğu erkek kız arkadaş ilişkisi sonucudur.

13 yaşında bir erkek çocuğu geldi bana. Sürekli dalgın diyor annesi. Çok sessiz. Bizimle konuşmuyor diyor. Getirdiler. Sohbet ettik. Çocuk dedi ki ben Şaziye'ye aşığım. Hep gözümün önünde, her şeyde onu görüyorum diyor.

Çizgi filmler bile kız erkek arkadaş teması var. Arkadaşı yoksa tuhaf karşılanıyor. Böyle olunca bu önemli dönemi abartılı flörtlerle geçiriyorlar. 15 yaşında bir kız çocuk getirdiler. Sitenin güvenlik görevlisine aşıkmiş. Biz 3-4 yıldır çıkıyoruz diyor. Kız ve erkek arasında öğrenme 4 fark var. Aynı yere koymak akıllı değil. Erkekler

derste aktif olmayı, kızlar daha sakin ortam istiyor. Kızlar erkeklerin olduğunda daha çekingenler. Kızlar dil öğretimi, erkekler ise aktif öğrenmeye yöneliyor. Öğretmenin bir sorunu motivasyondur. Atlanta Üniversite araştırma, sınıf yönetimi, idari uygulama ve en önemlisi motivasyon diyor. Karma eğitim öğrencilerin motivasyonu düşürüyor.

ABD eyaletin eğitim sistemi iflasın eşiğinde diyor. Eski Sovyetlerin çöküşünden sonra, ülke genelinde ülke çapında ayrı eğitim başlattı ve başarılı sonuçlar aldı. Kız ve erkekler ayrı sınıf açmaya başladılar. Moskova'da ayrı devlet okullarında, ailelerden gelen yoğun talebi karşılayamıyordur. Grigoreva isimli birisi diyor ki, 15 yıl önce kız erkek ayrı eğitime geçtik. 19. Yüzyılda da zaten yaygındı diyor. Beyin yapılarımız farklıdır bunu örnek alıyoruz, son iki yıldır yapılan testlerde bizim çocukların hem psikolojik hem de fiziksel daha iyi durumdadır diyor. Kız ve erkek sınıflarda yanı dersi aynı anlatırsanız farklı sonuçlar çıkar. Ayrı ayrı anlatılırsa başarılı olur.

Tanya 9. Sınıf öğrencisi, eğitim düzeyi yüksek bu duruma alıştık. Annem ve babam da memnun. İlişki olayına gelince dışarıda bunu yapabiliriz diyor.

Kız ve erkek arasındaki farkları şu şekilde sayabilir:

1. Kız ve erkekteki bilişsel düzey farklıdır
2. Erkekler Spor, fizik kimya gibi alanlarda daha başarılı
3. Kızlar Dil, pedagoji psikoloji alanlarında daha başarılı
4. Karma eğitimde kızlar yeteneklerini geliştirememektedir
5. Karma eğitimde kızlar çekingen, söz almak istememekte, kişilikleri baskılanmakta
6. Karma eğitimde erkeklerde karşı cinse olan ilgi hormonal olarak zihinsel performanslarını düşürmektedir. Ergenlikte hipotalamustaki hormonu desteklemekte, kimyasallar kan dolaşımında dolaşarak beyni etkilemekte
7. Aşık olma, saatlerce sürün mesajlaşma, kıskançlık çocukları etkilemekte, (bir kız çocuğu karma eğitim, erkeklerle ileri gitmişler, erkek kasete almış, akli başına gelince şantaj malzemesi olarak kullanmış, herkese atmış. İnanamadım, aile doğruladı.
8. Kız erkek kıskançlıkları, istenmeyen gebelikler artmakta % 47 – 78 i cinsel tacize maruz kalmakta (ABD)
9. Kız arkadaşlıklar dostluk ilişkisine dönüşmekte, karma okul kızlarda düşmanlık gruplaşması
10. Fiziksel olarak kendini güzel hissetmeyen öğrenciler, bu yılların mutsuz

geçirmesine neden olmaktadır. Bedeni inceleme, sivilce, kepçe kulak, burnunun büyüklüğü

11. Doğuda muhafazakar aileler kız çocuklarını okula göndermezler.

Öğrt. Abdurrahman ERBAŞ:

Bir ikilem var, Karma eğitimi istiyorsak nereden başlamalıyız. Lisede karma eğitim kalkmalıdır. Ben ayrı okulda okudum.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

İlkokulda karma eğitimi olmasında fayda var. Bir takım duygular gelişmemiştir. Ortaokul ve lisede olmalı. Ancak tümü olmamalıdır. İsteyen buraya göndermedir. Üniversitede karma eğitime gerek yor. İlahiyat ayrı bir örnektir.

Ortaokul ve Lisede önemlidir. Cinsel gelişimi, uyarma bu dönemde başlar. Yüz milyar nöronla doğuyoruz. 40 yaşından sonra azalıyor. Bağlantılar en yüksek düzeye 24-25 yaşlarında başlıyor. Daha sonra öğrenme kapasitemiz düşüyor. Bu yaşlarda başka mevzular girerse yetiştirme engelleniyor. Olimpiyat rekortmenine soruyorlar başarınızın sırrı nedir diye. İlk önce erkek arkadaşımın ayrıldı. Spora başladım.

Cinsel eğitimin de ayrı verilmesi gerekir. Karma eğitim kız ve erkeklerde erken uyanmaya neden olabilir.

Öğrt. Mustafa AYDIN:

Karma eğitimde öğrencilerin kendine özgü davranış göstermelerini birlikte olmaları engelliyor mu? Eğer engelliyorsa, ergen olma durumunda rollerin karışmasına neden olur mu? Mutluluklarını engeller mi?

Daha sonra moda akımı hale geldi. Cinsiyetsiz olma konusu. Birbiriyle yetinme olayı. Bu durum karma eğitiminin nedeni olabilir mi?

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Cinsiyetliğin gelişimi bir problem. Aslında cinsiyetsiz dememek lazım. 3. cins demek lazım. Onların da cinsel duyguları var. Burada kız ve erkeğe aynı eğitimi vermek, onları aynı potaya koymak, 3. cins olayını arttırmaktadır. Peygamber efendimiz, kız çocuklara pembe, erkek çocuklara mavi giydirilmesini tavsiye ediyor. Doğumdan itibaren bu ayrım yapılmalı. Kendi cinsleriyle büyümesini sağlamak lazım. Cinsiyetleri ön plana çıkarmakta fayda var.

Arş. Gör. Musa ÖZTÜRK:

Ayrı cinstekilerin akademik başarısından bahsettiniz. Boşanma olaylarında kadına yönelik şiddet konusunda ölçülen bir metrik var mı? Evet, bunları ayırdık, başarılılar. Daha sonra iş hayatında, evlilikte, sosyal hayatta sorun yaşıyorlar mı?

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Ben bu konuda bir çalışma görmedim. Bunu tespit etmek de zordur. Tunus'ta devrimden sonra ilk önce karma eğitime geçildi. Tıpkı 28 Şubat gibi. Bunlar evlilikte daha başarılı olur diye bir şey yok. Bunu araştırmak gerekir. Aksine ayrı eğitiminde karşı cinse daha önem veriyor gibi geliyor bana. Tabi bunlar sübjektif. Araştırmak gerekir.

Ahmet Recai TEKİN ESAM Yönetim Kurulu Üyesi :

Toplumsal algı olarak ortaya çıkıyor. 4 hanım, 4 erkek, saçlarını kazıyor, gri pantolon, kırımızı t-shirt giyiyorlar ve bir masaya oturup şimdi tartışabiliriz diyorlar. Bu da cinsiyetsiz bir durumu vurguluyor.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Toplumsal cinsiyet dersleri okutuluyor. Cinsiyet arasında fark yoktur diyorlar. Yanlıştır. Kızlar ve erkekler birbirilerinden önemsizdir değil. Onların yapılarının bilmemizde fayda vardır diyorum.

Prof. Dr. Hasan BACANLI Oturum Başkanı:

Sözü eğitimin duayen ismi Aytaç Hocamıza bırakıyorum. Buyurun Hocam.

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN:

Sabahınız hayırlı olsun. BM ye göre bugün İnsan Hakları. Hayırlı olsun. Bize göre her gün insan hakları günü!

Dünya baş döndürücü bir şekilde değişiyor. Sizin de başınız dönüyor mu? Çok hızlı ve karmaşık bir dönem yaşıyoruz. Böyle dönemlerde, kendilerini bilinçli olarak algılamaları, korumaları geliştirmeleri sorun. Benim başım dönmüyor deyince, şunu söylemek lazım. Biz yavaş değişiyoruz. Dünya bize hızlı geliyor. Fizikte aynı

hızda giden uzay aracında birbirine geçebiliyoruz. Bu toplumlarda önemli olan hızın nereden geldiğine, değişimin nereden geldiğine bakmak lazımdır. Havanın değişimini iyi izlemezseniz kıyafetinizi de ayarlayamazsınız. Hasta olursunuz. Biz gelişimi takip etmezsek geri kalırız. ÖĞ-DER'e geleceği iyi gören aydın insanları davet etmesi nedeniyle teşekkür ediyorum. Hocamı dinlerken çok aydınlandım. Çok iyi olmuş bu organizasyon.

Halk arasında bir deyim var. Bayram değil düğün değil eniştem beni niye öptü. Nereden geldi bu durum. Ayakkabımızda çivi var. Ama ayağa batınca sorun. Demek ki siz bunu sorun gördünüz. Yöntem budur. Konunun uzmanlarıyla bunu konuşmak doğrudur. Bu nedenle Felsefeci var mı bilmiyorum. Evet, bunun felsefesini ortaya koymak lazım.

Problem var. Çivi batıyor tamam. Ne yapalım. Kız erkeği ayırınca ne oluyor. Ben her iki tarafta da çalıştım. Lise orta öğretim geçiş sınavlarında başarısız oluyoruz, disiplin suçları artıyor, öğrenciler kız erkek olunca dikkati dağılıyor, kanma eğitimde öğretmenler sınıfları yönetmekte zorluk yaşıyor, karmada öğrenciler kendini ifade edemiyor, acaba bunlar karma eğitimden dolayı mı?

Kız ve erkek çocukların öğrenme yöntemleri farklıdır. Dişi ve eril beyin kimyasal yapıları farklıdır. Beden ruhsal yapılar farklıdır. Kadınlar daha erken olgunlaşır. Kadınlardan, kızlardan beklenti farklıdır. Her düzeyde kızlar daha başarılı. Üniversite sınavı mesela. Bunları tasarlamaya çalışıyorum. Bir arada tuttuğumuz zaman, neler değişir. Burada hocamın sorduğu soru bende de var. Hangi düzeyde ayırım olacak.

Benim yaklaşımımın bu böyledir, ayrılmalıdır, bu böyle değildir ayrılmamalıdır demiyorum. Ya, ya da yaklaşımı yıllar önceki yaklaşım. Hem birlikte hem ayrı olabilirler görüşünü benimsiyorum. Bir laf vardır. Yahudi züğürtleşince eski defterleri karıştırmış. Kadim medeniyetimizde böyleydi diyoruz. Cumhuriyette Amerikan kız koleji, Kabataş erkek koleji gibi uygulamalar var. Öğretmen okulları da ayırdı. O kadar kızın da bir araya toplanmasında da problem var. Eğri oturup doğru konuşmakta fayda var. Biz bir kere iyi erkek ve iyi kız çocuğu yetiştiremiyoruz. Buradaki bayan arkadaşlardan özür diliyorum. Kız okullarının en büyük problemi tuvalet tıkanmasıdır. Her şeyi oraya atarlar. Bu konuda eğitim vermemişiz. En büyük problemim erkek öğretmendi. Ayırdığınızda erkek öğretmen vermeyecek miyiz? Ben kız okulunda müdürlük yaptım. Bana âşık olan kızlar varmış, şimdi söylüyorlar. Erkek okul yaptığınızda bayan öğretmen vermeyecek miyiz? Kız enstitülerinin en büyük problemi bayan müdireler, bunlar evlenememişlerdir. Terör estirirler. Cumhuriyet dönemi böyle sorunlar yaşıyor. Ayrım var. Van'da çalıştığımda, baş muavin iken

240 kız öğrenci var. Biz bu okula erkek öğrenci alalım dediler. Kız öğrenciler akşam çıkacağında, müdür muavini eteğini ölçüyor. Bütün ilin delikanlıları okulun önünde. Etek ölçüsünden sonra da dışarı çıkınca yukarı çekiyorlar. Etek muayenesinden vaz geçtik. Haftanın belli günlerinde değil her gün çıkabilirler dedik. Erkek sayısı kapı önünde azaldı.

Sadece kız okullarına erkek öğretmen verdiğinizde sorun olabiliyor. Biz burada konuşurken dikkat ettim. Öğrencilerin akademik başarıları yönünden değerlendiriyoruz. Acaba sonra ne oluyor. Birey kendi kültürünü yaşama hakkına sahiptir. Bu bir gerçektir. Ben karma eğitimi istemiyorum diyenlere saygı duymak lazım.

Kız erkek öğrencilerin öğrenmelerinin farklı olduğunu düşünürsek, ayrı bir müfredat söz konusu olur. Bunalır ben istatistiklerle araştırdım. Kız erkek toplumda çok sorun değil, bazı kesimlerde görülüyor. Kız çocuklarının okullaşması daha önemli görülüyor Osman Turan Türkiye’de Manevi Buhran adlı eserinde, bizim İslamiyet’e girişimiz ile Avrupa’ya girişimizi karşılaştırıyor.

Türklerin İslamiyet’e girişinde din değiştirmek suretiyle, İslam’a medeniyet getirmek suretiyle, Araplardan daha fazla etkisi olmuştur. Avrupa medeniyetiyle ilgili olarak ise, onlara mukavemet ile, din değiştirmeksizin, maneviyattan uzaklaşarak yapmışız. Rus ve Japonların tersine olmuş. Yeniden İslam kültürüne girerken, Cumhuriyetin reddiyle, Batının her şeyini reddederek, Arap medeniyetine giriyoruz gibi geliyor bana.

Prof. Dr. Selahattin TURAN:

İkinci meşrutiyet döneminde ilk kadın öğretmen yetiştirme yapıldığında, binada erkek müdür vardı ancak başka bir binada oturuyordu. Çirkin ve yaşlı öğretmenler kadın gözetiminde ders veriyordu.

Mustafa KIR MEMURSEN İl Başkanı:

Bu güzel ilmi sohbetten dolayı ÖĞ-DER’e ve sizlere teşekkür ediyorum. Karma eğitim bizim de sendika olarak gündeme getirdiğimiz bir husus. Karma eğitimden vaz geçilsin ya da isteyenler kız erkek eğitim görsünler deniyor. Ben ikincisini istiyorum. Şu olsun mu, bu olmasın mı? Eğitimimizin amacında hangi tip insan yetiştirme var. Bu gün eğitimde kullandığımız enstrümanlar bizim hedeflediğimiz insan tipini veriyor mu?

Mesela eğitimde terbiye konusunu hiç duymadım. Eğitilmiş bir terörist, hırsız olabilir. Terbiyeli bir hırsız, terbiyeli bir terörist olamaz. Ya müfredat yanlış, ya hocalar iyi öğretmiyor, ya metotları kullanamıyoruz. Bu karmaşıklık içerisinde ister karma olsun ister olmasın, yanlış şeyler öğretildikten sonra sonuca gitme açısından bir fark yok. MEB bürokratlarıyla da konuşuyoruz. Eğitim konusunu hiç konuşmuyorlar. Sınav odaklı konuşuyoruz diyorlar. Birçok sınav adı var. Geriye dönüyoruz. Eski sisteme dönüş var.

Neden bilim adamlarımız, öğretmenlerimiz haykırmıyoruz ve kobay gibi çocuklarımızı kullanıyoruz. Anne baba eğitimini hiç konuşmuyoruz. Al hocam eğit bunu diyoruz. 10 yıl müdürlükten sonra, fincancı katırlarını ürküttüm, bir sınıfa hâkim olamadım. Arkadaşlarıma sordum. Ben disiplin göremiyorum dedim onlar da idare edeceksin hocam dediler.

İnancımıza göre herkes günahsız olarak doğar. Ağlayarak çocuklarımızı kucağımıza alıyoruz. Okul Öncesine severek götürüyoruz. İlkokula gelince biraz iteliyoruz. Ortaokulda gelince göz göze gelemiyoruz. Lisede hâkimiyet onlardadır. Adım, adım, terörist, aylak gezen kişiler haline getiriyorsak, okula gitmemeyi daha hayırlı görüyorsak, böyle bir eğitim sistemine hala mahkûm isek, o zaman bu toplantıyı faydalı görüyoruz. Temel kurmadan çatıyı konuşuyoruz. Sizden ilham aldığım için bu cesareti buldum. Bir ay aradan sonra derse girdim. En büyük kaybettiğimiz şey utanma duygusudur. Bunu kazandırmadan öğretmenin verebileceği hiçbir şey yoktur. Karşında her şeye gülebilen bir kitle vardır. İşte ben diyorum ki, şu ruhsuz eğitimden, terbiyesiz eğitimden terbiyeli eğitime geçmemiz lazım. İddia ediyorum, İslami eğitim demek bir takım antipatilere neden olabilir. Peygamberimizin güvenilir, emin olarak sunduğu eğitimi sunmadan bunu yapamayız. Kendi çocuğu gibi öğrencilerini görebilen kaç öğretmenimiz var, bunu anlamamız gerekir. Biz yetişmeden, yetiştiremeyiz, eğitilmiş olmadan, eğitemeyiz.

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN:

Ben bu kadar uzun konuşamamıştım. Teşekkürler.

Hamdi SÜRÜCÜ Şuurlu Öğretmenler Derneği Genel Başkanı:

Biz ev sahibi olarak kendi isteğimiz şey konuşulsun diye tertip etmedik. Anlaşılan bir toplantı daha yapacağız ve eğitim nedir, ne olmalı bunu konuşmalıyız. Biz bedevi kültüre mi dönüyoruz dedi hocam. İslam Türklere mi bir şey kattı, Türkler İslam'a mı bir şey kattı.

Erbakan Hoca ile görüşmeye gelen bir tez öğrencisine hangi konu üzerinde tez yaptığını sorduktan sonra der ki; sen Türklerin İslam’a Katkısı adlı tezini İslam’ın Türklere Katkısı olarak değiştir. Çünkü İslam vahiy temelli bir dindir.

Biz burada hayata başlarken Müslüman olarak nereden başlayacağımızı kaybettik galiba. Batı 18 yy da bizim önümüze geçince biz yolumuzu kaybettik gibi. Bedevi kültür çok kötü değildir. Hz. Hacer Hz. İsmail ile zemzem önünde dururken bir kervan kullanabilir miyiz diyor. Cevap sahiplenip başkalarının kullanmasına izin vermeyecek değilseniz kullanabilirsiniz. Böyle bir medeniyet bugün dahi yoktur. Ben görüşümü en sona bırakmak istiyorum. Teşekkür ederim.

Öğrt. Nevzat ÖYLEK:

Sefa hocama. Psikolojik olarak insanların erişilmez olana yönelimi var. Doğru mu? Karma eğitimi yapılan okullarda, ilişkilerin normalleşmesi adına bir şey yapılabilir mi?

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Karma eğitimde ihtiyaç kalmıyor mu diyorsunuz?

Öğrt. Nevzat ÖYLEK:

Aynı ortamda olmadıklarında erişilmez görüyorlar. Bu ilişkiyi çarpıklaştırır mı?

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Bir miktar arttırabilir. Son yüzyılda ABD ve Avrupa’da kadın erkek ihtilafı sıradanlaştı. Acaba cinsel çarpıklıklar arttı mı? Maalesef cinsel sapkınlıklar arttı. Zannedildiği gibi tecavüzler, sapkınlıklar birlikte olunca arttı. Cinsel güç, sehve bir araya geldiğinde düşüyor. Bir miktar ayırmak lazım. Ergenlerin iç içe olmasını benimsememeye başladı Batı. Sadece ahlaki olarak değil istenmeyen nedenlere yönelttiği için.

Prof. Dr. Selahattin TURAN:

Katkı vermek isterim. Aslında Karma Eğitim ilgi akademik tartışmalar 4 noktada değerlendirilmektedir.

1. Kız erkek öğrencilerin psikolojik durumu
2. Kız erkek öğrencilerin Bilişsel, akademik durumu

3. Öğrenme stilleri
4. Öğretmen öğrenci ilişkisi cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Aslında doğu toplumlarında daha çok yapılması gereken araştırmalar yapılmamıştır. Matematik, dil, performansına etkisi olarak yapılıyor batıda. Temel beceriler alanında kız ve erkekler başarılı olunca toplumu etkiliyor. Erkek bilim insanı ve kadın bilim insanı olarak farklılaşma. Karma eğitimin genel başarı üzerine araştırma, okul tutumu, okulun amaçları, cinsiyet ön yargıları oluşturmaya etkisi gibi konular. Kadınlar kadın cinayetlerinde daha duyarlı, erkekler pasif. Batıda aile içi şiddet fazla. Boşanma fazla, biz de de fazla. Karma eğitimin bunlarla ilişkisi var mı? Cinsel tacize maruz kalma. Kızlar kurban oluyor.

Ülkemizde bu başlıkları el alan güçlü çalışmalar yok. Bu tartışmalar esnek olmak seçici olmak. İnsanlar hangisini istiyorsa oraya gitsin.

Aytaç hocamın değindiği kadim tartışması. Batı kadim olanı sürdürdü. Dini sorgulamakla birlikte sürdürdü. Dil açısından Yunanca, kurum olarak kiliseyi korudu. Kreş sözcüğü mesela Hz. İsa'nın doğduğu yerin adıdır. Dekan, rektör gibi kelimeleri sürdürdü ama içeriğini boşaltarak. Biz bu kadim medeniyeti sürdüremedik. Birikimimizden yararlanamıyoruz. Sıbyan mektepleri, öğretmen okulları deneyimimizi sürdüremedik.

Tam bağımsız, milli varlık ve bütünlüğün sürdürülmesini vurguladık ama AB eğitim komisyonu bize karma eğitimi sürdürün diyor. Biz bu işin neresindeyiz. Türk eğitimin yönü mefkûresi kıvılcık elması nedir? 2100 yılında biz nerede olacağız?

Onların sorunlarını kendi sorunlarımız olarak tartışıyoruz. İnsanlık olarak model önermek zorundayız. Bizim insanlık için katkı verebileceğimiz konuları ÖĞ-DER olarak ele alınması önemlidir.

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN:

Sendikacı meslektaşım. İki şeyi atlıyoruz. Bir laf var, Tilki Baş kesici Kurdun adı yaman çıkmış. Bu hızlı değişimde, bir güç var. Evrensel gibi. Kapitalizmi gözden ırak tutuyoruz. Çocukları konuşurken çevresini konuşmuyoruz. Nasıl bir çevrede yetiştiriyoruz. Ondan da öte fiziksel yapı, coğrafi mekân olarak onlara ne veriyoruz? Ne kadar genişlikte park yapıyoruz? İçine kafeler koyuyoruz nasıl kontrol ediyoruz? Aydınlatma düzeyleri, nedir? Psikologlar var mı? Güvenliği sağlıyor mu? Bunları konuşmuyoruz.

Selahattin hocam güzel şeyler söyledi. 2019 yılına kadar hayata hazır, sağlıklı, mutlu bireyler yetiştirmek. Nasıl sağlıklı olacak, nasıl hayata hazır olacak. Mutlular mı? Denimden beri akademik başarıdan söz eder durduk. Mutlular mı? Kanalı oraya açmak lazım. Araştırmalara yönelmek lazım.

15 Temmuz yaşadık. İnsanlar kurşunların önünde durduk. Bu insanlar nasıl bir eğitimden geçti de bu duruma geldiler. Karma eğitilmiş mi, ilahiyat mezunu mu? Bunların üzerinde durmak lazım.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

İsteyen veli, erkek ve kız okullarına yönelebilmeli. Velileri böyle bir baskıya tutmak doğru değil. Batı örneklerini müşahhas örnek olarak verdim. Karma okullar artık 28 Şubatta mecbur oldu. Karma okul mecburiyet. Günümüzde gençler evlenmiyorlar. Evliliği geç yaşlara erteliyorlar. 30 yaşına gelmiş evlenmek istemiyorlar. Ya da hiç evlenmiyorlardı. Ayrı olsalardı. Daha erken evlenebilirlerdi diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Hasan BACANLI Oturum Başkanı:

Ben çok müstefit oluyorum. Her iki hocamın ve katılımcıların katkıları çok iyiydi. Varlık yokluktan çok, tercih nedeni haline getirmek gibi bir konu ortaya çıktı gibi. Sosyolojik ve dini değerlendirmeleri öğleden sonra yapacağız. Herkese teşekkür ediyorum.

II. OTURUM

KARMA EĞİTİM: SOSYOLOJİK, FELSEFİ, PSİKOLOJİK VE DİNİ DEĞERLENDİRMELER

Prof. Dr. Celal TÜRER Oturum Başkanı:

Değerli hâzirun. İki günlük çalışmamızın hayırlı olması temennisiyle oturumu başlatıyorum.

Felsefi anlamda en temel sorun, bu sorunun sanki masa üzerinde duran bir konunun hemen çözülmesi gibi düşünülmektedir. Hayatın içinden tezahür eden bir gösterimin anlaşılması konusudur. Bir medeniyet sorunu olarak nerede durduğumuz konusudur. Mustafa beyin bir eğitim politikamız var mı sorusu gibi olmadığı görülüyor. Bir kara tablo değil de modernler bile kendi insanını bilen nasıl yetiştirecekleri konusunda gayretleri var. Bizim en temel sorunumuz, gelenekten moderne geçişteki sorunumuzdur. Bir eksen kayması problemiyle karşılaşyoruz. Neslimizi nasıl yetiştireceğimiz konusuyla bizi karşı karşıya bırakıyor. Dikkatimiz hep başarıya yöneltiyor. ÖĞ-DER feryadı, tamam başarı ancak arkasında bir maneviyat olması konusunu düşünmeye sevk ediyor. Metafiziği oluşturmak için fizikte neyin var olduğunu bilmemiz gerekir. Her ikisini birlikte almayı gerektiriyor. Fiziği araştırdıktan sonra metafiziğe geçmiş kadim bir medeniyetiz. Metafizik yapını fizik yapıya dönüştüreceği zehabı ortaya çıkıyor. Batılılardan ödünç alarak, mirası apararak değil, kendi kavramlarımızı üreterek fizikten metafiziğe yolculuk yapmamız gerekir. Metafizik yapı bugün fizik yapı ile uymayan bir yapıdır. Modern dünya niceliksel, kadim dünya niteliksel yapıya yönelmiş. İyi insanın ölçütleri nedir sorusuyla karşılaşyoruz. Ancak ölçüt koyamıyoruz. Modernler ölçütle konuşur. Bir önceki oturumda biyolojik farklılıklar, ruhsal farklılıklar tespit edilmiş durumlar. Fizik ve metafiziğin felsefi anlamda eşgüdümlü gidebilmesi gerekir. Düşünceyi nasıl oluşturduğumuz, politikalarımızı eğitim konusunda nasıl oluşturduğumuz önemli. Tamirci motoru durdurur arızasını tamer eder. Eğitim durdurulacak bir şey değildir. Kardiyologların yaptığı gibi kalp çalışırken düzeltmek gerekir. Bunun da zor olduğunun farkında olmamız gerekir. Birçok değişiklik gerekiyor. Her şey geliştirebilir olmalıdır. Bizin dünyamızdakiler ve nesiller değişiyor. 20 30 yıllık dilim 20 seneye 10 seneye hatta 8 seneye indi. Nesil farkı, algılama farkı var. İnsan yetiştirme projesi hem içeriden hem de dışarıdan bizi bir sıkıntıya sokacak bir şekilde geliyor. Biz daha derin etkileniyoruz. Modern çağ ile kadim medeniyeti birleştirme çabasıdayız. Problemler planlamayla, tasarlamayla çözülebilir, ancak başlangıcı kaygılarımız olduğunu düşünüyoruz. Kaygılarımızı diri tutmak gerekir.

Yüzlerine de söylüyorum, en kaliteli hocaları toplayamazsınız. Bu konuda bereketler hâsıl olacağını düşünüyorum. Herkes durduğu yeri ifşa eder. Ben bu konuda burada duruyorum der. Bu çözümün başlangıcıdır. Şimdiye kadar kendimin hem bilgilenme ve idrak konusunda güzel tebliğlerle karşılaştığımızı düşünüyorum. Hocalarımla fikirlerini alacağım. Aytaç hocamla başlamak istiyorum.

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN:

Bu toplantılarda süreyi aşanlara toplar mısınız diyorlar ben dağıtmadım ki toparlayayım. Ben çok değerli bir öğrenme, paylaşma ortamında olduğumu düşünüyorum. STK'ların çelenk koymak yerine bu tür toplantılarla konuları, problemin farkında olabilme ilk hareket noktasındadır. Problemi tanımak problemin çözmenin yarısıdır. ÖĞ-DER'e anlamlı ve konuyla ilişkili farklı boyutları bir ara getirdiği için. Aynen ben yararlandım diyorum. Bu konuşmaların sonuçları kitap haline getirilir. Dileğim odur ki, bu bir proje gibi sunulması yapılması önemlidir. Daha geniş bir grupta projenin dilimlerini paylaşmak ve bir araya getirmek ve bir araştırma ürünü olarak politika belirleyicilere sunmak için buna öncelik vermek gerekir. Savaş generallere bırakılmayacak kadar ciddi bir meseledir demiş Hitler. Eğitim de öyle. Disiplinler arası bir yaklaşımla bunları yapmak lazım. ÖĞ-DER in bu ciddi konulara gönül vereceğini düşünüyorum ve minnettarlığımı sunuyorum.

Prof. Dr. Celal TÜRER Oturum Başkanı:

Sözü Hasan Bacanlı'ya bırakıyorum.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

Biraz önce de ifade ettiğim gibi ben çok müstefit oldum. Burada çok değişik perspektiflerle karşılaşmak çok önemli. İki gündür ben nereye geldiğimizi açıklamak istiyorum. Bir problemle karşı karşıyayız ki bir aradayız. Karma eğitim ve zorunlu eğitim bir problemde ziyade problemleri yığını. Birincisi dini boyutu, içinde yaşadığımız durum dini hassasiyetlerimize izin vermiyor. Sabah ki konuşmalardan bir tercih sebebi ortaya çıktı. Böylesine de izin verilebilmesi iyi bir tercih olacaktır. Eğitimsel bir sorum aynı zamanda. Biz öğrencilerde istedik davranış değişiklikleri meydana getiremiyor. Acaba bunun nedeni Karma Eğitim midir? Özellikle SS araştırmaları. Gayet akademik açıdan yeniden gözden geçirilebilecek bir konu. Benim kendi alanım değer eğitimi. Bunun bir değer eğitimi sorunu olduğunu düşünüyorum. Hangi değeri nasıl aktarabileceğiz. Bu konuda kafa yormak gerekir. Dün çocuğu eğitiminin temel noktası evdeki bölümleri hale muhafaza etmek gibi. Hangi bölüm ne işe yarar.

Bunu daha iyi yönetildiğimizde daha iyi olur diyoruz. Evin her yerinde her şeyin yapıla bilmesi işi bozdu. Terbiye konusunda aileden başlar diyoruz. Terbiye evdeki mimariden başlar. Dün yeterince bahsettik. Müslümanız ama evde abdest alacak, namaz kılacak ayrı bir yer yok. Toplumsal bir sorum olduğu için böyle bir konuyla karşı karşıyayız. Boşanmaların artması, z Kuşağı, alfa kuşağı gibi yeni kuşakları nasıl eğiteceğiz. Kadın cinayetleri, istismarlar bu konuyla ilgili. Karma Eğitimi neden hoş bulmuyoruz? Kadın erkek davranışlarını bozan bir durum mudur diyoruz. Bu sistematik alanında bu konuyu inceleyeceğim. Selahattin hocanın dediği gibi bu konuda projeler yapmamız gerekir. Gerçek benim için yararlı bir çalışma oldu Bu konuda ÖĞ-DER'e teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Celal TÜRER Oturum Başkanı:

İnsan olmayı, kişiyi temel alırsan, üç konu çok önemlidir.

1. Bilmek. Bilmediğiniz şeyi yapamazsınız
2. Yapmak, bildiğiniz her şeyi yapmanız lazım,
3. Yaşamak. Bizim dilimizdeki karşılığı öğretmenlerle ilgili toplantıda öğretmen şuur vermeli. Nasıl bir dünyada yaşayacağını bildirmeli. Rol model olmalı. Ahlak bu anlamda genelde yapmayla ilgili duruma işaret etmeli. İrade. Daha sonra yaşamak dediğimiz bir duruşa sahip olmalı.

Bu üç durumun bizdeki karşılığı İlim= Bilmek İrfan = Yapmak Hikmet = Yaşamak. Ki bu da sünnetten başka bir şey değildir. Bunları birleştirdiğimiz konu eğitim.

Size dört "T" den bahsetmek istiyorum.

1. Talim bütün eğitimler bir mekanda okulda gerçekleşir.
2. Terbiye irfan, yapmak, irade genelde aileden ve etraftan görülür. Ömür boyu devam eder. Terbiyeli öğretmen, öğrenci davranış açısından.
3. Te'dip yaşama meselesi atmosfer, ahlak küresi etosfer demektir. Biz fiziksel atmosferde yaşarken manevi atmosfer etosfer kayboldu. Bütün eğitim konusunun talim terbiye ve te'dibe taalluk ettiğini bilmemiz gerekir. En çok üzerinde durduğumuz konu üçüncüsü değildir.

Suyun rengi kabının rengidir. Toplumu değiştirmeden öğrenciyi değiştiremeyiz. Etrafı değiştirmeden iyi öğrenci yetiştiremeyiz.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Nesil 8 yılda değişiyor dedi hocam. TV, internet düşündüğümüzde gençler değişik biçimde yetişiyor ve şekilleniyor. Hamuru değişti yoğuruluyor. Bizim zamanımızdaki gençler bu günküler farklı.

30 yıl önce ebeveynler karşı cinsle ilişkisi var problem var deniyordu. Şimdi tesettürlü bayanlar karşı cinse benim çocuğum ilgi duymuyor. Problem mi var diyor. Hormonlu gıdaların da etkisi olabilir. –Çocuk diyor ki baba sor bir derdin varsa yardımcı olayım diyecek hale geldik. Proje olarak ele almak lazım bunları. Şartlar değişiyor. Karma eğitimi de siyahtır beyazdır demek doğru değil. Tabu olarak da kabul etmemek lazım. Erkek ve kız okulların da avantajları var. Ben Cuma günü Denizli'deydim. Kız erkek flört ile ilgili bir konuşma yaptım. Kızın birisi soru sordu. Kağıda yazmış biz kız okulunda okuduk. Erkekleri değişik görüyoruz. Beraber okusak daha iyi tanımaz mıydık? Önceden böyle bir problem yoktu. Geleneksel aileler akrabalılardan kız ve erkek çocuklar tanışıyorlardı, ailede ruhsal yapılarını öğreniyordu. Çok çocukluydu. Biz sekiz kardeşтик. Benim iki çocuğum var gittikçe azalıyor ve etkileşim azalıyor. Okula başlıyorlar. Öğretmenler bayan oluyor genelde ve birbirlerini tanıyamıyorlar.

Prof. Dr. Celal TÜNER Oturum Başkanı:

Programın kurgulanması ve uygulanmasında büyük emeği olan Selahattin Turan hocama söz veriyorum.

Prof. Dr. Selahattin TURAN:

Bu zorunlu ve karma eğitimde değindiğim bazı hususları tekrar ederek ve birkaç hususu da değinerek devam ediyoruz.

Kasım ayında UEK düzenlemişti. Batının dışında doğulu bilim adamları da davet ediliyor. Başka ülkelerin eğitim deneyimleri özellikle OÖE yararlı oldu. Disiplinler arası konularda ÖĞ-DER önderlik yapıyoruz ve iyi oluyor. Eğitimin konuşulduğu her yerde felsefe din sosyoloji, psikoloji olmak zorunda. YÖK bütün bunları kaldırdı. Eğitim disiplinler arası bir çalışma alanıdır. Alanında usta bilim insanlarıyla tartışalım çok yararlı. Karma Eğitim ve Zorunlu Eğitim batıyla paralel bir yapı oluşmuş. Türkiye'de Modern eğitimin temeli sivil rüştiyelerde 1838 yıllarda, 1824 yılından ikinci Mahmut fermanıyla ergenlik döneminde herkesin okula gitmesi gerekiyor. Burada ağırlıklı olarak verilen cevap Batılaşmak. İlk ciddi çalışma Maarifi Umumiye Nizamnamesi "MUN" 1839 eğitimle ilgili ilk yazılı kayıt. Daha sonra MUN ile sıbyan ve daha sonra ki eğitim zorunlu, 1914 de 4 yıla indiriliyor, daha sonra 5

yıla çıkıyor 1968 batı öğrenci olayları eğitimin kontrol altını alınması konusu batıyla paralel. Bu yasanın birçok maddesine yönelik kazanımların hiçbirisi ölçülmemiştir. Vatan sevgisi, laik eğitim vb. ölçülmedi. 1997 5 artı 3 2012 de 12 yıllık zorunlu eğitim Avrupa birliği entegrasyonu ile paralel alınan karar. Bu bir komisyon kararıdır. AB ile bütün olacaksınız Avrupa vatandaşı olacaksınız. Avrupa'da zorunlu eğitim 9 yıl 13 yıl. Zorunlu eğitim var ama bunların getirdiği dezavantajlar nedir bunların tartışılması gerekir. 12 yıl zorunlu olunca okullar okulu terk edecekler dedik. Avrupa ve ABD de %40 varan terkler vardı. Getiri ve götürülerini etraflıca tartışmadık 25 milyonun 5 milyonu AÖ öğrencisidir. AÖ de 198869 öğrenci, 1.135 406 öğrenci var. Bu öğrenciler ne yapıyorlar. Toplam 1334000 öğrenci var. Bir başka öğrenci grubu üniversiteyi AÖ okuyor. Felsefeyi, Türkçeyi uzaktan okuyor. İlahiyat öğrencileri de buna tabidir. Sorunların nereye gideceğini tartışmak gerekiyor. Zorunlu eğitim arttıkça okul terk artmıştır. 805 000 den 1.135 406 ya çıktı örgün eğitim terk. Okul terk oranında zorunludan sonra 1997 den sonra OECD ülkeleri arasında örgünde okul terk oranında %34.3 ile ilk sıradayız. Bir başka boyut ise üniversiteler. 374414 boş kontenjan. Ek yerleşmeyle 312.000 e düştü. Bunlar ne yapıyorlar, ekonomik durumu nedir. ÖĞ-DER de de bunun disiplinler arası tartışmaya aldık. Karma eğitim ile ilgili karşı olanlar var taraf olan var. Etraflı sorunlar tartışıldı. Meta analiz çalışmalarla bir sonuç bulamıyoruz. Ancak bazı sorunlar olduğunu görüyoruz. Bu konuda çok kapsamlı derin araştırmamız yok. Cinsiyetin matematik, kimlik algısı, yaşamdaki başarıya etkisi araştırılmamıştır.

Bu insan ve medeniyet telakkisi çok önemli bir konu ve etraflıca tartışılmalıdır. Türkiye'nin eğitim mefkûresi, yöne nedir bunu açıklığa kavuşturmamız gerekir. Maarif davamız Nurettin Topçu, Semiha Ayverdi bunları tartışmış. Topçu diyor ki çocuğu kendi ruhunun ufkunu yürütmeli ve öğretmende ruhların mimarı olmalıdır. İrade piyasanın emrinde. İrademizi kimim emrine vereceğimiz konusu önemli. Eğitim alanı olarak batılı eğitimsel bilginin bombardımanı altındayız. Bütün tanımlarımız onun üzerinde. Araştırmayı okuyorum Amerika'nın kendi sorunlarını tartışıyoruz, onların kavramlarıyla. Eğitim kavramlarının özgünleştirilmesi gerekir. Özgün model arayışlarının getirmemiz gerekir. AİB ile entegre olarak batı endeksli olarak gidiyoruz. Nasıl daha fazla öğrenci göndeririz Erasmus ile ki öğrensinler. ABD'nin var olması birey üzerindendir. İngilizler endüstri, Fransa sekülerizmi, Almanya sosyolojiyi ve felsefeyi, endüstriyi önceler. Türkiye dediğimizde havada kalıyor. Nesiller arası geçiş konusunda çok çalışma var. 1950 de doğanlar, 1980, 1990 2000 den sonra doğanlar. 2000 sonrasının sorunun kendi kendini yönetememe sorunu var. Kendine güven ve ülkesine güven konusunda bir eğitim politikasına ihtiyaç var. Çocuklar görsel düşünüyor. Eğitim sorunlarını çözen ülke yok. İllaki çözüm sunmak gerekmez. Talim Terbiye ayrımı konusunda. Talim hayat boyu öğrendiklerimizin %12sin oluşturur. 60

yıl önce okul nerededir sorusunun soruyor Nurettin Topçu. Bu gibi konuları sürekli konuşmamız gerekir. ÖĞ-DER’de arkadaşlarımız çok iyi çalışıyorlar.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

PISA konusunda ne düşünüyorsunuz. OECD ülkeleri arasında en sonlardayız.

Prof. Dr. Selahattin TURAN:

PISA temel becerileri ölçüyor. Başka değişkenler de eklendi. Matematik konusunda Türkiye sonlarda... Bu konuda içerik sorgulanabilir. İÖ de OÖ de öğrenciler 15 yaşında Kore temel matematiğin %90, bizimkiler %49 unu öğreniyor. Çocuğun kendini anlama ifade edebilme konusunda çocuklarımız zayıf kaldı. Burada temel sorumuz, bu sınavlarda öğrenme taksonomileri var bilgi analiz sentez uygulama düzeyinde öğrendiğini ne derece uyguluyor. Çocuklarımız başarısızlığının sebebi en ağır müfredata sahip olmamız. Ders sayılarımız da fazla. Peki, öğrenenler nasıl öğreniyor. Çocukların soyut ve somut öğrenmelerini göre kategorize edilmesi. Din kültürü mesela soruların kaç tanesi bilgi, analiz sentez içerikli. Her çocuk üstündür, her çocuk başarılıdır. Her çocuğun başarılı olacağı bir alan vardır. Çoklu zekâ diyoruz. Sistemin iyileştirilmesi bakımından bir veri temeli oluşturuyor. Birçok Avrupa ülkelerinde dil kazanım raporları yayınlanıyor. Türkçe, matematik becerilerini kazanan öğrenci oranımız nedir diye bir rapor yok bizde. Her türlü sınav merkezi sınava Türkiye için bir tehdittir. Fen lisesine 100 öğrenci alırsanız. Eğer 50 öğrenci buraya girecekse sınav yapmalısınız. Yoksa yapamazsınız.

55 yaşındaki bir eğitimci olarak geriye baktığımda neyi öğreteyim diye sorduğumda ilimler tasnifi önüme çıkıyor. İlk öğreteceğim şey Türkçe olmalı dedim. Sadece düşünmeyi hedefleyerek.

1. Tasavvur, hayatı resimlerle algılarız, var oluştaki akışları resimlerle zihni olarak yakalarız. (kavramlar Grasp = kucaklama) bize ait kavramlarla bakmalıyız.
2. Tefekkür, akıl yürütme zinciri. Büyük resim çizme, bilinenden bilinmeyene yolculuk, kavramlarımız arasında ilişki kurarak. Mantığı öğretmeliyim. Hayata bakışı öğretmeliyim. Başkalarının da farklı baktığını öğretmeliyim, buna sosyoloji, psikoloji dersiniz. Başkalarının ya da kendisinin nasıl olduğunu öğretirim. Matematiğime gelmedim daha. 2 soruyla minimum 20 bin 30 kişi değişiyor ÖSYM. Neslimizi mahvetmenin vahameti!
3. Tenkit, bir medeniyetin motor gücüdür. Ben yapamadım her şey mahvolsun

değil. Yazar olamayan eleştirmek olurmuş. Tenkit özü görebilme, içinde bulunduğunuz zaman ve mekân içinde özün ne olduğunu keşfedebilme.

4. Tahayyül (İmagination), algı anlamında Kayserili bir hocamız dedi ki, Cennette Erciyes dağının manzarası gibi bir manzara olsun diyor. Çünkü onun tahayyülü bulunduğu yer kadar. Başka ufukların olduğunu da kavraya bilirsek, öğrencilerimizin, nesillerin, çocuklarımızın başka türlü olacağı konusunda ufku bulunur. Bırakın başkalarının ne yaptığı, bizim ne yaptığımıza bakmamız lazım. Bunun hesabını vermemiz gerekir.

Prof. Dr. Celal TÜRER Oturum Başkanı:

Öncelikle değerli katılımcıların katkıları varsa onları almak isteriz. Soru soran olmadığı için Hamdi Hocama sözü bırakıyoruz.

Hamdi SÜRÜCÜ Şuurlu Öğretmenler Derneği Genel Başkanı:

6 ay önce buna karar verirken alt maddeler çok fazlaydı. Selahattin hocam biraz azaltalım dedi. İyi ki azaltmışız. Katılan tüm hocalarımıza ve dinleyicilere de teşekkür ederim. İltifat marifete tabidir. Neden tartıştık. 2012 yılında 12 yıla çıkınca 2014 de Antalya'da ÖĞ-DER adına katılınca, önüme kim geldiyse, GM, Daire Bşk. Herkese sordum. Niye 12 yıla çıkarıldı. 20 küsur yıldır müdür muavinliği öğretmenlik yaptım, gerekli miydi diye sordum. Gereksizdi dediler. O zaman niye yaptık diye sordum. Kimisi AB müktesebatı kimisi de dünya oraya gidiyor dedi. Biz dünyaya göre mi iş yapacağız yoksa geçmişimize bakarak mı?

Celal hocama göre kadim olana bakmalıyız. Ancak İmamı Azamın fetvalarını getirip aynen uygulayayım demiyorum. Ancak günümüz insanının sorunlarını İmamı Azamın dönemindeki sorunlarla kıyaslayarak çözmemiz lazım. 6. Sınıf öğrencisi kendimi mahkum gibi hissediyorum diyor. Annem gardiyan gibi beni gönderiyor. Okulun bahçesinden dışarıya çıkamıyorum. 13 dersi o yaştaki kişiye yükleyerek mi, yoksa hayatın içerisinden bir şeyler öğrenerek mi yürütmemiz lazım. Babam beni tarladan uğurlarken, oğlum ben senin arkandan bakıyorum sen eve git derdi. Beş yüz metre sonra babam gözden kaybolurdu. Ancak ben ona güvendiğim için o hızla eve giderdim. Veli öğretmene güvenmiyor, öğretmen benim çocuğuma çok kızmış psikolojisi bozulmuş diyor. Öğretmen de diyor ki, o zaman ne yaparsayapsın. Soruların kaç tanesi geri bildirime dayalı, eğer otuz saat derse giriyorsa otuz sınıf demek. Otuz sınıfa sınav hazırlarken bunu nasıl düşünecek. Sınıf seviyelerini düşündüğünüzde 8 -z 9 seviyede 8 farklı sınıf. İki şube olunca 16 sınıf. Bunların hesap edilmesi gerekir. Çocukları bir yerde toplayalım. Sokakta bulunması. Okuma yazma oranı % 82 ye

çıkardık. Ne oldu. Hapishaneler % 200 oranında dolu, nasıl bir eğitim veriyoruz. Hepsi bu eğitim sisteminin içinden çıktı. Çocuğun kalbine ne koyuyoruz. Erbakan hocamın sorusu buydu. Bugün ulaştığımız sonuç, kalbini düşünmeden zihnini düşündüğümüz bireyler yetiştiriyoruz. Biz her ikisini de düşünmek zorundayız. Okul terk edilmesi konusunda çocuklar zorunlu eğitim olmadan sanayide çalışıyordu. 9 yaşında harmanda döven sürüyordum, inek güdüyordum. Avrupa diyor ki, çocuk işçi olmaz. Ben çocuk işçi miydim değil miydim? Eğitim insanlara hayatı öğretecekse, eğitimimizi buna göre tasarlamamız gerekir. Sömürülmemesi için her türlü tedbir alınmalı. Zorunlu eğitimin gerekli olduğunu istemiyorum. Dünden beri ben fikir beyan etmiyorum. Amacım ÖĞ-DER' in istediği gibi tartışılmasını istemememdir. Beni hapiste gibi tutmamalılar. Ankara kalenin çıkışında kendi derdini çözecek kadar İngilizce konuşuyor. Ben okulda bu kadar öğretemedim. O zaman eğitime biraz geniş çerçeveden bakmamız gerekiyor. Kendisine ihtiyacı olan kadar öğrenmesi gerekir.

Ben karma eğitime bakarken önce kendi dini değerlerime bakmam gerekir. Konuşulmayan kısım burası kaldı. Belki de hocalarım kendi alanları olmadığı için konuşmadı. Olayı helaller ve haramlar çerçevesinde olaya bakmamız gerekiyor. Helallerin daha fazla haramların daha az olduğu ortamlar oluşturmamız gerekir. Karma eğitim olacaksa hangi şartlarda, olmayacaksa hangi şartlarda olmalı bunu dini referanslarla şekillendirmek gerekir. Biz bu hayatın içindeyiz, hanımlara en az nasıl bulaşırız. Hiç yapamıyorsak en az nasıl bulaşırız. Süreçte bu konuları tartışmaya devam edeceğiz. Eğitim nedir, ne olmalı konusu benim zihnimde yer etti. Hocalarımızı bu konuda da rahat bırakmayacağız. Başka konularda, başka eğitim meseleleriyle ne yapmamız gerekir, ne çözüm üretebiliriz konusunda bir araya geleceğiz. Önce özür dilerim ama sizi rahatsız edeceğiz. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Önceden biz yarım gün derse giderdik, diğer yarım gün de de oyun oynardık. Ancak çocuklar mahkûm gibi. Medya bir mesele ortaya çıktığında hemen okullara ders konsun. Her şey okulda mı öğretilmelidir. Her çocuğun ilgi alanı farklı farklıdır. Geri çocuk yok. Sınıf geçme de garip. 10 üzerinden 4.5, 5 ile geçiyor. Konuları çok iyi bilmeden de geçiyor. Çocukların huylarını bozan bir sistem oldu. Varoшта bazı okullar var. Sağlıklı bir çocuk değişik huylarla çıkabiliyor. Çocuk her şeyi okulda öğrenmesin. Araştırsın. Okulların zararlı olabileceğine örnek FETÖ. Hâkimler, savcılar, hocalar, kapılmışlar bir meczubun peşine en iyi okullardan mezun oluyor. Diplomalı cahillerimiz de artıyor. Zorunlu eğitim o kadar iyi değil. 28 Şubatta ortalığı ayağa kaldırdık. Şimdi bizim hükümet 12 yıla çıkardı. Düşünce sistemi bitene kadar zorunlu bir tezgâha giriyor ve ne olduğunu anlayamıyor.

Prof. Dr. Celal TÜNER Oturum Başkanı:

Sıkıntı içeriktedir. İçeriğin ne olacağı önemlidir. Yoksa paradigmatik anlamda özgürlükleri esas aldığınızda karşı çıkabilirsiniz. Süreçleri nasıl kontrol edeceksiniz. Zorunluluk konusunda ise sıkını içerik meselesidir. İçerik bir nesli mahvediyorsa, niye zorunlu olmasın diyoruz.

Prof. Dr. Hasan BACANLI:

İki şey ekleyeyim. 2003 – 2004 te TTK üyesiydim liseyi 3 den 4 e çıkardık. Üç yılda öğretemediğimiz şeyleri 4 yılda öğretilim denildi. Ancak biz 3 yıllık müfredatı 4 yıla çıkardık. Toplantılarda genel olarak herkes benim dersim önemli diyor. AB haftada 21 saatten 32 saate giden ülkeler var. Bir öğrenci bir hafta 45 saati nasıl yapar.

Bir başka şey, adalet bakanlığının bir toplantısında ben TTK'dan katıldım. Hukukla ilgili bir ders koyalım denildi. Yeşilay ile ilgili bir ders koyalım denildi. Günümüz eğitimi çocuk bakıcılığından öte geçmiyor. 92 yılında ders geçme ve kredi sistemiydi. İhtiyaca göre ders alabilecekleri. O iki ders arasında benim çocuk ne yapacak diyen veliydi!

Prof. Dr. Selahattin TURAN:

Temel eğitim meselesi 5 yıllık zorunlu olmasın, adalet, sosyal adalet, yoksulluğun ortadan kaldırılması. Zorunlu karma eğitimden ziyade eğitimde sosyal adalet önemlidir. 60 yılında okuma yazma bilmeyen bir ailenin çocuğu profesör oluyordu. Gelişmiş ülkelerde programlarda % 48 resmi müfredat var. Japonya'da okul 7 de başlar. 8 12 formal. 12 1 yemek yenir. Öğleden sonra, sinema, beden eğitimi, senaryo eğitim. 6 da öğretmenler kazanımları konuşur. 8 e kadar müdür tutabilir. Her ülkenin kendine özgün bir eğitim var. Bizde yok. Finlandiya ve ABD eğitimi olsa acaba Türkiye nereyi örnek alacak. Zorunlu eğitim Avrupa'da 9 ve 13 yıldır. 15 yaşına kadar Belçika'da zorunlu, daha sonra yarı zamanlı imkân var. Okula gitmeyenler için sertifikasyon ve tamamlama eğitimleri hafta sonu yapılıyor. Bizde temel bir sorun var. Elâzığ'daki toplantıda Harput Muallimler Derneği Amerika ya gedenlerin bir kısmının bozulmadığını araştıralım demişler. Bu dernek birçok akademisyen davet etmiş. Bugün Harputlular bile bilmiyor. Kendi sorunlarımızla namusluca yüzleşmemiz gerekir. Her eleştirdiğimizde mutlaka birisinden fırça yemişimdir. Rahat ve özgürce konuşalım. Dünya sorunlarını çok tartışıyor. 1980 yılında Amerika A Nation at Risk diye bir rapor yayınlamış. Rusya da Fizik, kimya, biyoloji ve Matematik ayın müfredattaydı. Daha sonra Matematiği ayırdılar. 10 15 yıldır

akademisyen kurtarma projeleri var. Bir ülkeden atılan akademisyen varsa davet ediyor. Onu değerlendiriyor. Amerika'daki patentlerin % 80'i Amerikalı olmayan kişilerce üretilmiştir.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

İsrail'e gitmiştik. Bu arada Kudüs'ü başkent yapmalarını kınıyoruz. Padişah kılığında birinin çocuklara bir şeyler öğretmek istiyordu. Uygulamalı ders anlatıyordu. Palyaço gibi olmuş. Öğrencileri doğaya çıkarıyor. Tefekkür ettiriyor. Bizde yok. Müzelerde öğretmen ve öğrencilere rastlıyoruz. Parklara, bahçelere, huzurevi gibi yerlere götürüyorlar ve empati yapmayı amaçlıyorlar. Bunların da bizim ülkemizde olması lazım. Japonya da tuvaletleri öğrenciler temizliyorlar. Bu nedenle daha temiz kullanıyorlar. Bu gururların kırma eğitimidir. Bizlerden birisi böyle yapsa veli perişan eder.

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN:

Divriği'den bir öğretmen Cumartesi günleri akşam öğrencileri evlerinden alıp kutup yıldızını göstermek üzere topluyor, eğitiyor. O öğrencilerden biri daha sonra yedek subay oluyor. Çarşamba akşamları gece eğitimi vardır. Kendi grubunu götürdüğünde sormuş. Kimse kutup yıldızını göstermemiş. Siz astronomi okumadınız mı diye sorunca. Komutanım biz gündüz okuduk demişler.

Çoraplarımızın tabanlarını yumurta şeklindeki tahta bir aletle onarırdık. Okullardaki sıkıntılardan bir tanesi kantinlerdir. Sattığı maddeler, işletme biçimi açısından sakattır. Kapitalizm öyle bir işgal etmiştir ki, okul müdürünü de kontrol altına almıştır.

Her dönem bir yerden örnek alma âdetimiz var. Hacettepe Beytepe kampüsü kurulduğunda bir birikimimiz yoktur. Gidin inceleyin yurtdışından bir kampüs örneği getirin. Bir çöl bölgesindeki örnek getirirler. O günden beri Hacettepe pencere kapatmayla uğraşmaktadır. Günde 40 ton fuel oil yakar.

Finlandiya ve Güney Kore, Singapur örnek alınmaya çalışılıyor. Eğitimin özünde, gerisinde yatan şey dindir. Hiçbir şey yokken bir din vardı. Bizim bir dinimiz var. İkincisi, dil dediğimiz şey var. Dil düşündüğünü iletme aletidir. Devlet dediğimiz bir şey vardır. Din ve devlet kankadır. O onu elde etmeye çalışır, öbürü de onu yanına çekmeye çalışır. Eğitim kurumumuzun temeli askerdir.

At ve kılıç. Rahmetli Fevzi Paşa, İsmet Paşa topçu, MK Kurmay. Kurdukları eğitim temelinde asker yatar. Okulun önünde yaptığınız dönem kışla önündeki içtimadır.

Çocukların giydiği önlük üniformanın amcasıdır. İdaresi zalim ulusların halkı kurnaz olur derdi Ecevit. Böyle bir coğrafyamız var.

Finlandiya diyenlere diyorum. Kar yağınca tatil oluyor mu? 44 derecede ders yapılıyor mu? Bunu soruyorum. Bazı okullarda ticaret dersi seçmeliydi. Bazılarında tarım dersi seçmeliydi.

Benim güldüğüme Finlandyalı gülmez. Biz bu coğrafyamızın, dilimizin, dinimizin eğitim sistemini kurmamız gerekir. Model aramanın şiddetle karşısındayım. Eğitim kültürel bir olaydır. Evrensel boyutu vardır doğru. Kendi kültürümüz dışında bir eğitim modeli aramak gaflettir. Tutmuyor. Hiç kimse umut etmesin.

Bir seçim yapılacak. Müsteşar gelecek düzelecek. Türk eğitim sistemi okuldan bozuldu, okulda düzelecektir. Üniversitede öğretmen yetişmez. Bak. Ses çıkmadı. – Üniversitede öğretmen hazırlanır. Anadilini iyi bilen, felsefe okumuş, matematiksel düşünecek kadar iyi matematik öğrenmiş, dili konuşan birini bize verin. Biz onu iki senede öğretmen olarak yetiştiririz. Fizik öğretmeni mi lazım. Şu üniversitelerin eğitim fakültelerinin birinci sınıflarına kaydolmuş öğrenci aranıyor diye ilan ver. Seç öğretmeni, burs ver, yetiştir. Tekrar atama yapma. Bu denenmiştir.

Prof. Dr. Sefa SAYGILI:

Köy enstitüleri de bir sistemdir. İdeolojik saplantılar. Hayatta gerekli olan beceriler de öğretilmiş. İdealist dürüst öğretmenler olarak yetişmiş. Çok iyi yazarlar yetişmiş. Ancak o dönem ideolojisine uygun olarak yetiştirilmişler. Bu bir örnek olabilir.

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN:

Köy Enstitüleri de Avusturya'dan örnek alınmıştır. Felsefesi bilmek, yapabilmektir. Türkiye'ye gerçekten hizmet etmişlerdir. Baytarlık ta yapmıştır, ziraat de yapmış. Türkiye'nin o dönemde onlara ihtiyacı vardı.

Arş. Gör. Musa ÖZTÜRK:

Öncelikle oldukça istifade ettiğim bir toplantı oldu. Araştırma görevlisi olarak yolun başında olmama rağmen oldukça ufuk açıcı bir toplantı oldu, yalnız, bir nokta belki biraz eksik kaldı. Onu ifade etmek lazımdır.

Müthiş bir dönüşüm içindeyiz. İki yaşında bir çocuğum var elinden telefonu alamıyorum. Bu teknolojik gelişmeyle, Rusça çizgi film izleyen bir çocukla, kendisine ait olup olmadığı değerlerle karşılaşması on yıl sonra bunun daha iyi tartışılacağı bir konu olduğunu düşünüyorum.

Önce ahlak ve maneviyat diyen bir nesil olursa, bu da yine öğretmenlerden geçiyor. Burada kırmızı nokta, iyi hocaların ne olduğu yani mevcut sisteme göre iyi hoca muti hocadır. Kendisine verilen müfredata sadık kalan üstüne bir şey eklemeyi zül kabul eden hocadır.

Diğer taraftan gece uyuyamayan hoca ise enayi hoca olarak algılanıyor çünkü vaktinden, nakdinden icabında ailesinden fedakârlık göstererek bunu öğrencilerine harcıyor. Bu sistemin değiştirilmesi, ataletin ortadan kalkacağı, gayret gösteren hocaların, fedakârlık yapan hocalarımızın ödüllendirildiği bir sistemin gelmesi gerekiyor. Aksi takdirde bu fedakârlıkları cihat şuuruyla yapan hocalar bir yere kadara yapabiliyor.

Yrd. Doç. Dr. Harun BEKİROĞLU:

Fıkıh açısından meselenin üzerinde çok durulmadı. İlahiyat fakültelerinde şu hususu aklımızda tutmamız gerekiyor. Bu müesseselerdeki öğrencilerle şöyle bir endişemiz var. Bu seküler anlayışla geleneksel anlayış arasında ciddi bir çelişki içindeler. Anadolu da yetiştirdiğimiz mutedil bir tarzın dışında yetişiyorlar. Fıkıh zemininde değerlendirilerek karma eğitime çözüm bulunabilir.

Merhum Erbakan hocamızın önce şuur tabeladan başlar dediği şuur Milli eğitimden başlamalıdır. Bu bir proje olacaktır diyelim.

Prof. Dr. Celal TÜNER Oturum Başkanı:

Çağın ruhu teorik tartışmadan ziyade pratik olan temayülündedir. Torbada çok şey var. Konuşmaktan ziyade uygulamak önemlidir. 8-10 kantinde yapılacak bir araştırma kâğıda dökülürse anlamlı olur. O yüzden ÖĞ-DER in toplantılarının teorikten ziyade pratik olana yöneltilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bizim bu raporları hemen göndermemiz gerekir. Sonuç alınır, alınmaz. Mutfaktaki çalışma önemlidir. Teori ve pratiği buluşturan projeler yapmamız gerekir. Sempozyumun son oturumu burada son buldu. İnşallah hayırlara vesile olur. Katılımınız ve katkılarınız için hepinize teşekkür ediyorum.

DEĞERLENDİRME

Dr. Öğretim Üyesi Harun BEKİROĞLU

“Zorunlu ve Karma Eğitim” konusunu etraflıca ele alabilme hassasiyetini ve cesaretini gösteren Şuurlu Öğretmenler Derneği’ni tebrik ediyorum. Sempozyumda alanında uzman hocalarımız iki gün boyunca burada değerlendirmelerini arz ettiler. Farklı disiplinlerden çok sayıda akademisyenimiz, konuyla ilgili kanaatlerini oturumlarda paylaştılar. Sempozyum takvimi ve içeriği, çok uzun süre önceden planlandı. Alanında uzman ve yetkin kişilerle görüşüldü. Sempozyumun daha çok “çözüm odaklı bir çalışma” olması istendiğinden konukların davet edilmesi yöntemi tercih edildi. Davetli akademisyenlerimizin oturumlarda “Zorunlu ve Karma Eğitim” üzerinde uzun süren çalışmalar sonucunda etraflıca hazırladıkları verileri paylaştıkları müşahade edildi. Sunumlar, akademisyenlerce müzakere edildi. Büyük çoğunluğunu eğitimcilerimizin oluşturduğu dinleyiciler, özveriyle programı takip ettiler. Notlar aldılar ve sorular sordular. Oturum aralarında da oldukça verimli görüşmelerin yapıldığını hep birlikte müşahade ettik.

Sempozyumun yapılacağı tarih, Müslümanları derinden yaralayan bir hadiseye denk geldi. Bu olay, Amerika’nın Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıdığını ilan etmesiydi (6 Aralık 2017). ABD Başkanı Donald Trump “Kudüs’ü resmen İsrail’in başkenti olarak tanıma zamanı gelmiştir. Dışişleri Bakanlığına, Tel Aviv’deki büyükelçiliğimizin Kudüs’e taşınması için hazırlıklara başlaması talimatını verdim.” sözlerini kullandı. Kararı protesto etmek için çok sayıda miting tertip edildi. Şuurlu Öğretmenler Derneği de 10 Aralık 2017 Pazar günü İstanbul Yenikapı’da düzenlenen “Kudüs İslam’ındır.!” mitingine destek veren kuruluşlar arasında yer alarak tarihsel sorumluluğunu yerine getirdi. Bu çerçevede uzun vadeli gündemin “maarifimizin geleceği” olması ve “Yeni Bir Dünya”yı kuracak mütefekkirlerin mekteplerimizde yetiştirilebileceği inancı dolayısıyla “Zorunlu ve Karma Eğitim Sempozyumu” kararlaştırılan yer ve zamanda toplandı.

Raportör olarak katıldığım bu sempozyumun -belki de- vurgulanması gereken en önemli noktasının “çözüm odaklı” olması olduğunu söyleyebilirim. Bütün katılımcıların tek bir hedefe odaklandığını görmek mutluluk vericiydi. Meselenin özünün tespit edilmesi amacıyla zorunlu ve karma eğitimin öğrencilerimize katkıları ya da kaybettirdikleri nelerdir? Bu, devam etmesi gereken en iyi metot mudur? Bu uygulama tarihimizde ne zaman ortaya çıktı ve ruh köklerimize uygun mudur? Eğer uygun değilse ve hatta mahsurluysa alternatifi neler olmalıdır?” soruları etrafında yoğunlaştı.

“Maarif Davamız”ın temelini yansıtacak olan bir eğitim sisteminin, darbeci ve merkeziyetçi anlayışın yansıması olan “sekiz yıllık zorunlu eğitim”le sürdürülen ve “on iki yıllık kesintisiz eğitim”i benimsemiş bir anlayış üzerine kurulamayacağı açıktır. Bu doğrultuda sivil toplumun eğitime bakışı şu sorular üzerine kurulursa yapılan çalışmaların bir faydasından bahsedilebilir: “Eğitim kurumlarımızda insanlara faydalı olmayı hedef ve gaye edinmiş bir insan mı yoksa fikri ve zikri kuşatılmış, denetlenebilir insan mı yetiştirmek istiyoruz?” Doğrusu zorunlu eğitimin “herkesi okuryazar yapma” hedefinden daha çok, ikinci şık ile ilişkili olduğu varsayılabilir. Zira bir neslin en güzide on iki yılını, beton duvarlar arasında geçirmeye zorlamak hem ferdin sosyal becerilerini sınırlandıracak hem de mesleki hayatın temellerini sarsacaktır. “Okuryazar olmak” ile “tahsilli olmak” arasındaki farkın tekrar düşünülmesinde yarar bulunmaktadır. Toplumun her ferdi okuryazar olmalıdır. Bu ise ilk dört yılda okutulacak lisan, temel matematik, hayatın bilgisi ve din bilgisi dersleriyle pekâlâ sağlanacaktır. Ancak tüm fertlerin tahsilli olması, insanların farklı zekâ düzeyi ve becerileri dikkate alındığında mümkün görülmemektedir. Dahası tahsile elverişli olmayan bireyi, becerilerini yok sayarak farklı bir alanda bulunmaya zorlamak da haksızlıktır.

Mütefekkirlerin “Zorunlu ve Karma Eğitimi” gündemlerine almaları gerektiği kanaati, bu sempozyumun verimli noktalarından biriydi. Tepeden inme uygulamaların bilimsel olarak her zaman doğru olamayacağı ve bundan dolayı ilim insanlarıncı hür iradeyle sorgulanabilmesi gerektiği ya da bilim insanlarının görevinin tepeden inme her uygulamaya meşru zemin oluşturma olmadığı günümüz mütefekkirlerinin uzun süredir unuttuğu ya da yüzleşmekten kaçtıkları bir hakikat olarak karşımızda durmaktadır. Maarif meselesine bigâne kalmayan mütefekkirlerimizden Nurettin Topçu şöyle demektedir: “Talebeyi muayyen mekteplere devam ve mutlaka muayyen muallimlerin derslerini takip için zorlamak, ilmin hür iradesiyle bağdaşmaz. Her sene sonunda muallimin idare etmediği heyetlerin huzurunda imtihan edilecek talebe, mektebi ve muallimi de kendi seçebilmelidir. İstifade edebileceği hocaları, mektebi arar, bulur. Ona bu hürriyeti vermezsek imtihanlarda muayyen ilimlerin müfredatından onları muayyen ölçülerde mesul etmeğe hakkımız olmaz.” Topçu’ya göre öğretmen ve okul tercihi, eğitimcilerin de bilgi düzeylerini canlı tutmalarına olanak sağlayacaktır. Ona göre “muallimin çalışmasını idari ve siyasi endişelerle kayıtlılandırmak, öğretim idealine dışarıdan emirle yön vermek istemek, onun yapısı bakımından hür olan şahsiyetini budamak, kısırlaştırmak ve ölüme mahkûm etmektir.”

Zorunlu ve Karma Eğitim Sempozyumu’nun düzenlendiği zaman diliminin toplumumuzun -özelde geleceğimiz olan evlatlarımızın- yaşam tarzlarının ve eğilimlerinin değişmeye başladığı bir sürece denk gelmesinin oldukça önemli

olduğunu görüyoruz. “Dünyevileşme, Z nesli, üçüncü cinsiyet, deist eğilimler, gençlerimizin uğrunda yetişeceği bir idealin/davanın olmayışı, dava kavramının kavmiyetçiliğe evrilmesi” gibi güncel olan meselelerimiz, bütün bir yönleriyle incelenmesi gereken konular olsa da başka faktörler yanında zorunlu ve karma eğitimin bunlara zemin oluşturmadaki paylarının tespiti mümkün oldu. Bunlardan özellikle “üçüncü cinsiyet eğilimi”nin -yüzleşmekten kaçınırsak da- ileride sonuçları toplumumuzda daha net görülecek bir problem olduğunu bu sempozyumda ele almış olduk. Yetiştirdiğimiz neslin, geleneksel değerleri ile Müslümanlar eliyle takdim edilen dünyevileşmiş hayatın dayatmaları arasında bocaladığını görüyoruz. “Önce Ahlak ve Maneviyat” ilkesine bağlı bir nesilden bahsetmenin yolunun önem sırasına göre muallim-talebe-kitap-mektep ilişkisi dışında düşünülmemeyeceğini belirtmek gerekir.

Sempozyum sırasında akademisyenlerimizin zorunlu eğitimin temel eğitimle sınırlandırılması gerektiği konusunda hemfikir olduklarını söyleyebilirim. İki günlük müzakereler sonunda karma eğitim hakkında ise şöyle bir resmin ortaya çıktığını söylemek mümkün: Çocuk gelişimi açısından ilk dört yılda karma eğitimin uygulanmasında bir mahsur bulunmamaktadır. Liseden üniversiteye kadar olan süre zarfında karma eğitimin isteğe bağlı olması konusunda neredeyse ittifak sağlandığı görülüyor. Üniversite döneminde ise farklı yaklaşımlar ve değerlendirmeler söz konusu oldu. Fıkıhın Müslüman bireyin hayatını düzenleyici kimliği göz önüne alındığında fıkıh bağlamında meselenin oturumlarda biraz daha detaylı ele alınması gerektiği gözlemlendi.

Erkek ve kızların farklı gelişim düzeyleri, ergenlik yaşlarının farklılığı, ihtiyaç ve taleplerinin çeşitliliği gibi unsurlar, sadece eğitimin karma olup olmamasının ötesinde üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir meseledir.

Oturum esnasında kendi kavramlarımızın kullanılmasının önemi ve medeniyetimizin sürekliliğinin kendi kavram dünyamızın korunmasıyla ilintili olduğu üzerinde duruldu. Maarif, ta’lîm ve taallum, iktisat gibi kavramlar başta olmak üzere Türk ve İslam düşüncesinin kavramlara giydirdiği zengin tefekkür ve tefehhüm dünyası ele alındı. Muallim/talebe kavramlarını öğretmen/öğrenci kavramlarının yerine bilinçli bir tercih olarak kullandığımızı da bu sempozyum vesilesiyle tekrar vurgulamış olalım. Kavramlar dünyasının üzerinde durulmasının Şuurlu Öğretmenler Derneği’nin organizasyonunda gerçekleşmiş olması da ayrı bir anlam taşımaktadır. Derneğin manevi kurucusu olan Necmettin Erbakan, derneğin isminde yer alan şuur kavramını “zihne çakılması gereken çivi” imgesiyle ifade ederek şuurun önemini şu sözleriyle açıklamaktadır: “Şuursuz Müslüman olmaz. Şuur, hayrı ve şerri birbirinden

ayırarak, Batıldan kaçınıp Hakka tabi ve taraf olmaktır.” Talebelerin öğrendikleri bilgileri insanlığın yararına kullanabilmesini temin etmeyi şuur ile ilişkilendiren Erbakan: “Bu binaları yaptınız, bu öğretmeni koydunuz. Peki, çocukların kalbine ne koydunuz?” diyerek talebenin iç dünyasının öğrendiği bilgiyi insanlığın yararı için kullanmaya odaklanacak şekilde süslenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Eğitim sisteminin zorunlu ve karma olmasıyla ilgili yapılan tahlillerde eğitimin hedefinin ne olduğu ve ne olması gerektiği konularında da değinildi. Zira usul, hedef ve gayeden bağımsız düşünülemez. Hedefin iyi bir üniversiteden mezun olup yüksek gelir getiren bir iş temin etmekten daha öte kendinden sonraki insanlara yaşanabilir bir ülke bırakmak, insanlığa yararlı olmak, hak ve adaleti tesis etmek, ıslahı yayıp ifsadı engellemek, sömürüye destek değil engel olmak şeklinde hem dünya hem de ahiret saadetini temin edecek gayelere dönük olması, talebenin öğrendiği bilgileri bireysel menfaati için değil kamu yararına dönük öğrenmesini ve kullanmasını sağlayacaktır. Eğitimin hedefi konusunda Erbakan Hoca şöyle demektedir: “İlim, bir şeyin doğrusunu gösterir. İlim, “beş, dörtten büyüktür”ü gösterir. Ama bu yetmez. Eğer o beş kazanç haramsa; dört kazanç helalse din de ahlak da dört helal kazancın beş haram kazançtan üstün olduğunu insana öğretir. Beşin dörtten büyük olduğunu bilmek yetmez.” Dolayısıyla eğitimin asıl gayesi, bireye verilecek bilgiyi “ahlak ve maneviyat” ile tarih şuurunu temeli üzerine kurmak olmalıdır. Çünkü “Bir milletin asıl gücü; tankı, topu, parası değil imanlı evlatları, inançlı gençleridir. İspat mı istiyorsunuz? İşte bizim bütün şanlı ve şerefli tarihimiz!”

İnsanımızın ihtiyaç duyduğu ve özlemini çektiği maarif sisteminin teşekkülü için atılan bu adımın/adımların mahiyeti ve önemi, bugün anlaşılmasa bile ortaya koyacağı sonuçlar gelecekte maarif düzenimizin temelinde yer alan en önemli harç olacaktır.

DİSİPLİNLERARASI ZORUNLU VE KARMA EĞİTİM SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

ÖĞ-DER Genel Merkezi tarafından 9-10 Aralık 2017 tarihleri arasında Ankara Başkent Öğretmenevinde düzenlenen ve başta eğitim olmak üzere felsefe, sosyoloji, tıp ve ilahiyat alanlarında farklı çalışma alanlarından alanında temayüz etmiş seçkin bilim insanları ve uygulamacıların katıldığı “Disiplinlerarası Zorunlu ve Karma Eğitim” başlıklı bir sempozyum yapılmıştır. Söz konusu sempozyumdaki bildiri ve tartışmalar ışığında; aşağıda maddeler halinde yer alan bir sonuç bildirgesi hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmasına karar verilmiştir. Söz konusu sonuçların eğitimde politika yapıcı ve uygulayıcılara yol gösterici ve yararlı olması beklenmektedir.

1. Tarihimizde ilk defa II. Mahmut tarafından uygulamaya konulan ve 2012 yılında 12 yıla çıkarılan zorunlu eğitim getirileri ve götürüleri akademik çevrelerce ve eğitimde politika yapıcıları tarafından yeterince ve etraflıca tartışılmamıştır.
2. Zorunlu eğitim kavramının tanımı yapılmamış ve teorik/kavramsal sınırları belirlenmemiştir.
3. Zorunlu eğitimin hedefleri açıkça ifade edilmemiştir.
4. MEB verilerine göre zorunlu eğitimin süresi arttıkça okulu terk eden öğrenci sayılarında artış olduğu gözlemlenmiştir.
5. Okulu terkeden öğrencilerin yaşamlarını nitelikli sürdürme ve iş tercihlerinde büyük bir belirsizlik yaşadıkları gözlemlenmiştir.
6. Zorunlu eğitimin 12 yıl olmasına rağmen yükseköğretime yerleştirme hususunda gerekli planlamaların yapılamadığı; her yıl yüzbinlerce yükseköğretim kontenjanlarının boş kaldığı görülmüştür.
7. Zorunlu eğitim pratikleri Türkiye’nin ihtiyaçlarına göre değil Avrupa Eğitim Komisyonunun almış olduğu kararlar doğrultusunda şekillendiği gözlemlenmiştir.
8. Türkiye’de uygulanan zorunlu eğitim ve buna dayalı eğitim uygulamaları okul terk ve sınav endeksli bir yapının ortaya çıkmasına sebep olmuş, erken rehberlik ve yönlendirme ilkesi büyük zarar görmüştür.
9. Zorunlu eğitim pratikleri yerine yönlendirme, rehberlik ve isteğe bağlı eğitimin tercih edilmesinin Türkiye’nin eğitim koşullarına daha uygun olduğu ifade edilmiştir.
10. Zorunlu ve karma eğitim Türkiye’nin ve toplumun istek ve taleplerine göre tercih, isteğe bağlı bir anlayışla yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

ÖĞ-DER
ŞUURLU ÖĞRETMENLER DERNEĞİ

Ziyabey Cd. 1420. Sk. No: 2/1 Balgat / ANKARA

Tel : 0312 286 18 83 • Fax: 0312 287 61 80

www.ogder.org • e-posta: info@ogder.org